

Stadsmonografie **Leuven**

2003

Uitgave van

Project Stedenbeleid
Administratie Binnenlandse Aangelegenheden
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Markiesstraat 1
1000 Brussel
tel. 02 553 40 38
fax 02 553 40 31

Opgemaakt door

Sociaal Economisch Instituut (SEIN)
Limburgs Universitair Centrum
Universitaire Campus
3590 Diepenbeek
promotor Prof. Dr. Mieke Van Haegendoren
onderzoeker Ilse Goffin

en

Administratie Planning en Statistiek
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Boudewijnlaan 30
1000 Brussel

Verantwoordelijke uitgever

Guido Decoster
Directeur-generaal

Depotnummer

D/2003/3241/119

Productie

LS-Communication, Sint-Niklaas

Druk

Enschedé Van Muyswinckel, Evere

Stadsmonografie **Leuven**
2003

Leeswijzer	1
1 Inleiding	5
Geschiedenis	5
Geografische ligging	9
Demografische evolutie	9
2 Een bereikbare stad?	11
Mobiliteit	13
Infrastructuur	13
Openbaar vervoer	15
Verkeerstellingen	17
Parkeerbeleid	17
Dienstverlening	19
De stadsdiensten	19
Leuven op het internet	23
3 Een bruisende stad?	25
Demografie	27
Bevolkingsevolutie	27
Groen of grijs?	33
Doorstroming op de arbeidsmarkt?	33
Niet-Belgen	35
Economie	37
Secundariseringsgraad	37
Tertiariseringsgraad	37
Economische vernieuwing	43
Sport en cultuur	47
Sport	47
Jongeren	47
Cultuur	51
4 Een veilige en gezonde stad?	55
Verkeersveiligheid	57
Ongevallen	57
Doden en zwaargewonden	57
Aantal lichtgewonden	59
Aantal zwaargewonden	59
Aantal verkeersdoden	59
Ernst van de ongevallen	61
De zachte weggebruiker	61
Criminaliteit	67
Geregistreerde feiten	67
Criminaliteitsgraad	67
Onveiligheidsgevoel	71
Mijdingsgedrag	71
Een gezonde stad?	75
Mortaliteitsratio	75
Drugs, alcohol, medicatie en rookgedrag bij jongeren	75

5 Een leefbare stad?	79
Wonen in de stad	81
Bouwgrondprijzen	81
Woningprijzen	81
Netheid	85
Een rijke stad?	87
Mediaaninkomen	87
Inkomensverdeling	87
Leefloontrekkers	91
Werkloze jongeren	91
Een groene stad?	93
Openbaar groen	93
Recreatief groen	93
Afval	95
Cultureel erfgoed	97
Leefbaarheid van wijken en buurten	99
Buurtproblemen	99
Inkomensverdeling	103
6 Een leidinggevende stad?	105
Onderwijs	107
Secundair onderwijs	107
Hoger onderwijs	109
Economie	111
Omzet	111
Investerings	111
Toegevoegde waarde	113
7 Een participatieve stad?	115
Verkiezingen	117
Participatie van vrouwen	119
Leidinggevende vrouwen in stedelijke diensten	119
Vrouwen in de gemeentepolitiek	119
Samenstelling van de gemeenteraad	121
Bijlage: facetbenadering	123
Verklarende woordenlijst	174
Bibliografie, bronvermelding	176

Leeswijzer

Deze stadsmonografie is een cartografische en sociografische weergave van de economische, fysische en sociaal-culturele situatie van Leuven. Deze weergave gebeurt vanuit het oogpunt van de bewoners en de gebruikers. We maken hierbij gebruik van cijfers, statistieken en indicatoren. Meestal zijn deze gebaseerd op objectief meetbare omgevingsfactoren. Maar soms zijn ook meningen, opinies en belevingen opgenomen.

Leuven wordt zowel doorheen de tekst als in de cijfergegevens steeds vergeleken met Vlaanderen in zijn geheel en met de groep van de dertien Vlaamse centrumsteden: Aalst, Antwerpen, Brugge, Genk, Gent, Hasselt, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare, Sint-Niklaas en Turnhout. Deze centrumsteden telden op 1 januari 2002 1.469.275 inwoners. Leuven neemt met zijn inwonersaantal van 89.152 inwoners 6,1% van het inwonersaantal van de centrumsteden voor zijn rekening.

Behalve met Vlaanderen en de centrumsteden worden de cijfergegevens van Leuven in de opgenomen tabellen ook vergeleken met een naburige stad. In het geval van Leuven is deze vergelijkingsstad de stad Mechelen met 75.946 inwoners. Om de leesbaarheid van de tekst te bevorderen is deze vergelijking echter niet in de tekst opgenomen.

Alle cijfergegevens zijn samengevat rond kwaliteitstrefwoorden zoals bereikbaarheid, veiligheid en leefbaarheid. Elk hoofdstuk draait rond zo'n trefwoord en wij stellen ons telkens de vraag in welke mate Leuven aan deze kwaliteit beantwoordt. Wij overlopen nu kort de thema's die in deze stadsmonografie aan bod zullen komen.

Inleiding

Dit inleidende hoofdstuk situeert de stad Leuven op historisch, geografisch en demografisch vlak. Hierbij beperken wij ons niet tot de laatste tien jaar maar gaan we verder terug in de tijd, zo mogelijk tot aan het ontstaan van de stad. Dit stelt ons in staat om de huidige gegevens in de juiste context te plaatsen.

Een bereikbare stad?

Steden worden gemaakt en kapot gemaakt door hun bereikbaarheid, wegeninfrastructuur en transport¹. Enerzijds is de ontwikkeling van de stad niet zonder gevolgen voor mobiliteitskeuzen en anderzijds bepalen de mobiliteitskeuzen de toekomstige ontwikkeling van de stad.

Hoe bereikbaar zijn onze steden? Hoeveel verkeer maakt dagelijks gebruik van de toegangswegen tot de stad? Hoe groot is de bereikbaarheid in de steden zelf? Zijn de verschillende transportsystemen op elkaar afgestemd, onder andere via een goed openbaar vervoer en een consequent parkeerbeleid?

Een heel andere vorm van bereikbaarheid betreft de toegankelijkheid van de stedelijke diensten. Zijn de openingsuren klantvriendelijk? Is de kwaliteit van de dienstverlening gegarandeerd? Heeft de stad een ombudsman of kan de bevolking ergens anders met haar klachten terecht? Is de stad ook virtueel toegankelijk? Beschikt de stad over een website? Zijn de stadsdiensten bereikbaar via e-mail?

¹ P.Hall & U. Pfeiffer, *Urban future* 21, London, 2000, p. 261-262, 327-329

Een bruisende stad?

In een bruisende stad hoor je kinderstemmen, is er economische bedrijvigheid, ontmoeten mensen elkaar, doet men samen aan sport en cultuur. Een stad is aantrekkelijk omdat er verrassingen zijn op elke hoek van de straat. Er is niets zo doods als stilte in de stad.

Mensen zijn voortdurend in beweging. De stad is de plaats bij uitstek waar mensen verhuizen: ze komen in de stad wonen, en trekken weer weg. Jarenlang stelden we een stadsvlucht vast maar momenteel is een opwaartse beweging merkbaar. Vooral gezinnen met kleine kinderen vinden de buiten aantrekkelijker dan de stad. De huishoudens in de stad zijn bijgevolg doorgaans klein. De stad oefent bovendien een grote aantrekkingskracht uit op nieuwkomers allerhande: allochtonen, asielzoekers en illegalen. Hoe groot zijn de migratiebewegingen in de stad? Hebben deze een grote impact op de bevolkingsevolutie dan de natuurlijke loop van de stadsbevolking? En wat zijn de gevolgen van deze bevolkingsevoluties voor de doorstroming op de arbeidsmarkt?

De stad is het centrum van economische activiteiten van een regio. Voortdurend starten nieuwe bedrijven op maar gaan er ook failliet. De secundaire sector boet in veel steden aan belang in ten voordele van de tertiaire sector. De stad wordt meer en meer een centrum van de diensteneconomie, zowel diensten aan bedrijven (verzekeringen, banken) als aan personen (horeca, toerisme). Maar is de stad ook economisch klaar voor de toekomst? Wat is de evolutie van de tewerkstelling in nieuwe economische sectoren?

Wie de nieuwe trends in het culturele leven wil kennen, moet in de stad zijn voor podiumkunsten, tentoonstellingen, educatieve activiteiten. Waar mensen samen wonen, vindt men verenigingsleven, sportactiviteiten en sociale ontmoetingsruimten. Welke accommodaties vinden we hier voor in de stad? Hoe actief is de stad in het culturele veld?

Een veilige en gezonde stad?

2 A.O. Verwey e.a., *Jaarboek
Grootstedenbeleid, Assen, 2000,*
p.81–83

Veiligheid is een belangrijk maatschappelijk probleem². Wanneer de burgers gevraagd wordt met welk probleem de overheid zich zeker zou moeten bezighouden, scoort veiligheid al een aantal jaren erg hoog.

Steden worden traditioneel gezien als haarden van criminaliteit en onveiligheid. Dit heeft natuurlijk te maken met armoede, met uitgesproken sociale ongelijkheid, met gebrek aan sociale controle en samenhangsgevoel, met de aanwezigheid van marginale en illegale groepen, met de centrumfunctie van steden, ...

Hoe hoog ligt de criminaliteitsgraad in de steden? Is er een verandering waar te nemen in de frequentie van verschillende delictsvormen? Is er bijvoorbeeld een verschuiving van de vermogensdelicten naar de geweldsdelicten?

Veiligheid heeft ook veel te maken met de eigen gevoelens. Het is best mogelijk dat het aantal misdrijven daalt, maar dat het gevoel van onveiligheid toeneemt. Hoe groot is het onveiligheidsgevoel in de steden? En in welke mate beïnvloedt dit het gedrag van de stadsbevolking? Gaan mensen bepaalde plaatsen of situaties trachten te vermijden?

Een tweede belangrijk aspect van veiligheid is de verkeersveiligheid. Hoeveel verkeersongevallen gebeuren er in de steden? Neemt dit aantal toe of af? Hoe ernstig zijn deze ongevallen? Hoe veilig zijn de zachte weggebruikers, vooral de voetgangers, fietsers en bromfietzers?

We gaan ook de gezondheid na van de mensen in de stad. Welk is het rookgedrag van de jongeren in de stad? Is er veel druggebruik? Aan welke ziekten sterven mensen in de stad?

Een leefbare stad?

De ene stad is “leefbaarder” dan de andere. Een leefbare stad is in de eerste plaats een stad waarin het aantrekkelijk is om te komen wonen en te blijven wonen. Belangrijke stimuli hiervoor zijn de bouwgrondprijzen, de prijzen van de woningen en de kwaliteit van de buitenruimten. Daarnaast heeft een leefbare stad heel wat te bieden aan recreatief groengebied en cultureel-historisch erfgoed.

Binnen de steden is de ene buurt ook leefbaarder dan de andere. Toen de mensen zich nog te voet verplaatsten, woonden de rijken en de armen in elkaars buurt want ze waren afhankelijk van elkaar. De armeren werkten in de huishoudens, tuinen en stallingen van de rijken. Een van de kenmerken van de moderne steden is de ruimtelijke segregatie van kansarmen in zogenaamde achterstandsbuurten. Deze segregatie zien we met het blote oog wanneer we door de stad wandelen maar we stellen ze ook vast wanneer we de inkomensverdeling over de verschillende buurten bestuderen. Daarnaast is ook het oordeel van de burgers over hun buurt en buurtproblemen een belangrijke indicator voor de leefbaarheid van de stadswijken.

Een leidinggevende stad?

De ruimtelijke structuur is de neerslag van sociaal-economische processen, en het zijn de steden die de Vlaamse ruimte structureren, omdat zij de concentratiegebieden zijn van de economische activiteiten. Steden hebben een enorme aanzuigkracht op de omliggende gebieden. Aan de andere kant gebeurt vanuit de steden een uitzwerming over de omliggende gebieden. Deze uitzwerming geldt zowel voor het wonen (suburbanisatie), als voor economische activiteiten³. De motor van deze bewegingen is steeds de stad. Wat is de concrete aantrekkingskracht van de stad?

Hoe aantrekkelijk is de stad als onderwijsverstrekker voor onderwijs? Hoe groot is de economische slagkracht van de steden? Welke centrale rol neemt de stad op zich als zorgverstrekker?

Een participatieve stad?

De Blijde Inkomst, Vrijheden, Burgers, Revolutie: het zijn begrippen die samenhangen met de stedelijke ruimte. “Stadslucht maakt vrij”. Nieuwe politieke bewegingen ontstaan in de steden.

Voelen de inwoners van de stad zich nog steeds de burgers van hun stad? Brengen zij een geldige stem uit bij de verkiezingen? Stemmen zij niet blanco?

Hoe verloopt de bottom-up en top-down communicatie: hoorzittingen, adviesraden?

En hebben de burgers gelijke kansen? Hoe is de aanwezigheid van vrouwen in de leidinggevende functies van de stedelijke administratie en de stedelijke politiek?

Bijlage: facetbenadering

Een facetbenadering geeft cijferreeksen die kunnen gebruikt worden in een kwalitatieve analyse van de stad. Samen met de integrale benadering geven deze cijferreeksen een goed beeld van de economische, fysische en sociaal-culturele situatie van de stad. Hiermee kan van de stad in kwestie een totaalanalyse gemaakt worden, en kan ze ook vergeleken worden met een vergelijkbare stad, met het totaal van de dertien steden en met Vlaanderen in zijn geheel.

De gegevens zijn gegroepeerd volgens de volgende elf facetten: bestuur, cultuur, demografie, dienstverlening, economie, huisvesting, jeugd, milieu, onderwijs, sport en recreatie, tewerkstelling en welzijn. Binnen een facet geeft de cijferreeks per jaartal het cijfer voor de betrokken stad, voor een vergelijkbare stad, voor het totaal van de dertien centrumsteden en voor Vlaanderen in zijn geheel, voor zover deze laatste gegevens beschikbaar zijn.

³ *Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen*, Brussel, 1998, p. 35 en volgende, p. 129 en volgende

1 Inleiding

In dit inleidende hoofdstuk wordt de stad Leuven historisch gesitueerd. We zetten een aantal elementen op een rij die relevant zijn voor het interpreteren van de stad van vandaag. Het is immers van cruciaal belang om de statistische gegevens die in de andere delen van de monografie aan bod zullen komen in een juist kader te kunnen plaatsen.

Eerst schetsen we de evolutie van de stad Leuven van bij haar ontstaan tot de stad die we vandaag de dag kennen. Daarna besteden we aandacht aan de geografische ligging van de stad. Tot slot van deze inleiding gaan we kort in op de voornaamste demografische evoluties die de stad kenmerkten.

Geschiedenis

Leuven is ontstaan in de Middeleeuwen en heeft dus weinig of nauwelijks invloed ondergaan van de Romeinse en de Frankische koloniaties. De plaats 'Lovon' was een negende-eeuwse Karolingische vestiging van de graven van Haspengouw en was gelegen op een eiland in de Dijle. 'Lovon' verwierf bekendheid doordat de Noormannen deze plaats omstreeks 879–884 als basis uitkozen voor hun lokale strooptochten en in 891 verslagen werden door de Duitse koning Arnulf van Karinthië. Lambert I-met-de-Baard was de eerste graaf van Leuven en legde de grondslag van het latere machtige hertogdom Brabant.

Tijdens de elfde en twaalfde eeuw groeide Leuven uit tot een stedelijk centrum. Hiertoe profiteerde het van haar gunstige ligging op het kruispunt van de aloude as die de Dijle met de abdijstad Gembloux verbond en van de steeds meer gebruikte handelsweg Keulen–Brugge. Onder andere om de groeiende macht en rijkdom van de stedelijke burgerij te beschermen werd tussen 1156 en 1161 de oudste ringmuur gebouwd. Ook het economische leven werd beter georganiseerd en ging zijn stempel drukken op de ontwikkeling van de stad. Het Leuvense marktprivilege dateert van 1150. In deze periode van hoogconjunctuur op gebied van handel en verkeer, begonnen de Leuvenaars vanaf het einde van de 12de eeuw ook de overschotten aan landbouwproducten uit de streek, waaronder graan, wijn en hout, te verschepen naar Antwerpen. Op het einde van de 12de eeuw was het stadsgebied binnen de wallen bijna helemaal bewoond. De huizen waren gegroepeerd rond de grote verkeersaders, met name de huidige Naamse-, Brusselse-, Mechelse-, Diestse- en Tiensestraat.

De opkomst en bloei van de lakennijverheid wijzigde het aanzien en het uitzicht van de stad grondig. In 1221 werd de lakengilde officieel erkend door hertog Hendrik I. Doordat Leuven afhankelijk was van de Engelse wolverwerking en de uitvoerbeperkingen op wol, bleef de bloei van de Leuvense textielnijverheid beperkt. De economische groei van Leuven had een sterke toename van de kleine arbeidende klasse tot gevolg. In de loop van de 13de eeuw moet de stadsbevolking van circa 6000 tot meer dan 12000 gestegen zijn. De ruimte binnen de ringmuur geraakte dan ook volgebouwd. Wegens gebrek aan ruimte in het stadscentrum bouwde Hendrik I omstreeks 1233 op een strategische plek buiten de ringmuur een nieuwe burcht op een van de heuvels ten noorden van de stad. Door de bevolkingsaan groei werden de kapellen van Sint-Michiel, Sint-Jacob en Sint-Kwinten en Sint Gertrudus in 1252 zelfstandige parochies. Op het einde van de 13de eeuw had de stadsontwikkeling, die vooral binnen de stadswallen begonnen was, zich spontaan voortgezet langs de meeste grote toegangswegen: de Diestse-, de Mechelse- en de Brusselsestraat en langs de Koeistraat (Vaartstraat).

Omstreeks 1300 kende Leuven een van de hoogtepunten van haar geschiedenis. Een tijdelijke inzinking met onder andere een sociale strijd en hongercrisis kondigde het latere verval aan. Ondanks deze tegenslagen stond de lakennijverheid rond 1340 nog steeds sterk en was het inwonersaantal gestegen tot 20.000. In 1341 besloot men de stad met een nieuwe wal te omringen. Leuven had tijdens de tweede helft van de 14de eeuw echter te kampen met hoge financiële lasten, het snelle verval van de lakennijverheid en de strijd tussen de ambachten en het patriciaat. Dit alles was niet bevorderlijk voor een economische reconversie en voor een bevolkingstoename. In 1374 telde de stad nog amper 16.000 inwoners. Bovendien verloor ze haar eersterangpositie in het hertogdom ten voordele van Brussel.

Tijdens de 15de eeuw kwam er verandering in de sociale samenstelling van de Leuvense bevolking die tijdens de 13de en 14de eeuw onveranderd was gebleven. Deze verandering werd veroorzaakt door de oprichting van de universiteit. Naast de oprichting van de universiteit was er ook een groei van religieuze en caritatieve instellingen, de bouw van het stadhuis en van de Sint-Pieterskerk. Ondanks de pest en hongercrisissen groeide de bevolking opnieuw aan tot 20.000. Tijdens de 14de eeuw was men overgeschakeld van de gruitbierbrouwerij naar het hopbrouwen en deze overschakeling begon haar vruchten af te werpen. Binnen de stadsmuren was er nauwelijks sprake van toenemende woningbouw maar het uitzicht van de stad daarentegen verbeterde in deze eeuw aanzienlijk. Het laatste kwart van de 15de eeuw werd een zwarte bladzijde in de geschiedenis van Leuven. Sociale onrust, oorlogsgeweld en de pestplagen herleidde de bevolking tot ongeveer 15.000. Tevens werd de tegenstelling tussen rijk en arm alsmear groter en verkeerde de stad in een belabberde economische toestand. In 1585 bleek Leuven niet meer te zijn dan een klein provincie-stadje met een verwoeste economie, een praktisch stilliggend universitair leven, een enorme stadsschuld, verarmde instellingen en een platgebrand ommeland. In 1597 telde Leuven nog slechts 9.700 inwoners.

Tijdens de 17de eeuw herstelde Leuven langzaam, maar de voortdurende toestand van oorlog verlamde de economie. Door de afwezigheid van enige belangrijke nijverheid bestond er naast de middenstand nog nauwelijks een werkliedenklasse.

Omstreeks 1710 bedroeg het inwonersaantal amper 14.000. Toch betekende de 18de eeuw een korte periode van hoogconjunctuur. De heropbloei van de West-Europese economie bracht vanaf het midden van de 18de eeuw welvaart naar Leuven voor de ondernemende en bezittende klasse. Door de langzaam heroplevende industrie en handel was werkvolk nodig. De arme klasse groeide en de groep potentiële en reële behoeftigen nam toe. Naast de economische heropleving werd de Leuvense 18de eeuw gekenmerkt door de totale vernieuwing van de verkeersinfrastructuur. Er werden nieuwe steenwegen aangelegd en tussen 1750 en 1763 werd een kanaal naar de Dijle gegraven. De basis van de economie bleef de verwerking en de verhandeling van het graan via de bierbrouwerij, de brandewijnstokerij, de rundvetterij, de maalderij en de meeluitvoer. De veelvuldige wisselingen van militaire regimes op het einde van de 17de eeuw tussen de Fransen en de Oostenrijkers, deden de interne stedelijke tegenstellingen weer oplaaien. De Franse republikeinse maatregelen waren vernietigend voor het stadsuitzicht.

De Belgische onafhankelijkheid in 1830 en de Slag bij Leuven van 12 augustus 1831 stopten de socio-politieke instabiliteit die er sedert 1780 heerste. De 19de eeuw betekende voor Leuven een hernieuwde groei die voornamelijk steunde op de verbetering van haar bereikbaarheid. Mede door de vernieuwde infrastructuur kon de bestaande 'ambachtelijke' nijverheid zich tot op industrieel niveau verheffen en aangevuld worden met nieuwe nijverheden zoals de tabaksverwerking, de spoorwegateliers en de metaalconstructie. Handel en diensten bleven evenwel de stuwende krachten. Tijdens de 19de eeuw zorgde een bevolkingsexplosie voor een verdichting van de bebouwing in de stad en een uitbreiding van de bebouwde zones. Door plaatsgebrek binnen de oude stadsomwalling werd de normale organische groei van de stad verschoven naar de omliggende gemeenten. Tijdens de laatste helft van de 19de eeuw was het socio-culturele leven van de stedelijke bevolking minder intens dan tijdens de eerste helft. Deze toestand hield wellicht verband met de moeilijkheden in de landbouw.

In de 20ste eeuw kreeg Leuven het hard te verduren. Tijdens de twee wereldoorlogen werd Leuven bijna volledig verwoest. Tijdens Wereldoorlog I werden het centrum en enkele voorname straten platgebrand. De universiteitsbibliotheek en de Sint-Pieterskerk werden vernield. Tijdens Wereldoorlog II werd Leuven tijdens twee Engelse luchtaanvallen bijna volkomen platgelegd. De bevrijdingsdag eiste ten slotte nog een laatste tol: het Tafelrond en de Grote Markt gingen in vlammen op. Tijdens de tweede helft van de 20ste eeuw groeide Leuven uit tot een goed uitgeruste regionale stad met ruim 80.000 inwoners. Tegenover de afnemende industriële activiteit, die vooral na 1970 duidelijk geworden is, staat de groei van brouwerij Artois en van de dienstensector met onder andere de Belgische Boerenbond. Qua tewerkstelling in het stadsgewest vertegenwoordigt de tertiaire sector 65% van de beroepsactiviteiten. De binnenstad wordt gekenmerkt door een evenwicht tussen middenklasse, studenten en werknemers. De binnenstad verliest permanent inwoners aan de stadszoom.

Zoals vele steden in ons land heeft Leuven ondanks de sleet der eeuwen en de oorlogsrampen veel waardevols uit het verleden weten te bewaren. Vanaf 1970 ligt het accent op het opnieuw leefbaar maken van de binnenstad. De oude historische rijkdom werd gerestaureerd. Tevens werden de commerciële mogelijkheden van de binnenstad geherwaardeerd onder andere door de aanleg van winkelstraten.

Sinds 1 januari 1995 is Leuven de hoofdplaats van de provincie Vlaams Brabant.

Geografische ligging

Leuven is gesitueerd in het raakvlak van het Brabants leemplateau in het zuiden, het Hageland in het noordoosten, zandlemig Vlaanderen in het noordwesten en de vochtige Dijlevallei. De Dijle stroomt als kronkelend spoor dwars door de stad. Sinds 1 januari 1977 bestaat de stad uit de volgende deelgemeenten: Heverlee, Leuven, Kessel-Lo, Wilsele en een gedeelte van de vroegere gemeenten Wijgmaal, Korbeek-Lo en Haasrode. De stad heeft een oppervlakte van 5.816 ha.

De stad heeft zich historisch gezien steeds concentrisch ontwikkeld rond de markt. De middeleeuwse stadsomwallingen geven deze evolutie duidelijk weer. De eerste wal dateert uit de 12de eeuw. Hij had vooral een militaire functie. De stadswal creëerde een gevoel van veiligheid voor de poorters. Ze wisten dat hun bezittingen veilig waren opgeborgen binnen de muren van het marktcentrum. De wal had eveneens een symbolische functie: het militaire bolwerk was een statussymbool dat hun machtspositie onderstreepte. De bouw van de 14de eeuwse stadsomwalling was het gevolg van de demografische expansie tijdens de 13de en 14de eeuw.

Demografische evolutie

In het begin van de negentiende eeuw woonden er een 20.000-tal mensen in Leuven. In het begin van de twintigste eeuw was het aantal inwoners toegenomen tot 42.000. Dit betekent meer dan een verdubbeling van het aantal inwoners op 100 jaar tijd. De volkstelling van 1829 geldt als beginpunt van de registratie van het aantal inwoners in Leuven. Deze volkstelling registreerde een 24.000-tal inwoners voor de stad Leuven. De betrouwbaarheid van deze cijfers wordt echter in twijfel getrokken, bijvoorbeeld omdat men bij deze volkstelling geen onderscheid maakte tussen de feitelijke en wettelijke bevolking. In 1846 vond een nieuwe volkstelling plaats, ditmaal met een goed voorbereiding. De telling van 1846 toonde inderdaad aan dat de voorgaande telling niet erg betrouwbaar en nauwkeurig was geweest. In 1846 telde men in Leuven 30.200 mensen. Ongeveer 90% hiervan had zijn gewone woonplaats in Leuven.

In 1846 was Leuven de zesde grootste Belgische stad, maar in vergelijking met andere grote en middelgrote steden groeide de Leuvense bevolking na 1846 maar traag. In 1856 stond Leuven qua grootte op de achtste plaats, ingehaald door Mechelen en Doornik. Rond de periode 1847–1849 werd de Leuvense bevolking eerst geteisterd door de tyfusgolf en later door de cholera-epidemie. In 1855 zorgde een lange en strenge winter voor voedselschaarste met veel overlijdens als gevolg. In 1866 was er opnieuw een cholera-epidemie en vijf jaar later braken de pokken uit. Vanaf 1872 tot aan de Eerste Wereldoorlog bleven sterke dalingen van de bevolkingsomvang uit. Dit kwam onder meer door een betere medische kennis en de betere levensomstandigheden.

In de periode tussen 1875 en 1890 groeide de bevolking relatief snel: van 34.400 inwoners naar 40.700. De economische groei van de stad speelde hierbij een niet te miskennen rol en resulteerde in meer immigratie dan emigratie.

2 Een bereikbare stad?

In dit hoofdstuk wordt nagegaan of Leuven een bereikbare stad is. We benaderen de bereikbaarheid van de stad op twee manieren: zowel de geografische bereikbaarheid van de stad als de bereikbaarheid van de stadsdiensten komen aan bod. Het eerste kaderen we onder het begrip mobiliteit, het tweede onder dienstverlening.

Wat de mobiliteit betreft, is Leuven bereikbaar via de weg, via het water en via het spoor. Over de weg is Leuven ontsloten door de E314-autosnelweg Aken–Leuven en door de E40-autosnelweg Brussel–Luik. Daarnaast zorgen een aantal steenwegen voor de verbinding van Leuven met andere gemeenten in haar omgeving. De Leuvense Ringlaan dient om het verkeer uit het stadscentrum te weren.

De Dijle en de vaart zijn bevaarbare waterwegen in Leuven. De Dijle speelde een belangrijke rol bij de ontwikkeling van de stad. Door de aanleg van de Leuvense vaart in 1750, verdween de transportfunctie van de Dijle. Via het spoor is Leuven zowel nationaal als internationaal goed bereikbaar. In 1892 werd Leuven het regionaal knooppunt in het buurtspoorwegenverkeer.

Het busgebruik in Leuven is sinds de invoering van het Busplan met 93,2% toegenomen over de periode 1993–2001. De invoering van het Leuvense Busplan gebeurde aan de hand van drie opeenvolgende fasen.

De Leuvense binnenstad beschikt over een 7500-tal betalende openbare parkeerplaatsen. Daarnaast zijn er tal van private parkings.

De bereikbaarheid van de stadsdiensten is het tweede aspect van bereikbaarheid dat in dit hoofdstuk aan bod komt. Deze toegankelijkheid is buiten de normale kantooruren zeer beperkt. De meeste stadsdiensten zijn één avond in de week geopend tot 20 uur. Enkel de bibliotheek is qua openingsuren gemakkelijk bereikbaar. Per e-mail zijn de stadsdiensten een stuk toegankelijker. Elke stadsdienst beschikt over een eigen e-mailadres.

Wat de kwaliteit van de dienstverlening in Leuven betreft, behalen de stadsdiensten een score van 6 op 10. Vooral de toegankelijkheid van de stadsdiensten voor personen met een handicap en de openingstijden scoren laag.

Leuven heeft sinds 1996 een ombudsvrouw. De ombudsvrouw biedt een forum waarnaar burgers zich kunnen richten als meldpunt voor hun klachten. In 2001 registreerde de ombudsvrouw 813 klachten. Vooral klachten in verband met de politie en de technische dienst en ruimtelijke ordening worden ingediend.

Sinds eind 1995 is Leuven virtueel bereikbaar via het internet. Momenteel staat de derde versie van de website online. In de loop van 2003 zal Leuven een volledig vernieuwde website aanbieden aan de internetgebruikers. Via het internet kan men informatie bekomen over de stadsdiensten, evenementen, ... Daarnaast kan men ook actief deelnemen aan een discussieforum. Inwoners van Leuven kunnen gratis internettoegang bekomen.

2 1 Overzicht van de wegeninfrastructuur in Leuven, 2001*Bron: Jaarverslag stad Leuven*

Statuut van de weg	Lengte
Provinciewegen	3,6 km
Rijkswegen	32 km
Stadswegen en wegen van gemeenschappelijk vervoer	84 km
Buurtwegen	92 km
Andere stadswegen	125 km
Rioleringsnet	391 km

Mobiliteit

In deze paragraaf schetsen we een beeld van de fysieke bereikbaarheid van de stad Leuven. Eerst schetsen we de evolutie van de voorradige verkeersinfrastructuur. Daarna brengen we het openbaar vervoersnetwerk van de stad in kaart. Vervolgens besteden we aandacht aan een aantal verkeersstellingen op de belangrijkste Leuvense toegangswegen. Ten slotte schetsen we het parkeerbeleid.

Infrastructuur

Leuven kent een centrale ligging in de provincie Vlaams-Brabant. Bovendien is Leuven de provinciehoofdplaats. De historische ontwikkeling van de stad Leuven alsook deze centrumfunctie maken van Leuven een verkeersknooppunt. Laten we voor een goed begrip even ingaan op de verschillende toegangswegen tot Leuven.

Autowegen

Stadswegen zijn de meest voorkomende wegen in Leuven. Leuven heeft meer dan 200 km stadswegen. Daarnaast bedraagt de lengte van het buurtwegennet en het rijkswegennet respectievelijk 95 km en 32 km.

Voor het autoverkeer ligt Leuven op een knooppunt van twee belangrijke hoofdwegen: de E40 en de E314. Deze twee autosnelwegen zorgen voor goede internationale verbindingen tussen Leuven en Nederland, Frankrijk, Duitsland en Luxemburg. Daarnaast zijn autosnelwegen belangrijke verbindingswegen tussen onze steden. Reeds in de 17de en 18de eeuw werden in Leuven zogenaamde ‘steenwegen’ aangelegd. Deze steenwegen verbonden Leuven met de naburige steden en maakten een grootschaliger en sneller transport over land mogelijk. Onder andere hierdoor kreeg Leuven in de 18de eeuw een nieuwe economische impuls. In de 19de eeuw werden deze verbindingswegen gemoderniseerd. Tevens bouwde men een verkeersring (de vesten) rond de stad op de plaats waar de tweede stadsomwalling (14de eeuw) stond. Oorspronkelijk is de ring aangelegd om het doorgaand verkeer uit de binnenstad te houden. Maar de stad is ook sterk gegroeid buiten de ring waardoor de ring meer en meer een barrière vormt voor voetgangers en fietsers. Het mobiliteitsplan van de stad Leuven voorziet in de overgang van het ringmodel naar het kapstokmodel. De Bondgenotenlaan vond haar ontstaan in het midden van de 19de eeuw. Deze laan vormde toen, en nu nog steeds, de verbinding tussen het station en het stadscentrum.

- ▶ Leuven is ontsloten door de E40-autosnelweg Brussel–Luik en de E314-autosnelweg Leuven–Aken. Daarnaast zijn er tal van steenwegen die Leuven verbinden met de gemeenten in haar omgeving.
- ▶ De Leuvense Ringlaan werd oorspronkelijk aangelegd om het doorgaand verkeer uit de binnenstad te weren.

Waterwegen

In de Middeleeuwen was de Dijle, naast de handelsweg Rijnland–Noordzee, een van de belangrijkste factoren in de onafhankelijke stedelijke ontwikkeling van Leuven. In Leuven werden immers de over het water getransporteerde goederen overgeslagen op karren. De middeleeuwse Leuvense handelshaven situeerde zich op de plaats van de huidige Vismarkt.

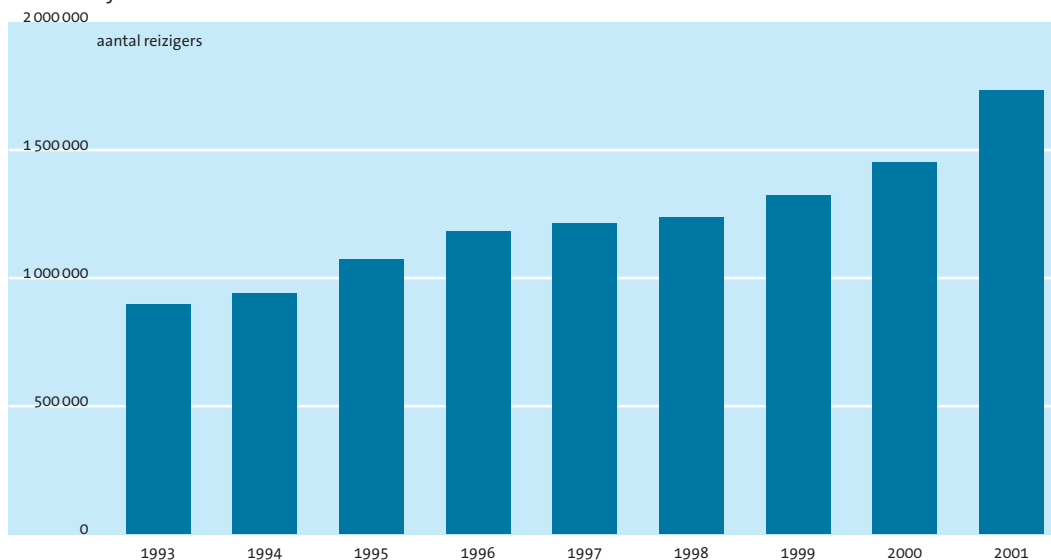
In de periode 1750–1763 werd in Leuven de vaart aangelegd. Via de Rupel en de Schelde geeft dit kanaal ontsluiting naar de haven van Antwerpen. Het eindpunt van dit kanaal, de Vaartkom, situeert zich ten noorden van de deelgemeente Leuven. In de Vaartkom ontstond een binnenhaven. Er ontwikkelde zich een bedrijvenpark waar onder andere Interbrew gevestigd is.

In 1892 werd de Leuvense vaart aangepast aan grotere schepen. Door het ontstaan en de ontwikkeling van de vaart is de transportfunctie van de Dijle verdwenen.

- ▶ In de Middeleeuwen speelde de Dijle een belangrijke rol in de ontwikkeling van Leuven.
- ▶ De aanleg van de Leuvense vaart in de 18de eeuw zorgde voor het verdwijnen van de transportfunctie van de Dijle.

2 2 Evolutie aantal reizigers van alle lijnen die Leuven bedienen, 1993–2001

Bron: De Lijn

2 3 Aantal busreizigers per jaar in de regio Leuven, 1993–2001

Bron: De Lijn

1993	8.966.400
1994	9.387.821
1995	10.734.071
1996	11.806.702
1997	12.116.223
1998	12.359.892
1999	13.237.195
2000	14.511.149
2001	17.326.911

2 4 Reizigersevolutie per lijn, 1993, 2000

Bron: De Lijn

Lijn	1993	2000	% wijziging
284-285	467.017	659.074	41,1%
14	987.717	1.697.939	71,9%
7-8-9	1.164.685	1.198.720	2,9%
2	1.087.084	1.816.485	67,1%
4-5-6	960.473	1.533.279	59,6%
106-107-109-110	731.782	1.451.071	98,3%
332-333-334-335	445.299	866.022	94,5%
337	251.584	313.467	24,6%
338	294.690	635.708	115,7%
351-352-358	1.761.585	2.545.039	44,5%
584	199.085	433.154	117,6%
16	511.999	1.011.586	97,6%
10	103.398	140.894	36,3%
nieuwe schooldiensten, studentenlijnen & andere	0	208.711	
Totaal	8.966.398	14.511.149	61,8%

Spoorwegen

In 1839 werd Leuven aangesloten op het Belgische spoorwegennet. Zowel goederenvervoer als personenvervoer behoorden tot de toepassingen. In 1892 werd Leuven het regionale knooppunt in het buurtspoorwegenverkeer. Momenteel ligt Leuven op de drukke spoorwegas Oostende–Brussel–Leuven–Luik–Keulen. De meest frequente treinaansluitingen verbinden Leuven met Mechelen, Antwerpen, Brussel, Gent, Brugge, Oostende, Hasselt en Luik. Het is mogelijk om vanuit Leuven per trein in een tijdspanne van minder dan drie uur grootsteden zoals Parijs, Amsterdam, Keulen, Londen en Rijsel te bereiken.

Wanneer we de Brusselse stations buiten beschouwing laten, bekleedt het Centraal Station van Leuven zowel op nationaal als op gewestelijk vlak de derde plaats na Gent en Antwerpen wat betreft het aantal opstappende reizigers. Wat betreft het goederenverkeer is het Centraal Station van Leuven het belangrijkste station ten Oosten van Brussel.

- ▶ Leuven beschikt zowel nationaal als internationaal over een goede bereikbaarheid per spoor.

Openbaar vervoer

In 1993 telde De Lijn op het stads- en streekvervoer van en naar Leuven 8.966.400 reizigers. Het toenmalige busnet bestond uit 12 streeklijnen, de meeste met een frequentie van één rit per uur, en 3 stadslijnen. Het merendeel van de reizigers bleken scholieren te zijn. Daarnaast deden ook veel busreizigers (meer dan een derde) hun inkopen in het stadscentrum.

In 1994 begon men met de fasematige invoering van het Busplan Leuven. De basisprincipes van het Busplan berusten op frequentieverhogingen, snellere bediening van het spoorwegstation, optimale bediening van het centrum, geen overstapregelingen, uniforme reiswegen, uitbouwen van een groter wachtcomfort, verbetering van de reizigersinformatie en aangepaste bussen. Naast de basisprincipes berust het Busplan op een aantal randvoorwaarden. De kostprijs speelt natuurlijk een rol evenals de Leuvense verkeerspolitiek. Het verminderen van het aantal parkeerplaatsen binnen de stad en het invoeren van vrije busbanen leiden tot een betere doorstroming van autobussen en spelen op die manier een belangrijke rol bij het verkorten van de reistijden.

Fase 1 van het Leuvense Busplan startte in november 1994. In deze fase legde men vooral de klemtoon op de centrumbediening, de snelle bediening van het station en de uitbouw en doorstroming van de centrale as Station–Fochplein–Gasthuisberg.

De tweede fase ging van start in september van het jaar 1996. Deze fase legde de nadruk op het invoeren van extra schooldiensten, bijkomende zaterdagbediening, frequentieverhogingen, nieuwe bedieningen, citybussen en het winkeltarief.

Fase 3 startte in mei 1998. Deze fase bouwt het reeds uitgebouwde netwerk in fase 2 nog verder uit. Zo gaat men verder met frequentieverhogingen door te voeren, nieuwe bedieningen in te lassen en zaterdagbediening uit te breiden. Nieuwe initiatieven in deze fase zijn de uitbouw van zondagavondbediening, het inleggen van studentenlijnen, het aanbieden van een gratis netabonnement voor jongeren (< 12 jaar) en 65-plussers en de gratis studentenpas voor studenten aan de KUL, KHL, Groep T en het Lemmensinstituut.

Het resultaat van het Busplan is na zeven jaar bijzonder sterk. Ten opzichte van 1993 lag het aantal reizigers in 2000 61,8% hoger. Wanneer we het aantal reizigers van 2001 vergelijken met dat van 1993 ligt dit zelfs 93,2% hoger. De grootste groei wordt vastgesteld op de lijnen die aanpassingen ondergingen in functie van de centrumbediening via de kortste reisweg en de bediening van Gasthuisberg.

2 5 Verkeerstellingen van de E314 en de N264, 1999–2001

Bron: Stadim

	Werkdagen	Zaterdagen	Zondagen	Gemiddeld	
E314 Heerlen – Genk – Leuven	1999	61.000	40.000	36.800	54.600
	2000	64.200	40.900	38.000	57.100
	2001	66.100	43.900	40.700	59.300
N264	1999	23.600	17.900	15.000	21.600
	2000	24.600	18.500	15.400	22.400
	2001	23.900	18.100	15.100	21.800

2 6 Randparkings en parkings binnen de ring, 2002

Bron: stad Leuven

Randparkings	Capaciteit
Parking NMBS, Martelarenlaan	400
Martelarenplein	70
NMBS-goederenkoer	270
Tiensevest	70
Parking Philips	400
Parking Stade Leuven	80
Parking Bodart (park & ride)	165
Parking Engels plein	80
Parking Tervuursevest viaduct	35

Parkings binnen de ring	Capaciteit
Super City One	260
Shopping Center, Sint-Maartenstraat	60
St.-Maartensdal	150
J.P. Minckelersstraat	850
Vital Decosterstraat	40
Vismarkt	40
Parking Inno	50
Parking Center	200
Parking Ladeuze	744
Herbert Hooverplein	100
Hogeschoolplein	35
Oude Markt	65
Parking Boerenbond, Sint-Barbarastraat	210
Sint-Jacobsplein	210
Pater Damiaanplein	30
Parking Boerenbond, Schapenstraat	250
Parking de Bond - station	400

Verkeerstellingen

Permanente telposten registreren op vaste plaatsen, 24 uur op 24, de verkeersintensiteiten. Detectie gebeurt met elektromagnetische lussen of met camera's. Daarnaast bestaan er ook periodieke telposten. Deze registreren het verkeer op geregelde tijdstippen gedurende enkele weken. Dit gebeurt met verplaatsbare telapparaten met behulp van holle rubberslangen.

De evolutie van het wegverkeer is berekend op basis van het aantal afgelegde voertuigkilometers. Het aantal voertuigkilometers wordt berekend uit de wekdaggemiddelde-waarden en de representatieve lengte van de telpost. In 2001 nam het wegverkeer op de autosnelwegen in Vlaanderen met 0,1% toe ten opzicht van 2000

De telpost op de E314 Heerlen–Genk–Leuven (sectie Gasthuisberg Leuven) registreerde in 2001 een stijging van bijna 4% van het aantal voertuigen ten opzichte van het jaar voordien. In 2001 passeerden dagelijks gemiddeld 59.300 voertuigen het meetpunt. Op werkdagen heerst er aanzienlijk meer verkeersdruk op deze weg dan tijdens het weekend. Op werkdagen registreerde men ongeveer 55% voertuigen dan tijdens het weekend.

De telpost op de N264, die de verbinding vormt tussen de R23 en de A2, registreerde in 2001 bijna 3% minder voertuigen dan het jaar voordien. In 2001 passeerden gemiddeld 21.800 voertuigen deze weg. Op werkdagen zijn er een 8.000-tal voertuigen meer op deze weg aanwezig dan tijdens het weekend.

Parkeerbeleid

In de Leuvense binnenstad (inclusief de ring) bevinden zich een 5.000-tal parkeerplaatsen op openbaar domein (straten en pleinen). Daarnaast kan men in de binnenstad parkeren in parkeergarages voor openbaar gebruik. Deze hebben een capaciteit van ongeveer 2.500 plaatsen. Net buiten de binnenstad, op het Philipsterrein, zijn nog een 1.200-tal parkeerplaatsen beschikbaar. Vrij parkeren is niet meer mogelijk in de Leuvense binnenstad. Alle parkeerplaatsen vallen onder het regime van het betalend parkeren of de blauwe-zone regeling. De blauwe-zone regeling dient om langparkeerders te weren. Er worden geen parkeerplaatsen voorbehouden voor bewoners-parkeren, wel zijn er een 2.400-tal bewonerskaarten in omloop (ook gedeeltelijk buiten de binnenstad).

Naast de openbare parkeerplaatsen zijn er in Leuven een onbekend aantal private parkeerplaatsen. Momenteel is men bezig met het inventariseren van deze plaatsen. Het gaat in ieder geval om verschillende duizenden plaatsen.

In de binnenstad past men het stilstandprincipe voor het parkeeraanbod toe. Dit betekent dat het totale aantal openbare parkeerplaatsen niet mag toenemen. Wel zijn verschuivingen mogelijk, bijvoorbeeld van bovengronds naar ondergronds parkeren. De ring geldt als grens voor de zone waarbinnen het stilstandprincipe van toepassing is.

- ▶ De Leuvense binnenstad beschikt over een 7.500-tal openbare betalende parkeerplaatsen.

2 7 Flexibiliteit van de dienstverlening, 2002

Bron: Infogids Leuven, SEIN-bewerking

	Flexibele openingsuren (score)	Virtuele bereikbaarheid (%)
Dienst bevolking	1,00	100
Dienst burgerlijke stand	1,00	100
Andere stadsdiensten met loket	0,33	100
Jeugddienst	0,50	100
Hulp- en preventiediensten	0,80	100
Interne diensten	0,33	100
OCMW	1,00	100
Hulpverlening	1,33	100
Bibliotheek	3,00	100
Sportdienst	0,00	100
Milieudienst	0,00	100
Toerisme	1,00	100
Ruimtegebonden diensten	0,33	100

Dienstverlening

Bereikbaarheid in een stad betekent bereikbaarheid van de stadsdiensten, zowel persoonlijk als virtueel. In deze paragraaf gaan we de bereikbaarheid van de stadsloketten na. Daarna gaan we even in op de virtuele bereikbaarheid van de Leuvense stadsdiensten.

De stadsdiensten

Eerst bekijken we kritisch de toegankelijkheid van de stadsdiensten. Vervolgens gaan we de kwaliteit van de dienstverlening na. Ten slotte gaan we dieper in op klachtenregistratie in Leuven.

Toegankelijkheid van de stadsdiensten

Om de toegankelijkheid van de stadsdiensten te meten, deelden we alle gemeentediensten in 13 groepen in. Bij deze diensten gingen wij na hoe vaak ze bereikbaar waren buiten de kantooruren. We bedachten volgend puntensysteem. Wanneer een dienst open is op zaterdag en twee avonden per week tot 18.30 uur, krijgt deze dienst een maximale score van 3. Wanneer een dienst slechts één avond tot 18.30 uur open is en op zaterdag, krijgt hij een score van 2. Enzovoort.

Het toekennen van punten is niet altijd een vanzelfsprekendheid. Zo bevatten bepaalde categorieën meerdere diensten waardoor we een gemiddelde dienen te berekenen. De categorie 'Hulp- en preventiediensten' bestaat bijvoorbeeld uit de dienst politie en de dienst brandweer. De openinguren van de commissariaten verschillen van wijk tot wijk en bij dringende oproepen kan men altijd terecht bij de centrale meldkamer of bij de federale politie. De administratieve diensten van de brandweer zijn beperkt geopend terwijl de brandweer in geval van nood 24 uur op 24 bereikbaar is. Verder houdt de puntentoekenning geen rekening met het feit dat sommige gemeentelijke diensten eveneens geopend zijn tijdens de middag. Dit wordt door de bezoekers ten zeerste geapprecieerd.

Veel Leuvense stadsdiensten zijn op donderdagavond geopend. Zo behaalt de jeugddienst een score van 0,5 omdat het JIP (Jongeren Informatie Punt) op donderdag open is tot 20.00 uur. De score van 0,5 is het resultaat van het feit dat de dienst stedelijk jeugdwerk elke dag geopend is van 9.00 tot 17.00 uur en daarmee score 0 behaalt.

De bibliotheek is de enige stadsdienst die de maximale score behaalt. De Leuvense bibliotheek is op twee weekavonden geopend tot minimaal 20 uur. Daarnaast is ze op zaterdag van 10.00 tot 17.00 uur toegankelijk voor het publiek.

Tot de categorie 'Hulpverlening' behoren de ombudsdienst, de dienst welzijn en het kinderdagverblijf Craenendonck. Het kinderdagverblijf is elke dag geopend tot 18.30 uur en behaalt daarmee 3 punten.

We gingen ook de bereikbaarheid van de stadsdiensten per e-mail na. We drukken de bereikbaarheid uit in een percentage. 100% bereikbaarheid betekent dat elke dienst te bereiken is per e-mail.

De bereikbaarheid per e-mail is groter dan de fysieke bereikbaarheid. Elke stadsdienst heeft een eigen e-mailadres.

- ▶ De fysieke toegankelijkheid van de Leuvense stadsdiensten buiten de normale kantooruren is beperkt. Op donderdagavond zijn een aantal diensten, waaronder de dienst bevolking en burgerlijke stand, geopend tot 20.00 uur.
- ▶ Per e-mail zijn de Leuvense stadsdiensten vlot bereikbaar.

2 8 Kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening, 2000*Bron: Test-Aankoop, oktober 2000*

	Leuven	Mechelen	13 steden
Openingstijden	3	5	2,7
Affichering openingstijden	9	9	5,9
Loketten of kantoren gemakkelijk te herkennen	8	9	7,9
Toegankelijkheid voor mensen met een handicap	3	3	5,6
Eindbeoordeling kantoren	6	6	6

*1= zeer slecht, 3= slecht, 5= middelmatig, 7=goed, 9= zeer goed***2 9** Evolutie aantal contacten met ombudsvrouw, 1996–2001*Bron: Stad Leuven*

	Dossiers	Onmiddellijke dienstverlening	Totaal
1996	396	69	465
1997	281	114	395
1998	307	120	427
1999	274	161	435
2000	280	414	694
2001	341	472	813

Kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening

Eind 2000 testte Test-Aankoop de toegankelijkheid en bewegwijzering van de stadsdiensten. Leuven behoorde met haar behaalde score tot de grote middengroep van de gemeenten. De globale eindscore van Leuven ligt op hetzelfde niveau als het gemiddelde van de 13 centrumsteden.

Test-Aankoop ging eerst en vooral de openingstijden na. Zij trokken na gedurende hoeveel uren de gemeenteadministraties 's avonds en zaterdagvoormiddag open waren. Leuven scoorde hierbij net iets beter dan het gemiddelde van de centrumsteden maar met een score van 3 punten op 10 is dit nog steeds een bedroevend resultaat.

Test-Aankoop ging ook de affichering van de openingstijden op een van buiten zichtbare plaats na. Hier doet Leuven het goed met een score van 9. Men hoeft niet voor een gesloten deur komen te staan om te weten of de diensten open of gesloten zijn. Eenmaal binnen zijn de loketten of kantoren zelf over het algemeen gemakkelijk te vinden. Dat levert Leuven een goede score van 8 punten op.

Anders is het gesteld met de toegankelijkheid van de diensten voor personen met een handicap. Leuven krijgt hier een onvoldoende van 3 op 10 omdat er totaal geen voorzieningen getroffen zijn voor mensen met een handicap. Momenteel doet de stad inspanningen om de toegankelijkheid te verbeteren. De oprichting van de werkgroep 'Toegankelijkheid' was hiertoe een eerste stap.

Op de eindbeoordeling, waarbij ook rekening gehouden werd met de netheid van de lokalen, behaalde Leuven een score van 6 punten.

- ▶ Leuven behaalt een eindbeoordeling van 6 op 10 voor de kwaliteit van haar stadsdiensten.
- ▶ De openingstijden en vooral de toegankelijkheid voor mensen met een handicap scoren laag in Leuven.

Klachten

Sinds 1 januari 1996 is er in Leuven een ombudsvrouw. Zij treedt op als neutraal vertrouwenspersoon wanneer het contact tussen de burgers en de stedelijke diensten fout loopt. In eerste instantie dienen concrete problemen rechtstreeks aan de bevoegde dienst gemeld te worden. Leuvense burgers hebben hiervoor een aantal kanalen ter beschikking: melding aan stadswachten, het invullen van een meldingskaart, de dienst rechtstreeks contacteren, ... In de Leuvense administratie zijn er slechts drie diensten – dienst bibliotheek, dienst burgerlijke stand en dienst toerisme – die zorgen voor een goed onderbouwde en gesystematiseerde eerstelijnsklachtenbehandeling.

Doordat de burgers de klachten eerst kenbaar dienen te maken aan de betrokken diensten, hebben deze diensten de mogelijkheid om op een gepaste wijze te reageren. Wanneer de aangeboden oplossingen niet blijken te werken of wanneer er sprake is van onzorgvuldig optreden door de stedelijke diensten, kan de ombudsvrouw ingeschakeld worden.

Burgers kunnen telefonisch, schriftelijk (brief, fax of e-mail) of mondeling klachten indienen. Tussen 1 januari 2001 en 31 december 2001 werd de ombudsvrouw door 813 verzoekers gecontacteerd. Daarnaast kreeg ze ontelbare telefoontjes over diverse problemen en materies en hoewel ze hiervoor niet bevoegd is, tracht ze deze mensen zo goed mogelijk te helpen. Meer dan de helft van de ingediende verzoeken werden ingedeeld in de categorie 'onmiddellijke dienstverlening'. Dit betekent dat men geen dossier opende omdat de klachten op korte termijn afgehandeld konden worden. In 341 andere gevallen werd wel een dossier geopend. Dit betekent dat er een onderzoek werd gestart. De meeste dossiers hebben betrekking op de politie (31% van de klachten), de technische dienst en de dienst ruimtelijke ordening (20% van de klachten), de dienst milieu en de dienst bevolking en burgerlijke stand (elk 10% van de klachten).

- ▶ Leuven heeft sinds 1 januari 1996 een ombudsvrouw in dienst.
- ▶ In 2001 werd de ombudsvrouw door 813 verzoekers gecontacteerd.

2 10 Inhoudsanalyse van de website van de stad Leuven, 2000

Bron: Jo Steyaert, KUL

	Leuven	Mechelen	13 steden
Gemeenschap	6	1	2,7
Interactiviteit	7	5	3,9
Informatie	7	6	6,1
E-diensten	1	0	1,2
Democratie	4	3	3,1

ledere dimensie heeft als maximumscore 7

2 11 Website van de stad Leuven: toerisme

Bron: <http://www.leuven.be>

2 12 Website van de stad Leuven: algemene informatie voor de bewoners

Bron: <http://www.leuven.be>

Leuven op het internet

Sinds december 1995 heeft de stad Leuven een eigen webstek op het adres <http://www.leuven.be>. In 2000 voerde Steyaert een onderzoek uit naar de graad van informatieverstrekking, de dienstverlening en het organiseren van inspraak in het beleid via de website. Steyaert onderscheidde vijf dimensies waaraan hij een score op 7 punten toekende.

De eerste graad meet de inbreng van de lokale gemeenschap. Is er webruimte voor lokale verenigingen, bewoners, enz.? De tweede graad gaat de interactiviteit na. Kunnen de gebruikers reacties kwijt bij de bevoegde diensten? De derde graad meet de gemeentelijke administratieve informatie. Maakt de site de bezoeker wegwijs in de wirwar van stedelijke diensten? De vierde graad gaat de online dienstverlening na. Vooral de aanwezigheid van een e-loket op de site is hier belangrijk. De vijfde graad meet de mate waarin de site gebruikt wordt voor deelname aan de democratische besluitvorming: referenda of opiniepeilingen.

De toenmalige Leuvense website scoort in vergelijking met de overige centrumsteden goed op deze criteria, met een score van 1 wat de e-diensten betreft, een score van 6 op de graad gemeenschap, een score van 7 op de graden interactiviteit en informatie en een score van 4 wat betreft democratie.

Momenteel staat de derde versie van de Leuvense website online, waardoor de resultaten van het onderzoek van Steyaert verouderd zijn. In de loop van het jaar 2003 volgt een vierde versie met een totaal vernieuwde structuur en lay-out.

De huidige website bestaat uit twee delen. Enerzijds is het er het gedeelte over het toerisme in Leuven. Dit gedeelte is beschikbaar in vier talen (Nederlands, Frans, Engels en Duits) en bevat naast algemene informatie over de stad Leuven eveneens informatie met betrekking tot evenementen, overnachtingsmogelijkheden, ... Anderszijds bevat het andere gedeelte voornamelijk informatie voor inwoners van de stad. Naast de algemene informatie over het stadsbestuur, de stadsdiensten, enz. hebben bezoekers van de website eveneens toegang tot bijvoorbeeld het mobiliteitsplan en het structuurplan. In eerste instantie is de website bedoeld om informatie van de stad Leuven snel te verspreiden onder de inwoners. Naast basisgegevens (openingstijden, adressen, telefoonnummers, ...) bevat de website informatie over allerlei administratieve procedures (aanvraag reispas, geboorteaangifte, ...). Ook evenementen in Leuven (Beleuvenissen, Marktrock, kermis, ...) krijgen hun plaats ongeacht of de stad zelf organisator is of niet.

De website van de stad Leuven bevat koppelingen naar de site van het cultuurcentrum en naar de site waarop men de bibliotheekcatalogus kan raadplegen.

De huidige website maakt tweerichtingscommunicatie tussen stadsbestuur en inwoners mogelijk. De mogelijkheden bestaan om berichten te plaatsen in het gastenboek of deel te nemen aan discussies op het internetforum. Dit forum is voor iedereen toegankelijk en men kan zelf kiezen of men zich registreert of niet.

Inwoners van de stad Leuven hebben de mogelijkheid om via een cd-rom gratis toegang tot het internet te krijgen. Verder kunnen ze een e-mailadres aanvragen van het type voornaam.familienaam@inwoner.leuven.be. Verenigingen op hun beurt, krijgen plaats voor een eigen homepage van maximaal 15 MB in een subdomein van de website.

Wat de toekomst betreft, is Leuven hard aan het werken aan een digitaal loket. De bedoeling van dit loket is dat de burgers 24 uur op 24 en onafhankelijk van de plaats waar ze zich bevinden een beroep kunnen doen op de dienstverlening van de stad. Belangrijk hierbij is dat de stad de evoluties op het gebied van de elektronische handtekening en de digitale identiteitskaart op de voet volgt.

- ▶ Sinds december 1995 beschikt de stad Leuven over een eigen website.
- ▶ De inwoners van Leuven kunnen gratis internet en een aangepast e-mail adres krijgen.

3 Een bruisende stad?

In dit hoofdstuk stellen we ons de vraag of Leuven een bruisende stad is. We gaan dit na aan de hand van indicatoren op drie vlakken: demografie, economie en sport en cultuur.

Op demografisch vlak neemt Leuven als stad een eerder afwijkende positie in. Gemiddeld genomen bleef de bevolking in de 13 centrumsteden ongeveer constant over de periode 1992–2001. De gemiddelde natuurlijke aangroei per 1000 inwoners bedraagt 0,7 in de centrumsteden. In Leuven bedraagt het gemiddeld natuurlijk aangroeisaldo 3,6. Dit saldo ligt ver boven het stedelijke en het Vlaamse gemiddelde. Dit relatief hoge saldo dankt Leuven aan haar leeftijdsstructuur. In Leuven is de leeftijdscategorie tussen 20 en 64 jaar groter dan in Vlaanderen en in de centrumsteden. Zowel de groene druk als de grijze druk bevinden zich beneden het niveau van Vlaanderen en de centrumsteden. De afhankelijkheidsratio bedroeg in 2001 70,7 in Leuven. De doorstromingscoëfficiënt van 1,19 toont aan dat er in Leuven voor elke vijf arbeidskrachten die de arbeidsmarkt verlaten zeven nieuwe klaar staan.

Op economisch vlak heeft Leuven zich als een echte dienstestad ontwikkeld. De tertiariseringsgraad van 94,1% in 2000 getuigt van de belangrijkheid van de dienstensector in Leuven. Deze graad ligt ver boven het Vlaamse gemiddelde en het gemiddelde van de 13 centrumsteden. Leuven is echter geen uitgesproken industriestad. Haar secundariseringsgraad van 11,2% in 2000 ligt onder het Vlaamse gemiddelde en het gemiddelde van de centrumsteden.

Op handelsvlak vertegenwoordigen de belangrijkste winkelstraten in het centrum van Leuven een verkoopsoppervlakte van 28.770 m². De gemiddelde verkoopsoppervlakte ligt met 64 m² aan de lage kant.

Op toeristisch vlak vertoont het aantal overnachtingen in Leuven een stijgende trend. In vergelijking met 1992 lag het aantal overnachtingen in 2001 ruim 15% hoger.

Met het oog op de toekomst is de economische vernieuwing van een stad belangrijk. In 2001 gingen in Leuven 483 nieuwe bedrijven van start. Dit is 6,4% van alle nieuwe bedrijven in de centrumsteden. In tegenstelling tot de gemiddelde situatie in de centrumsteden en Vlaanderen kende Leuven tijdens het afgelopen decennium een stijging van het aantal faillissementen. In 2001 gingen 59 bedrijven op de fles. Leuven kent een ratio oprichtingen/faillissementen van 8,2. Deze ratio ligt hoger dan in de centrumsteden (5,1) en Vlaanderen (7,6), hetgeen er op wijst dat een startend bedrijf meer overlevingskansen heeft in Leuven dan gemiddeld in de centrumsteden of in Vlaanderen.

De tewerkstelling in bedrijven uit nieuwe economische sectoren ligt relatief hoog in Leuven. In 2000 stelde de IT- en multimediasector er 2.957 personen te werk. Dit is 10,5% van het totaal aantal tewerkgestelden in deze sector in de dertien centrumsteden.

Voor sportbeoefening kunnen de Leuvenaars terecht in een van de veertien stedelijke sporthallen of in een van de 4 zwemcomplexen. In 2001 telden deze zwembaden samen meer dan 647.000 gebruikers.

In Leuven zijn een zestigtal jeugdverenigingen actief. De twee grootste jeugdbewegingen (Chiro en VVKSM) telden in 2001 samen 2.312 leden.

Wat het cultuuraanbod betreft, beschikt Leuven over twee belangrijke musea: het Stedelijk Museum Vander Kelen-Mertens en de Schatkamer van Sint-Pieter. In 2001 kregen deze twee musea meer dan 42.000 bezoekers over de vloer.

Het programma-aanbod van het cultureel centrum is zeer gevarieerd. In totaal namen 171.852 mensen deel aan de georganiseerde activiteiten.

In 2001 telde de Leuvense bibliotheek ongeveer 24.700 leden. Deze lenen jaarlijks ieder zo'n 40 documenten of audiovisueel materiaal.

Wat de culturele infrastructuur betreft, telt Leuven relatief veel filmzalen, theaterzalen, zalen voor klassieke muziek, operazalen en ruimten voor popmuziek.

3 1 Evolutie van het bevolkingsaantal, 1992–2001

Bron: NIS

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1992	85.573	75.689	1.483.777	5.794.857
1993	85.592	75.740	1.484.213	5.824.628
1994	86.328	75.650	1.481.283	5.847.022
1995	87.165	75.718	1.476.877	5.866.106
1996	87.132	75.294	1.471.227	5.880.357
1997	87.789	75.255	1.466.777	5.898.824
1998	87.907	75.429	1.463.056	5.912.382
1999	88.245	75.418	1.461.056	5.926.838
2000	88.014	75.438	1.460.770	5.940.251
2001	88.581	75.560	1.461.989	5.952.552

3 2 Jaarlijkse groei van de bevolking, aantal, 1992–2000

Bron: NIS

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1992	19	51	436	29.771
1993	736	-90	-2.930	22.394
1994	837	68	-4.406	19.084
1995	-33	-424	-5.650	14.251
1996	657	-39	-4.450	18.467
1997	118	174	-3.721	13.558
1998	338	-11	-2.000	14.456
1999	-231	20	-286	13.413
2000	567	122	1.219	12.301

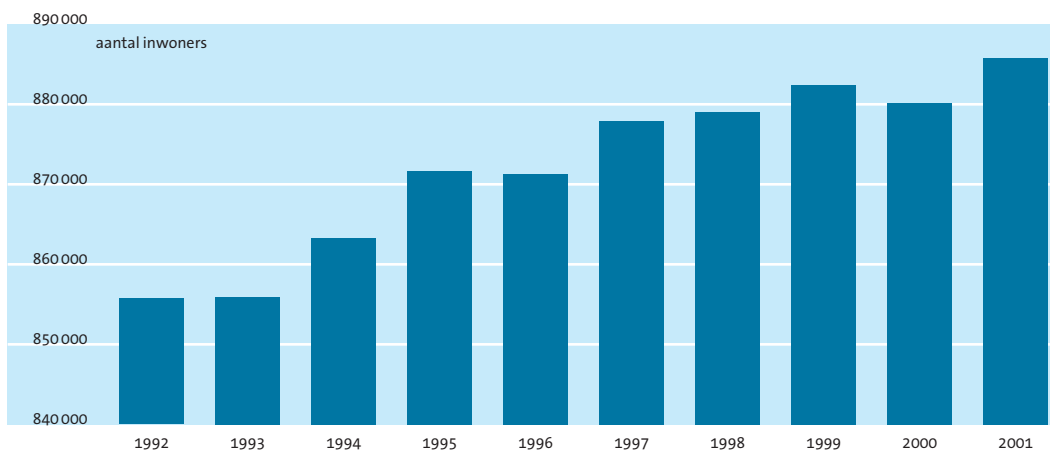
3 3 Jaarlijkse groei van de bevolking, saldo per 1000 inwoners, 1992–2000

Bron: NIS

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1992	0,2	0,7	0,3	5,1
1993	8,6	-1,2	-2,0	3,8
1994	9,7	0,9	-3,0	3,3
1995	-0,4	-5,6	-3,8	2,4
1996	7,5	-0,5	-3,0	3,1
1997	1,3	2,3	-2,5	2,3
1998	3,8	-0,2	-1,4	2,5
1999	-2,6	0,3	-0,2	2,3
2000	6,4	1,6	0,8	2,1

3 4 Grafische evolutie van het bevolkingsaantal, 1992–2001

Bron:

Demografie

In deze paragraaf zetten we een aantal demografische gegevens op een rijtje. De gegevens die in deze paragraaf vermeld worden, hebben enkel betrekking op officieel geregistreerde inwoners van de stad. Het is bijgevolg erg belangrijk om in het achterhoofd te houden dat de vele kotstudenten die niet in Leuven gedomicilieerd zijn, niet in de statistieken zijn opgenomen. Dit heeft uiteraard ook zijn invloed op de berekening van bepaalde scores die later in de monografie aan bod komen.

Bevolkingsevolutie

Een van de belangrijkste demografische gegevens is de bevolkingsevolutie. Deze schetsen we in een eerste paragraaf. De bevolkingsevolutie is het resultaat van enerzijds de natuurlijke aangroei van de bevolking en anderzijds het migratiesaldo. Beide componenten komen in de twee daaropvolgende paragrafen aan bod.

Bevolkingsaantal

In Vlaanderen is het bevolkingsaantal de laatste tien jaar lichtjes gestegen met 3%. Opvallend is wel dat de jaarlijkse aangroei van de bevolking gestaag afneemt doorheen de jaren. Dat was vooral in het begin van de jaren '90 het geval. Sinds de tweede helft van de jaren '90 stabiliseert de jaarlijkse aangroei zich rond een groeisaldo van 2,3.

Het bevolkingsaantal in de Vlaamse steden slinkt lichtjes. In de eerste helft van de jaren '90 ging hun bevolkingsaantal drastisch achteruit van nog een kleine aangroei van 436 personen in 1992 tot een afname van 5.650 personen in 1995. Sindsdien is de jaarlijkse afname van de stedelijke bevolking minder groot. Na een periode van jaarlijkse bevolkingsafname kenden de centrumsteden in 2000 een aangroei van 1.219 personen oftewel een saldo van 0,8.

Leuven telde op 1 januari 2001 88.581 inwoners. Dat is 1,5% van alle Vlamingen. Leuven volgt de Vlaamse trend of de trend van de overige steden niet. De afgelopen tien jaren kende Leuven meestal een positieve aangroei van de bevolking. De aangroei vertoont enkele pieken in de beginjaren negentig. In 1999 was het groeisaldo echter negatief: een negatief groeisaldo van 2,6 betekende een afname van de bevolking met 231 inwoners. In 2000 kende Leuven een positief groeisaldo van 6,4.

- ▶ De Leuvense bevolkingsaangroei vertoont zowel positieve als negatieve saldi. In 2000 kende Leuven een groeisaldo van 6,4. Dat is een hoger saldo dan Vlaanderen (2,1) en de centrumsteden (0,8).

3 5 Evolutie van het geboortesaldo per 1000 inwoners, 1992–2000

Bron: NIS

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1992	14,2	14,0	12,7	12,1
1993	14,1	12,6	12,2	11,7
1994	14,2	13,0	11,9	11,1
1995	13,8	11,9	11,6	11,0
1996	13,8	12,5	11,5	10,9
1997	13,7	12,8	11,7	10,9
1998	13,1	12,9	11,4	10,7
1999	13,4	13,0	11,2	10,4
2000	13,2	12,6	11,3	10,4

3 6 Evolutie van het sterftesaldo per 1000 inwoners, 1992–2000

Bron: NIS

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1992	10,8	11,7	11,1	9,7
1993	9,8	11,5	11,2	10,0
1994	9,9	10,6	10,9	9,6
1995	9,3	11,5	11,0	9,7
1996	9,7	11,2	11,0	9,6
1997	10,0	11,4	10,9	9,6
1998	10,7	10,9	10,9	9,6
1999	10,6	11,6	10,9	9,7
2000	10,0	10,8	10,9	9,7

3 7 Evolutie van de natuurlijke aangroei per 1000 inwoners, 1992–2000

Bron: NIS

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1992	3,42	2,35	1,61	2,38
1993	4,32	1,18	0,94	1,70
1994	4,31	2,31	1,00	1,48
1995	4,51	0,34	0,63	1,26
1996	4,05	1,36	0,53	1,26
1997	3,73	1,38	0,78	1,36
1998	2,44	2,02	0,47	1,01
1999	2,78	1,37	0,31	0,76
2000	3,20	1,80	0,40	0,70

Natuurlijke loop van de bevolking

De natuurlijke aangroei van de bevolking is het verschil tussen het aantal geboortes en het aantal sterftes. In Vlaanderen is dit verschil nog steeds positief al is het geboorteoverschot de laatste tien jaar drastisch verminderd. Elk jaar worden er minder kinderen geboren en neemt het aantal sterfgevallen toe. In 2000 bedroeg de natuurlijke aangroei nog 4.375. Dat is slechts een derde van de natuurlijk aangroei in 1992.

De natuurlijke aangroei in de steden daalde nog sterker. In 2000 was nog ongeveer een vierde van de natuurlijke aangroei van 1992 over. Het aantal sterfgevallen in de steden neemt licht af maar het aantal geboorten daalt te erg om het natuurlijk aangroeisaldo op te krikken.

Leuven volgt de algemene trend. Het geboortesaldo daalde de afgelopen tien jaar tot 13,2 geboortes per 10.000 inwoners. Dit saldo situeert zich boven het Vlaamse gemiddelde (10,4) alsook boven het saldo van de centrumsteden (11,3). Het Leuvense sterftesaldo ligt lager dan het stedelijke gemiddelde maar hoger dan het Vlaamse gemiddelde. Het Leuvense saldo bedraagt 10,0 tegenover 9,7 in Vlaanderen en 10,9 in de centrumsteden. In 2000 bedroeg het natuurlijk saldo in Leuven nog 3,2. Dat is significant meer dan 0,7 in Vlaanderen en 0,4 in de centrumsteden.

Leuven kent een jaarlijkse natuurlijke aangroei van 3,2 nieuwe Leuvenaren per 1.000 inwoners. Dit saldo is aanmerkelijk groter dan de aangroei in Vlaanderen (0,7) en in de centrumsteden (0,4).

3 8 Evolutie van het aantal inwijkingen, 1992, 2000

Bron: NIS

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1992	5.684	2.964	57.022	233.094
2000	6.069	3.432	61.297	247.875

3 9 Evolutie van het immigratiesaldo per 1.000 inwoners, 1992, 2000

Bron: NIS

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1992	66,42	39,16	38,43	40,22
2000	69,00	45,50	42,00	41,70

3 10 Evolutie van het aantal uitwijkingen, 1992, 2000

Bron: NIS

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1992	5.961	3.085	58.960	217.296
2000	5.858	3.455	61.098	240.249

3 11 Evolutie van het emigratiesaldo per 1.000 inwoners, 1992, 2000

Bron: NIS

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1992	69,66	40,76	39,74	37,5
2000	66,60	45,80	41,80	40,4

3 12 Evolutie van het netto aantal migraties, 1992, 2000

Bron: NIS

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1992	-277	-121	-1.938	15.798
2000	211	-23	199	7.626

3 13 Evolutie van het migratiesaldo per 1.000 inwoners, 1992-2000

Bron: NIS

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1992	-3,24	-1,60	-1,31	2,73
1993	3,88	-2,42	-2,95	2,13
1994	5,10	-1,43	-3,87	1,78
1995	-2,95	-4,91	-3,11	1,74
1996	2,36	-2,70	-3,88	1,71
1997	-3,20	-0,13	-3,66	0,82
1998	0,65	-2,97	-2,43	1,18
1999	-5,97	-1,55	-1,11	1,25
2000	2,40	-0,30	0,10	1,30

Migratie

Wat de migratieaantallen betreft, is Vlaanderen steeds minder een immigratieland. Opvallend is wel dat zowel de inwijkings- als de uitwijkingsaantallen toenemen. Er wordt steeds meer gemigreerd maar de emigratie nam de laatste tien jaar sterker toe dan de immigratie zodat het migratieaantal in 2000 nog minder dan de helft bedraagt van dat van 1992 en is teruggelopen tot een saldo van 1,3. In 2000 kwamen 247.875 mensen in Vlaanderen wonen terwijl er 240.249 mensen Vlaanderen verlieten.

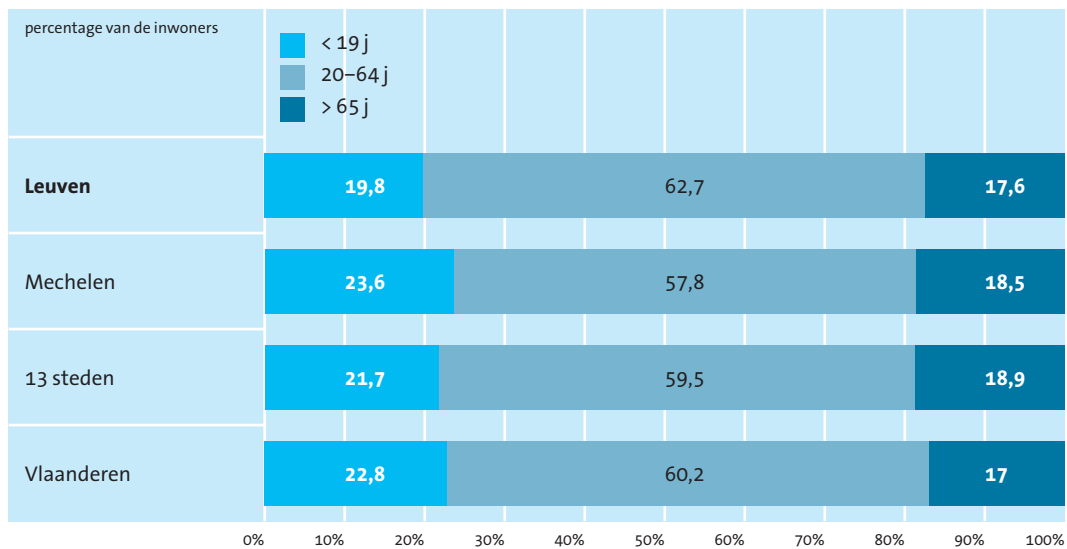
In de centrumsteden wordt ook steeds meer gemigreerd. Al van in het begin van de jaren '90 hebben de steden een negatief migratiesaldo van -1,1. In 2000 is er voor het eerst sinds 1992 opnieuw een positief migratiesaldo van 0,1. De centrumsteden kenden in 2000 61.297 inwijkelingen en 61.098 uitwijkelingen.

Het Leuvense migratiesaldo schommelt nogal. Over de jaren 1992 tot 2000 had Leuven een gemiddeld migratiesaldo van -0,1. In 2000 namen 6.069 mensen er hun intrek terwijl 3.455 mensen uit het Leuvense wegtrokken.

- ▶ Leuven kende het afgelopen decennium zowel positieve als negatieve migratiesaldi. In 2000 bedroeg het migratiesaldo 2,4. Ten gevolge van de voortdurende schommelingen bedraagt het saldo gemiddeld echter -0,1.

3 14 Leeftijdverhoudingen, 2001

Bron: NIS

3 15 Grijs druk, 2001

Bron: NIS

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
2001	36,9	44,1	45,1	40,6

3 16 Groene druk, 2001

Bron: NIS

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
2001	33,8	44,6	41,1	41,6

3 17 Afhankelijkheidsratio, 2001

Bron: NIS

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
2001	70,7	88,7	84,7	82,2

3 18 Doorstromingscoëfficiënt, 1991, 2001

Bron: NIS

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1991	1,07	1,06	1,05	1,15
2001	1,19	1,10	1,01	1,02

Groen of grijs?

De grijze druk, dit is de verhouding tussen het aantal 65-plussers en de potentiële beroepsbevolking (de totale bevolking van 20 tot 64 jaar), vertoont in Vlaanderen een stijgend verloop. Hetzelfde fenomeen doet zich voor in de centrumsteden. In 2001 bedraagt de grijze druk in Vlaanderen en gemiddeld in de centrumsteden respectievelijk 40,6% en 45,1%.

In Leuven is echter sprake van een afnemende trend. De afgelopen tien jaren (1991–2001) daalde de grijze druk met 6,6%. Dit in tegenstelling tot de situatie in Vlaanderen en in de centrumsteden waar de grijze druk met respectievelijk 12,6% en 8,8% toenam.

De groene druk meet het aantal jongeren tegenover de oudere bevolking en geeft een indicatie of deze groep jongeren in staat zal zijn de leemte die de ouderen zullen achterlaten, op te vullen.

In Vlaanderen is de groene druk over de periode 1991–2001 gedaald met 4,8%.

In de centrumsteden is er in tegenstelling tot in Vlaanderen geen continue afname van deze druk. Het afgelopen decennium bleef de groene druk nagenoeg constant.

In Leuven neemt de groene druk af. De afgelopen tien jaren daalde deze druk met 8,2%. Anno 2001 ligt de groene druk in Leuven onder het niveau van Vlaanderen en het gemiddelde van de centrumsteden (33,8% ten opzichte van respectievelijk 41,6% en 41,1%).

Dit alles maakt dat de afhankelijkheidsratio, die de verhouding weergeeft tussen de bevolking jonger dan 19 en ouder dan 64 tot de bevolking op actieve leeftijd, in Leuven 70,7% bedraagt. De afhankelijkheidsratio in Leuven ligt gevoelig lager dan zowel het Vlaamse gemiddelde als het gemiddelde van de centrumsteden (respectievelijk 82,2% en 84,7%).

- ▶ In Leuven daalde de grijze druk het afgelopen decennium met 6,6%.
- ▶ De afhankelijkheidsratio ligt in Leuven lager dan het gemiddelde in Vlaanderen en het stedelijke gemiddelde.

Doorstroming op de arbeidsmarkt?

Vergroening en vergrijzing zijn belangrijk in verband met de verjonging van de arbeidsmarkt. De doorstromingscoëfficiënt gaat na in hoeverre de leeftijdsklassen die de arbeidsmarkt kunnen verlaten, vervangen kunnen worden door jonge instromers. Deze coëfficiënt is de verhouding tussen het aantal 10 tot 24-jarigen en de populatie 50 tot 64-jarigen. In Vlaanderen is de vervanging met een coëfficiënt van 1,02 nog net mogelijk. In 1991 was de coëfficiënt nog 1,15. In de centrumsteden is er bijna geen overschot meer. De doorstromingscoëfficiënt bedraagt daar 1,01. Leuven heeft een coëfficiënt van 1,19. Voor elke vijf arbeidskrachten die de arbeidsmarkt verlaten, staan er in Leuven dus zes nieuwe klaar.

- ▶ Leuven heeft een doorstromingscoëfficiënt van 1,19. De leeftijdsklassen die binnenkort de arbeidsmarkt zullen verlaten, kunnen dus nog vervangen worden door jonge instromers.

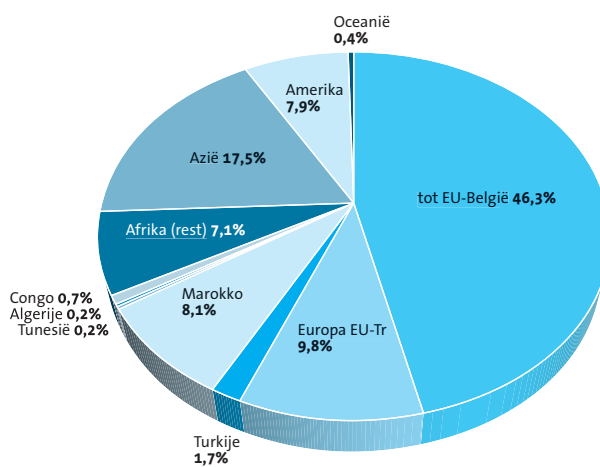
3 19 Evolutie van het aantal vreemdelingen, 1995–2001

Bron: NIS

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1995	6.516	6.383	120.652	283.117
1996	6.439	6.344	119.954	283.429
1997	7.088	6.500	121.016	288.307
1998	7.156	6.494	120.016	288.007
1999	7.584	6.487	119.137	289.065
2000	7.650	6.595	120.334	293.650
2001	7.890	5.259	111.319	280.962

3 20 Verdeling van vreemdelingen naar nationaliteit, 2001

Bron: NIS

Niet-Belgen

Evolutie

In 2001 is 4,7% van de bevolking in het Vlaamse Gewest niet-Belg. Kijken we naar de evolutie van het aantal vreemdelingen tussen 1995 en 2001, dan zien we een daling voor het Vlaamse Gewest. Indien men zich enkel zou concentreren op deze twee jaartallen zou dit een vertekend beeld kunnen geven. Gedurende de jaren is het aantal niet-Belgen in het Vlaamse Gewest immers toegenomen tot 293.650 in 2000. Enkel in 2001 neemt het aantal niet-Belgen plots een forse duik tot 280.962. Dit betekent zoveel als een afname van 4,3% t.o.v. 2000. Waar dit aantal niet-Belgen voor de 13 centrumsteden fluctueert gedurende de jaren, zal het in 2001 ook fors dalen, net als in het Vlaamse Gewest. Procentueel gezien is dit een daling van 7,5%, of absoluut een afname van 9.015 niet-Belgen. De forse daling in 2001 is te wijten aan het grote aantal naturalisaties in het jaar 2000. In 2000 verkregen 24.814 vreemdelingen de Belgische nationaliteit. Dit is een stijging van maar liefst 172% ten opzichte van het jaar 1991. Dit verklaart de daling van het aantal niet-Belgen.

In Leuven is 8,9% niet-Belg in 2001, in absolute cijfers zijn dit 7.890 personen. Sinds 1995 verloopt dit aantal in stijgende lijn en volgt daarmee de trend van het Vlaamse gewest. T.o.v. 1995 is het aantal niet-Belgen in Leuven gestegen met 21,1%. Leuven herbergde in 2001 7,09% van het aantal niet-Belgen in de 13 centrumsteden. In 1995 was dit 5,4%.

- ▶ Leuven vertoont een stijgende trend wat het aantal niet-Belgen betreft. In 2001 bedraagt het absolute aantal vreemdelingen 7.890.

Nationaliteit

Het taartdiagram geeft het procentueel aantal niet-Belgen naar nationaliteit weer in Leuven voor 2001. Het grootste aandeel (46,3%) wordt ingenomen door leden van de Europese Unie (die geen Belg zijn). Verder komen 17,5% van de vreemdelingen uit Azië, 8,1% uit Marokko en 7,9% uit Amerika.

- ▶ Het overgrote gedeelte van het aantal vreemdelingen in Leuven is afkomstig van andere landen van de Europese Unie.

3 21 Evolutie van de secundariseringsgraad (in%), 1993–2000

Bron: RSZ

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1993	12,7	22,8	23,2	17,1
1994	11,8	22,7	22,5	16,7
1995	11,5	23,5	22,5	16,6
1996	11,2	22,6	22,3	16,3
1997	11,1	22,6	22,1	16,0
1998	10,4	19,6	22,1	16,0
1999	10,9	19,7	21,6	16,0
2000	11,2	20,1	21,4	16,1

3 22 Evolutie van de tertiariseringsgraad (in%), 1993–2000

Bron: RSZ

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1993	80,3	44,5	58,7	32,0
1994	81,3	45,4	59,3	32,3
1995	83,7	47,3	60,6	33,1
1996	84,4	48,1	61,3	33,7
1997	87,4	50,3	63,5	34,9
1998	90,8	52,1	65,2	36,1
1999	92,3	55,9	66,0	36,9
2000	94,1	57,5	66,8	37,4

Economie

In deze paragraaf schetsen we de economische bedrijvigheid in Leuven. Eerst komt de nijverheid aan bod. Daarna gaan we dieper in op de dienstensector. Ten slotte besteden we aandacht aan de economische vernieuwing in de stad.

Secundariseringsgraad

We bekijken de bezoldigde tewerkstelling in de secundaire sector. We relateren deze tewerkstelling aan de potentiële beroepsbevolking en hebben zo een inzicht in de secundariseringsgraad.

In Vlaanderen zien we het voorbije decennium een afname van de secundariseringsgraad. In 2000 nam de secundaire sector 16,1% van de tewerkstelling voor zijn rekening. Ook in de centrumsteden bemerken we een afname. In de centrumsteden ligt de secundariseringsgraad gemiddeld hoger. Daar neemt de tewerkstelling in de secundaire sector anno 2000 21,4% in van de totale tewerkstelling. Zowel in Vlaanderen als in de centrumsteden verliest de secundaire sector aan belang.

De secundariseringsgraad in Leuven ligt aanzienlijk lager dan in Vlaanderen of gemiddeld in de centrumsteden. In 2000 vertegenwoordigde de secundaire sector 11,2% van de totale tewerkstelling. Ook in Leuven verloor de secundaire sector aan belang. Over de periode 1993–2000 daalde de tewerkstelling in de secundaire sector met 11,8%. Deze afname valt groter uit in Leuven dan in Vlaanderen of in de centrumsteden waar de afname respectievelijk 5,8% en 7,8% bedraagt.

- ▶ In Leuven bedroeg de secundariseringsgraad in 2000 11,2%.

Tertiariseringsgraad

Over het algemeen is het aandeel van de tewerkstelling in de tertiaire sector hoger dan in de secundaire sector. Zowel in Vlaanderen als in de centrumsteden ligt de tertiariseringsgraad hoger dan de secundariseringsgraad. Opvallend is dat in de centrumsteden de tertiaire tewerkstelling bijna dubbel zo hoog ligt als in Vlaanderen. In 2000 werkte 66,8% van de potentiële beroepsbevolking uit de dertien centrumsteden in de tertiaire sector. Vlaanderen kende in 2000 een tertiariseringsgraad van 37,4%.

Ook in Leuven is de tewerkstelling in de tertiaire sector hoger dan in de secundaire sector. Met een tertiariseringsgraad van 94,1% anno 2000 legt Leuven een hogere tertiariseringsgraad voor dan de centrumsteden. De tertiariseringsgraad neemt overigens in Leuven, net zoals in Vlaanderen en in de centrumsteden, nog steeds toe.

- ▶ De tertiariseringsgraad stijgt op alle niveaus.
- ▶ Leuven is een uitgesproken dienstestad. Zij kent een tertiariseringsgraad van 94,1% in 2000.

We gaan in onderstaande tekst dieper in op enkele dimensies binnen de dienstensector: handel, toerisme, onderwijs en medische verzorging.

Handel

Onlangs voerde het centrummanagement een imago-onderzoek uit in het centrum van Leuven en in de stadsdelen Heverlee, Kessel-Lo en Wilsele.

Het centrum van Leuven telt 775 handelspanen (binnen de vesten). Het overgrote deel hiervan zijn winkels. 7% van de handelspanen staat leeg. De winkels vertegenwoordigen een oppervlakte van 28.770 m², wat neerkomt op een gemiddelde verkoopsoppervlakte van 64 m². 64% van de winkels gelegen in het centrum van Leuven zijn kleiner dan 50 m².

Binnen het winkelbestand gaat 15% naar convenience-, 62% naar shopping- en 23% in naar specialtygoederen en dit zowel voor het aantal winkels als voor de verkooppoppervlakte. Het winkel-aanbod situeert zich vooral in kleding en schoeisel (35% van de winkels en 33% van de verkooppoppervlakte), gevolgd door de branche hobby, sport en vrije tijd (28% van de winkels en 24% van de verkooppoppervlakte). Deze twee groepen maken in het bijzonder de aantrekkelijkheid uit van een binnenstedelijk gebied. Ook de branche voeding is aanwezig (16% van de winkels en 17% van de verkooppoppervlakte).

In vergelijking met de perifere handel krijgt Leuven-centrum het voordeel van het shoppend karakter, de sfeer, de keuze, de netheid, de vriendelijkheid en de kwaliteit, maar het nadeel van de parkeermogelijkheid, het snel doen van boodschappen, de prijszetting en de veiligheid.

Het aanbod in de kern van Heverlee is vrij beperkt. Het onderzoeksgebied telt 44 handelszaken die ongeveer gelijk verdeeld zijn over de commerciële functies. Er stonden geen panden leeg. De gemiddelde verkooppoppervlakte van de winkels is eerder klein: 29 m² voor convenience, 54 m² voor shopping en 61 m² voor specialty. Het aanbod heeft een buurtverzorgend karakter. In Heverlee stelt men een zwakke koopbinding vast. De koopbinding met de kern van Heverlee voor conveniencegoederen bedraagt 27,4%. De koopbinding met Heverlee voor non-food is beperkt tot 9%. Zowel voor conveniencegoederen als specialtygoederen trekken inwoners van Heverlee procentueel gezien meer naar Korbeek-Lo dan naar Leuven-centrum. Voor conveniencegoederen bedraagt de koopvlucht naar de kernstad (Leuven-centrum) 11,4%. De koopvlucht naar Korbeek-Lo daarentegen bedraagt 21,4%. Voor specialtygoederen bedraagt de koopgerichtheid naar de kernstad 21,4% en naar Korbeek-Lo 29,2%. Voor shoppinggoederen heeft de kernstad een grotere invloed op de gezinnen in Heverlee dan Korbeek-Lo. 42,3% van de gezinnen uit Heverlee koopt shoppinggoederen in Leuven-centrum. De gerichtheid tot Korbeek-Lo wat betreft shoppinggoederen bedraagt 31,8%.

In Kessel-Lo stelt men een positieve koopbinding vast wat betreft conveniencegoederen. Voor dagelijkse en courante goederen bevoorraadt 66,6% van de gezinnen van Kessel-Lo zich in de eigen deelgemeente. De koopbinding voor shopping- en specialtygoederen valt evenwel sterk terug en bedraagt respectievelijk 15,4% en 9,1%. Naast de koopgerichtheid op de kernstad stelt men ook een grote gerichtheid vast op het perifere aanbod op het grondgebied van Korbeek-Lo. De impact van het aanbod in Korbeek-Lo is dermate dat sterke concurrentie ontstaat met het lokale aanbod van Kessel-Lo inzake conveniencegoederen en het aanbod in de kernstad inzake shoppinggoederen.

De mate waarin inwoners van Wilsele ter plaatse kopen is beperkt. De inwoners richten zich vooral naar de kern van Leuven. Deze gerichtheid bedraagt 25,5% voor conveniencegoederen, 53,4% voor shoppinggoederen en 28% voor specialtygoederen. Ook voor Wilsele noteert men een omvangrijke gerichtheid naar de perifere handel op het grondgebied van Korbeek-Lo: 12,9% voor conveniencegoederen, 20,4% voor shoppinggoederen en 16,7% voor specialtygoederen.

Opmerkelijk is de sterke invloed van het aanbod in Korbeek-Lo op Leuven en het marktgebied van Leuven. Korbeek-Lo wordt na Leuven aangeduid als tweede belangrijkste aankoopplaats om te shoppen.

Centrummanagement

Sinds 1 januari 2001 is er in Leuven een centrummanagement. Bepaalde veranderingen zoals de splitsing van de universiteit, het verhuizen en de herlokalisatie van grootschalige handels- en dienstfuncties, hebben velen de centrumstad doen verlaten. Het is daardoor noodzakelijk om het evenwicht tussen het centrum en de rand te herstellen om te vermijden dat de commerciële kernen in de gemeenten economisch en sociaal verglijden. Het centrummanagement omvat het uitwerken van een beleidsvisie en maatregelen voor een volledig binnenstedelijk winkelgebied. Voor de aanwerving van de centrummanager werd gekozen voor de oprichting van een VZW Centrummanagement die tot doel heeft Leuven als handelscentrum te versterken, uit te breiden en te promoten. De VZW richt zich tot alle handelskernen op het grondgebied van Leuven.

3 23 Evolutie van het aantal overnachtingen, 1992–2001

Bron: NIS

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1992	130.779	25.272	3.452.410	15.605.281
1993	126.448	24.860	3.632.928	16.383.331
1994	134.158	26.936	3.731.498	16.269.044
1995	139.183	32.414	3.768.722	17.127.680
1996	146.132	45.158	4.005.448	17.232.374
1997	155.923	43.686	4.294.530	16.815.616
1998	164.323	48.028	4.651.146	16.758.672
1999	165.859	49.870	4.772.685	16.952.604
2000	169.088	54.491	5.041.929	17.862.657
2001	151.492	63.861	5.007.669	17.364.496

3 24 Overnachtingen in Leuven volgens doel en nationaliteit, 2001

Bron: NIS

	Belg	EU	Niet-EU	Totaal
Vakantie, ontspanning	15.661	34.742	5.105	55.508
Conferentie, seminarie	3.111	15.969	5.796	24.876
Beroepsdoeleinden	10.328	45.500	15.261	71.089
Ongekend	3	15	1	19
Totaal	29.103	96.226	26.163	151.492

Toerisme

Wie naar Leuven komt om de stad te bezoeken, vindt er een waaier aan mogelijkheden: de Grote Markt, abdijen, begijnhoven, kerken, musea, standbeelden, natuurparken en recreatieparken. Sinds kort is Leuven officieel erkend als een van de Vlaamse kunststeden, samen met Brugge, Gent, Antwerpen, Brussel en Mechelen. We zetten even de voornaamste toeristische plaatsen op een rijtje.

De bouw van het huidige stadhuis, gelegen op de Grote Markt, startte in 1439. Het stadhuis bestaat uit drie verdiepingen. Tussen de vensters zijn er uitsprongen met telkens twee nissen. De sokkels van de nissen zijn voorstellingen uit de bijbel met telkens het motief zonde/straf. Ze hadden een belerende en vermanende functie, niet alleen voor het volk, maar ook voor de rechters die er moesten zetelen. Na 1850 werden in de nissen 236 beelden aangebracht. Het stadhuis is het Leuvense Pantheon geworden. De figuren beelden kunstenaars, geleerden en bekende figuren uit die verband houden met het Leuvense verleden. In totaal werd het stadhuis drie maal gerestaureerd. De laatste restauratie werd in 1983 beëindigd.

In 2001 organiseerde Toerisme Leuven in samenwerking met de Koninklijke Leuvense Gidsenbond 1.760 gidsenbeurten voor een geleid bezoek aan het Leuvense stadhuis. Daarnaast verkocht de Leuvense toeristische dienst 3.117 individuele toegangstickets voor het stadhuis.

De eerste kerk in de Sint-Pietersparochie werd waarschijnlijk in 986 gesticht. De bouw van het huidige gotische gebouw begon in 1425. In de kerk bevindt zich de Schatkamer van Sint-Pieter. Men kan er twee meesterwerken van de Vlaamse primitief Dirk Bouts bewonderen: 'Het Laatste Avondmaal' en 'De marteling van de heilige Erasmus'. Naast de Sint-Pieterskerk zijn er in Leuven tal van andere kerken, abdijen en begijnhoven te bezichtigen. In 2001 stelde de toeristische dienst vier Leuvense kerken van april tot en met september open voor het publiek. De kerken Sint-Geertrui, Sint-Kwinten, Johannes-de-Doper en Sint-Michiël werden in totaal door niet minder dan 30.034 mensen bezocht.

De fundamenten waarop de Katholieke Universiteit van Leuven gegrondvest is, zijn zes eeuwen oud. Leuven heeft geen gesloten campus. Dat wil zeggen dat de universiteitsgebouwen verspreid staan over de hele stad. Het meest recente gebouw en tevens het ruimste auditorium is Aula Pieter De Somer, naar de eerste rector van de autonome K.U. Leuven. De meeste universiteitsgebouwen kunnen na afspraak bezocht worden.

Leuven bekleedt in België de eerste plaats van de brouwnijverheid. De Leuvenaar beschouwt zijn stad daarom als hoofdstad van het bier.

Het toerisme brengt overnachtingen in de stad met zich mee. Het aantal overnachtingen per jaar in Vlaanderen steeg in de laatste tien jaar met ongeveer 11%. De centrumsteden kenden een veel grotere groei. In 2001 overnachtten maar liefst 45% meer mensen in de steden dan in 1992. Het aantal overnachtingen in de steden maakt hiermee 28,8% uit van alle overnachtingen in Vlaanderen. Leuven kende een groei van 15,8% van het aantal overnachtingen en telde er in 2001 151.492. In vergelijking met het jaar 2000 daalde het aantal overnachtingen in Leuven met 10,4%. In vergelijking met de centrumsteden is de groei in Leuven minder uitgesproken. Er zijn verschillende logeermogelijkheden in verschillende prijsklassen: Bed and breakfast, hotels, verblijfscentra, businessflats en verhuurkamers.

64% van de personen die in Leuven overnachten is afkomstig uit de Europese Unie (uitgezonderd België), 19% van de overnachtingen gebeurt door Belgen en 17% van de personen die in Leuven overnachten is afkomstig uit een land dat niet tot de Europese Unie behoort. Het motief voor deze overnachtingen verschilt naargelang het land of gebied van herkomst. Belgen overnachten vooral in Leuven omwille van ontspanning of vakantie. Mensen uit de EU of landen erbuiten overnachten meestal in Leuven omwille van beroepsredenen.

- ▶ Leuven beschikt over een ruim aanbod aan toeristische trekpleisters. De Grote Markt met het stadhuis, het Tafelrond en de Sint-Pieterskerk behoren hier beslist toe.
- ▶ Het aantal overnachtingen in Leuven steeg sinds 1992 met 15,8%. In de centrumsteden overnachtten in 2001 gemiddeld 45% meer mensen dan in 1992.

3 25 Evolutie van het aantal startende bedrijven, 1996–2001

Bron: Graydon

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1996	551	420	9.468	35.531
1997	498	396	8.924	32.277
1998	584	426	9.207	32.397
1999	495	347	7.733	27.636
2000	528	352	7.903	28.625
2001	483	316	7.541	28.024

3 26 Evolutie van het aantal faillissementen, 1996–2001

Bron: Graydon

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1996	52	72	1.653	3.884
1997	64	85	1.722	4.106
1998	68	68	1.521	3.758
1999	49	70	1.408	3.627
2000	70	77	1.434	3.573
2001	59	64	1.483	3.678

3 27 Evolutie van de ratio oprichtingen-faillissementen, 1996–2001

Bron: Graydon

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1996	10,6	5,8	5,7	9,1
1997	7,8	4,7	5,2	7,9
1998	8,6	6,3	6,1	8,6
1999	10,1	5,0	5,5	7,6
2000	7,5	4,6	5,5	8,0
2001	8,2	4,9	5,1	7,6

Onderwijs

Op het Leuvense grondgebied bestaat een ruim aanbod van stedelijk, provinciaal, alternatief, vrij en gemeenschapsonderwijs. In 2000 inventariseerde men in Leuven 27 kleuter- en lagere scholen, 3 scholen voor buitengewoon onderwijs en 19 secundaire scholen. Daarnaast biedt Leuven allerlei andere opleidingsmogelijkheden zoals avondonderwijs, kunstonderwijs, tweedekansonderwijs etc.

In 2000 telde men in het lager onderwijs in Leuven 9.106 leerlingen. In het secundair onderwijs waren 11.265 leerlingen ingeschreven. Het buitengewoon onderwijs telde 724 leerlingen. In het lager onderwijs waren in 2000 790 leraren actief. Het secundair onderwijs telde met 1.496 leraren bijna het dubbel aantal van dit in het lager onderwijs. Het buitengewoon onderwijs kon in 2000 rekenen op een staf van 285 leraren.

Wat hogere studies betreft, kan men in Leuven zowel terecht voor studies op universitair niveau als op hogeschoolniveau.

Zorgverstrekking

In Leuven zijn vijf universitaire ziekenhuizen gevestigd: U.Z. Gasthuisberg, U.Z. Sint-Rafaël, U.Z. Sint-Pieter, U.Z. Pellenberg en het Universitair Psychiatrisch Centrum Salve Mater. Daarnaast heeft Leuven eveneens een niet-universitair ziekenhuis, het Heilig Hart Regionaal Ziekenhuis. Verder biedt Leuven verschillende mogelijkheden aan voor senioren. In Leuven zijn tal van rusthuizen gevestigd maar daarnaast bestaan er ook serviceflats, serviceflats met dienstverlening en appartementen voor senioren.

Economische vernieuwing

Is Leuven een bruisende stad? We gaan dit na aan de hand van twee indicatoren: het aantal startende bedrijven en de tewerkstelling in nieuwe bedrijven.

Startende bedrijven

Als we naar het aantal startende bedrijven kijken, merken we dat in heel Vlaanderen het aantal startende bedrijven op jaarbasis met meer dan een vijfde (21,1%) is afgenomen sinds 1996. In de centrumsteden daalde het aantal startende bedrijven eveneens met ongeveer een vijfde: in vergelijking met 1996 zijn er in 2001 20,4% minder startende bedrijven.

In Leuven komt deze dalende trend minder uitgesproken naar voren. In 2001 werden 483 bedrijven opgericht. Dat is 12,3% minder dan in 1996.

- ▶ Leuven kende de afgelopen vijf jaren een daling van 12,3% van het aantal startende bedrijven. De daling in Leuven is kleiner dan de daling in Vlaanderen of gemiddeld in de centrumsteden.

Faillissementen

Het aantal startende bedrijven is slechts één aspect van economische vernieuwing in een stad. Deze cijfers zeggen niet veel zonder het aantal faillissementen te beschouwen. Wanneer we de periode van 1996 tot 2001 in overweging nemen, merken we dat zowel voor Vlaanderen als de centrumsteden het jaartal 1997 het absolute dieptepunt betekende wat betreft het aantal faillissementen. In Vlaanderen gingen in 1997 4.106 bedrijven bankroet. Ook de centrumsteden kenden in 1997 een dieptepunt met 1.722 faillissementen. In 1997 vond in de centrumsteden gemiddeld 41,9% van alle faillissementen in Vlaanderen plaats. In 2001 ligt het aantal faillissementen lager dan in 1996. In Vlaanderen daalde het aantal met 5,3%. In de centrumsteden nam het aantal faillissementen zelfs met meer dan 10% af.

In Leuven was 1997 niet het 'zwarte jaar' wat betreft het aantal faillissementen. Gedurende de periode 1996–2001 tekende men in Leuven het hoogst aantal faillissementen op in het jaar 2000. In 2000 gingen 70 Leuvense bedrijven bankroet. Het aantal faillissementen lag in 2001 13,5% hoger dan in 1996. Van het totaal aantal faillissementen in de centrumsteden is Leuven verantwoordelijk voor 4,0%.

3 28 Evolutie van de tewerkstelling in nieuwe bedrijven, 1993–2000

Bron: RSZ

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1993	1.443	1.424	23.592	46.003
1994	1.519	1.253	22.608	45.614
1995	1.706	1.279	22.746	47.068
1996	1.921	1.364	23.376	48.845
1997	1.932	1.458	23.833	51.491
1998	2.307	1.542	23.475	53.844
1999	2.608	2.255	25.690	57.569
2000	2.957	2.677	28.131	63.005

Tewerkstelling in “nieuwe bedrijven”

Een andere indicator voor economische vernieuwing is de tewerkstelling in zogenaamde “nieuwe” bedrijven. Dit zijn bedrijven uit de IT- en multimediasector. In Vlaanderen steeg de tewerkstelling in deze bedrijven met 37% tussen 1993 en 1999. Er werken nu ruim 63.000 mensen in deze sector.

In de centrumsteden groeide deze sector nauwelijks tot en met 1998 om vervolgens in 1999 en 2000 een inhaalsprongetje te maken. Ten opzichte van 1993 constateren we in 2000 een groei van 19,2%.

In Leuven steeg het aantal tewerkgestelden in nieuwe bedrijven met meer dan 100%. In 2000 waren 2.957 mensen actief in de Leuvense IT- en multimediasector. Leuven is daarmee goed voor een aandeel van 10,5% in het geheel van de centrumsteden.

- ▶ Leuven stelt 2.957 personen tewerk in de IT- en multimediasector.

3 29 Evolutie van het aantal gebruikers van zwembaden, 1998–2001

Bron: Sportdienst Leuven

	1998	1999	2000	2001
Zwembad Leuven	152.602	160.766	166.530	157.521
Publieke zwembeurten	54.728	55.735	54.986	52.348
Schoolzwemmen	60.115	60.364	61.423	55.618
Leden zwemclub	37.759	44.667	50.121	49.555
Zwembad Kessel-Lo	182.052	184.784	185.545	181.952
Publieke zwembeurten	62.808	62.304	57.868	57.068
Schoolzwemmen	45.109	44.836	45.060	39.179
Leden zwemclub	74.135	77.644	82.617	85.705
Zwembad Wilsele	123.741	132.821	168.562	170.020
Publieke zwembeurten	39.242	44.892	51.262	55.261
Schoolzwemmen	59.204	60.382	57.350	52.351
Leden zwemclub	25.295	27.547	59.950	62.408
Zwembad Heverlee	133.658	141.076	139.591	137.509
Publieke zwembeurten	43.240	48.736	49.139	48.782
Schoolzwemmen	46.798	48.518	47.166	45.785
Leden zwemclub	43.620	43.822	43.286	42.942

3 30 Evolutie van het gebruik van sporthallen: aantal uren, 1996–2001

Bron: Sportdienst Leuven

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Rijschool	3.374	4.622	5.636	4.599	4.807	5.020
Sportcomplex Kessel-Lo	12.214	15.555	16.678	15.701	16.510	15.642
Sporthal Wilsele centrum	2.314	2.353	2.087	2.713	3.024	3.168
Sportschuur Wilsele	5.738	5.997	5.740	5.054	5.506	6.107
Sporthal Heverlee	7.314	8.178	8.890	7.583	8.430	7.958
Sporthal Korbeek-Lo	1.673	1.666	1.317	1.664	1.673	1.928
Turnzaal zwembad Leuven	1.537	1.876	1.836	1.642	1.996	2.233
Turnzaal zwembad Wilsele	522	565	1.031	1.122	1.081	1.326
Sportcentrum Leuven	/	822	771	848	1.088	1.144
Zaal 't Bad	862	307	953	1.245	1.102	873
Ymeria Wijgmaal	1.718	2.010	1.721	1.490	1.394	1.527
Sporthal Redingenhof	/	5.425	5.584	5.794	5.791	6.007
VTI	/	/	1.354	1.181	1.290	864
Sporthal Boudewijnstadion	/	/	/	/	/	4.025
Totaal	37.266	49.376	53.598	50.636	53.692	57.822

Sport en cultuur

In deze paragraaf schetsen we een beeld van de socio-culturele activiteiten. Eerst gaan we na welke sportmogelijkheden de stad biedt aan haar bewoners. Daarna verdiepen we ons in de activiteiten gericht op jongeren. Ten slotte nemen we het cultuuraanbod onder de loep.

Sport

We gaan de sportiviteit van de Leuvenaars na aan de hand van de gemeentelijke sportinfrastructuur. Dit geeft een onvolledig beeld omdat veel mensen sport beoefenen in private sportzalen of sportclubs. Wel krijgen we een beeld van de mate waarin de bestaande gemeentelijke sportinfrastructuur door de bewoners gebruikt wordt. In Leuven zijn er tal van zwembaden, sporthallen en openluchtterreinen. Deze vormen van accommodatie worden achtereenvolgens besproken.

In Leuven kan men kiezen uit vier zwembaden. Het grootste zwembad vindt men in Kessel-Lo. Daarnaast bieden zwembaden in Leuven-centrum, Wilsele en Heverlee de mogelijkheid tot zwemmen. Het zwembad in Kessel-Lo telde in 2001, met een aantal van 181.952, het grootste aantal gebruikers. Alle zwembaden, behalve dit van Wilsele, ondervonden in 2001 een lichte terugval in het aantal gebruikers ten opzichte van het jaar ervoor. De daling is het sterkst merkbaar in de categorie van het schoolzwemmen. De bezettingsgraad van de zwembaden is tijdens de schooluren zo hoog dat scholen van buiten Leuven afgeremd worden. Ook naschools is de bezetting van de zwembaden constant hoog. Sommige zwemclubs zagen zich zelfs genoodzaakt elders een onderkomen te zoeken.

In Leuven zijn er momenteel 14 sporthallen ter beschikking. Deze hallen bestaan uit één of twee zalen. Er zijn geen gegevens beschikbaar over het aantal gebruikers, alleen over het aantal uren dat de sporthallen gebruikt worden. In 1996 werden de toenmalige Leuvense sporthallen (10 in totaal) 37.266 uren gebruikt. In 2001 werden de sporthallen 57.822 uren gebruikt. Dat betekent een stijging van meer dan 50% van het totale aantal uren. De bezettingsgraad van de sporthallen is naschools maximaal. Tijdens de schooluren zijn er in een aantal sporthallen nog een aantal terreinen beschikbaar. In 2001 werd de nieuwe turn- en sportzaal aan het Boudewijnstadion in gebruik genomen. De bezetting is naschools bijna volledig en overdag groeit ze gestaag.

Er zijn een 15-tal openluchtterreinen in Leuven. Hier kan men sporten beoefenen zoals basketbal, volleybal, rolschaatsen, minivoetbal, atletiek, voetbal, wipschieten, joggen, petanque en tennis.

Het aantal private sportclubs is haast ontelbaar. De Leuvense sportdienst beschikt over een uitgebreid bestand hierover dat voortdurend geactualiseerd wordt. De lijst bevat bijvoorbeeld 18 badmintonclubs, 11 karateclubs, 9 duikclubs, ...

Jongeren

In Leuven zijn een zestigtal jeugdverenigingen actief. Deze verenigingen worden door de stad op verschillende manieren ondersteund, bijvoorbeeld door werkingssubsidies, kampvervoer, organiseren van vormingsmomenten, ...

Leuven telt 26 jeugdbewegingen. De voornaamste groepen zijn de Chiro en het VVKSM (Vlaams Verbond van Katholieke Scouts en Meisjesgidsen). Deze twee categorieën zijn samen goed voor 2.313 leden. Naast deze grote jeugdbewegingen zijn er enkele kleinere bewegingen zoals KAJ, FOS, het Koninklijk Marine Kadettenkorps en de Rode Valken. Deze kleinere jeugdbewegingen hebben samen 349 leden.

Tijdens de paas- en zomervakantie kunnen kinderen terecht bij een van de vijf speelpleinwerkingen in Leuven, Heverlee of Kessel-Lo. Speelplein Don Bosco en Speelplein Groene Zone tellen respectievelijk 772 en 863 leden. De overige drie speelpleinwerkingen tellen samen 194 leden. In deze drie deelgemeenten (Leuven, Heverlee en Kessel-Lo) organiseerde men in de paasvakantie en in de zomermaanden ook Grabbelpas en SWAP. Grabbelpas is een initiatief voor kinderen dat bestaat uit allerlei uiteenlopende activiteiten gaande van pretparkuitstapjes tot sportieve recreatie. SWAP is een gelijkaardig initiatief gericht op jongeren. Aanvullend op de grabbelpaswerking zorgt de Mobiele Animatie Cel (MAC) ervoor dat in een aantal buurten een straat of een buurtplein omgetoverd wordt tot een speelstraat of -terrein voor één dag.

Een ander initiatief dat in trek is bij de Leuvense jeugd zijn de jeugd(muziek)ateliers. In Leuven zijn er zo een 8-tal die samen 1.845 leden hebben.

Verder vindt men in Leuven jeugdhuizen, politieke jongerenbewegingen, buurtwerkingen en andere.

- ▶ In Leuven zijn een zestigtal jeugdverenigingen actief.
- ▶ Tijdens de vakanties is er een ruim aanbod aan vrijetijdsbestedingsmogelijkheden voor kleuters, kinderen en jongeren.

3 31 Bezoekersaantallen musea, 1999–2001

Bron: Stad Leuven

	1999	2000	2001
Stedelijk Museum Vander Kelen-Mertens	11.681	19.033	24.676
Schatkamer van Sint-Pieter	17.787	18.509	17.605

3 32 Overzichtstabel van het aantal eigen en receptieve activiteiten, 2001

Bron: Jaarverslag Cultureel Centrum Leuven

Soort activiteiten	Eigen activiteiten		Receptieve activiteiten	
	Aantal activiteiten	Aantal deelnemers	Aantal activiteiten	Aantal deelnemers
Podiumactiviteiten:				
<i>professionele kunstbeoefening</i>				
Theater	158	36.396	16	4.017
Muziek	89	25.629	19	11.018
Dans	23	5.148		
Audiovisueel	34	3.790		
Andere	10	1.084		
Podiumactiviteiten:				
<i>amateuristische kunstbeoefening</i>				
Theater			30	7.316
Muziek			23	5.270
Dans			6	1.426
Audiovisueel			1	450
Andere			35	7.221
Tentoonstellingsdagen				
Artistiek	64	3.950	113	4.515
Educatief	54	2.259	56	2.715
Educatieve activiteiten	168	3.410	1.285	26.157
Repetities en voorbereiding creaties	21		64	
Bestuurlijke en organisatorische groepsactiviteiten	17	370	294	7.314
Ontspanning / Ontmoeting			87	10.117
Andere activiteiten			13	2.280
Totaal	638	82.036	2.042	89.816

Cultuur

Deze paragraaf handelt over cultuurvoorzieningen en cultuurparticipatie in Leuven. Eerst bespreken we het museum- en galerijaanbod in Leuven. Daarna volgt een overzicht van de activiteiten georganiseerd door het cultureel centrum. We sluiten af met enkele gegevens over de bibliotheek.

Musea

In Leuven zijn er twee belangrijke stedelijke musea: de Schatkamer van Sint-Pieter en het Stedelijk Museum Vander Kelen-Mertens. We bespreken ze kort.

- ▶ De Schatkamer van Sint-Pieter is een verzameling van religieuze kunst, ondergebracht in de laatgotische Sint-Pieterskerk. Men kan hier onder meer het wereldberoemde drieluik 'Het Laatste Avondmaal' van Dirk Bouts bezichtigen. Ook andere schilderijen, beeldhouwwerken, kerkelijk meubilair en een verzameling religieus zilverwerk behoren tot de collectie.
- ▶ Het Stedelijk Museum Vander Kelen-Mertens beschikt over een laatgotische schilderijen- en beeldencollectie van hoog niveau met enkele unieke topstukken rond de Passie van Christus. Daarnaast heeft het museum een rijk aanbod van de zestiende tot de negentiende eeuw. In de kelders geeft de archeologische collectie een overzicht van de leefgewoonten van onze voorouders vanaf de prehistorie tot en met de Middeleeuwen. In de middeleeuwse tuin kan men opgegraven resten van het studentenverblijf van het Savoyecollege bezoeken.

De Schatkamer van Sint-Pieter en het Stedelijk Museum Vander Kelen-Mertens telden in 2001 respectievelijk 17.605 en 24.676 bezoekers. Het aantal bezoekers van het Stedelijk Museum Vander Kelen-Mertens nam de afgelopen twee jaren sterk toe. In 1999 telde het museum 11.681 bezoekers. Deze stijgingen zijn het gevolg van tijdelijke tentoonstellingen en projecten. In de komende jaren worden opnieuw veel van dergelijke projecten voorzien.

In Leuven vindt men eveneens het Vlaams Filmmuseum en -archief. Dit museum geeft een overzicht van de filmgeschiedenis. In 2001 kwamen in het Vlaams Filmmuseum 6.521 bezoekers over de vloer. Verder kunnen geïnteresseerden in de NMBS-museumbewaarpplaats stoomlocomotieven, historische rijtuigen, spoortoestellen, seininrichtingen en werktuigen bezichtigen. Dit museum is echter enkel toegankelijk voor groepen die met de trein reizen. Leuven herbergt het Nationaal Scoutsmuseum en het museum de Spoelberch. Ten slotte kan men in de universiteitsbibliotheek enerzijds een selectie van kostbare werken, boeken en handschriften bezichtigen en anderzijds de geschiedenis van het Vlaamse studentenleven beleven aan de hand van talrijke archiefstukken en voorwerpen.

Leuven telt zeven musea. De belangrijkste zijn de Schatkamer van Sint-Pieter en het Stedelijk Museum Vander Kelen-Mertens.

Galerijen

In Leuven zijn er in totaal 5 galerijen en vier tentoonstellingszalen.

Cultureel centrum

Het Cultureel Centrum Leuven bestaat uit verschillende lokalen en gebouwen die onder één beheer vallen. Het hoofdgebouw 'Romaanse Poort' herbergt de centrale administratie, vergaderlokalen, een tentoonstellingsruimte, een kapel met 203 plaatsen en een theaterzaal met 174 plaatsen. Daarnaast omvat de infrastructuur van het cultureel centrum een schouwburg met 804 plaatsen op de Bondgenotenlaan, het auditorium 'Minnepoort' met 550 plaatsen, het ontmoetingscentrum 't Celestijntje' met een polyvalente zaal, leskeuken en vergaderlokaal, het ontmoetingscentrum 'Ymeria' met een polyvalente zaal, bibliotheek, leskeuken, vergaderlokalen en sportaccommodatie, de Prederikherenkerk met een tentoonstellings- en concertzaal met 560 plaatsen en Eden, een repetitie- en concertzaal met 350 plaatsen.

3 33 Kerncijfers van het aantal sociale ontmoetingsruimten, 2000

Bron: Colpaert, e.a.

	Leuven	Mechelen	13 steden
Dans	6	4	66
Theater	17	20	240
Klassieke muziek	14	7	130
Opera	6	3	50
Popmuziek	15	10	201
Expo	11	12	226
Film	15	13	187

3 34 Kerncijfers van het aantal sociale ontmoetingsruimten per 10.000 inwoners, 2000

Bron: Colpaert, e.a.

	Leuven	Mechelen	13 steden
Dans	0,68	0,53	0,45
Theater	1,92	2,64	0,40
Klassieke muziek	1,58	0,93	0,89
Opera	0,68	0,40	0,34
Popmuziek	1,69	1,32	1,38
Expo	1,42	1,59	1,55
Film	1,69	1,72	1,28

Het cultuurcentrum heeft het jongste decennium zo'n expansie gekend dat het uitgegroeid is tot de grootste leverancier van Vlaams-Brabant inzake podiumkunsten. De eigen programmering bleef in 2001 een belangrijke plaats innemen binnen de werking. In totaal organiseerde het cultureel centrum 638 eigen activiteiten in 2001. Hier namen in totaal 82.036 mensen aan deel. De verschillende zalen en lokalen van het cultureel centrum werden echter ook door Leuvense verenigingen en door private culturele actoren druk bezet. In totaal werden er 2.042 receptieve activiteiten georganiseerd waaraan 89.816 mensen deelnamen.

- ▶ In 2001 organiseerde het cultureel centrum 638 activiteiten zelf. Daarnaast vonden 2.042 receptieve activiteiten plaats in het cultureel centrum.

Bibliotheek

De hoofdbibliotheek is gelegen in het Tweebronnencomplex. Daarnaast heeft de bibliotheek vier filialen, één in elke deelgemeente, en een bibliobus. Samen zijn ze 150 uren per week open voor het publiek. In 2001 telde de Leuvense bibliotheek 24.700 leden. Deze leden kunnen beschikken over een collectie van 300.000 gedrukte, audiovisuele en digitale materialen. In totaal werden in 2001 1.012.500 stukken ontleend. Er werden ongeveer 24.500 telefonische verlengingen en meer dan 12.000 aanvragen voor het reserveren van stukken genoteerd. Gemiddeld leende elke gebruiker 40 stukken per jaar en werd ieder stuk meer dan drie keer per jaar ontleend.

Sociale ontmoetingsruimten

Sociale ontmoetingsruimten zijn overdekte plaatsen waar minstens twee keer per jaar een culturele activiteit plaatsvindt. De databank van De Tijd maakt een indeling van deze ruimten naar hun bestemming.

In vergelijking met de centrumsteden scoort Leuven voor bijna alle items boven het gemiddelde. Enkel de Leuvense infrastructuur voor exposities scoort beneden het gemiddelde niveau van de 13 centrumsteden. Vooral wat de infrastructuur van theaterzalen betreft, scoort Leuven opmerkelijk hoger dan het gemiddelde van de centrumsteden. Gemiddeld is er minder dan één theaterzaal aanwezig per 10.000 inwoners van de centrumsteden. In Leuven zijn bijna twee theaterzalen per 10.000 inwoners aanwezig.

- ▶ Leuven bruist meer dan de gemiddelde centrumstad. De infrastructuur is op praktisch elk niveau beter uitgebouwd dan gemiddeld in de centrumsteden.
- ▶ Vooral op het vlak van beschikbare infrastructuur voor theatervoorstellingen vervult Leuven een voorbeeldfunctie.

4 Een veilige en gezonde stad?

In dit hoofdstuk gaan we na in hoeverre Leuven een veilige stad is. We onderzoeken dit op drie vlakken. Allereerst besteden we aandacht aan de verkeersveiligheid. We gaan het jaarlijkse aantal ongevallen na en onderzoeken de ernst ervan. Het tweede veiligheidsaspect waaraan we aandacht besteden is de criminaliteit in de stad. We analyseren de geregistreerde misdaadgegevens. Ten slotte kunnen we ook niet voorbijgaan aan het onveiligheidsgevoel in de stad. We gaan na hoe onveilig Leuvenaren zich voelen en in hoeverre dit hun gedrag beïnvloedt. Aan het eind van dit hoofdstuk komt ook aan bod hoe gezond de Leuvense mannen en vrouwen zijn.

In 2000 gebeurden er 771 ongevallen in het Leuvense verkeer. Bij deze ongevallen vielen gemiddeld 1,3 slachtoffers. Dat is minder dan het Vlaamse en stadsgemiddelde. Leuven behoort met 4,5 doden en zwaargewonden per 100 ongevallen tot een van de steden met het kleinst aantal doden en zwaargewonden per 100 ongevallen. In 2000 raakten in totaal 933 Leuvenaren lichtgewond bij een ongeval.

Onder de verkeersslachtoffers zijn er in Leuven relatief veel zachte weggebruikers (54,0%). In Vlaanderen is dit 32,6% en in de centrumsteden 38,6%. Maar als er zachte weggebruikers bij ongevallen in Leuven betrokken raken, zijn ze er meestal niet zo erg aan toe: 95,8% raakte lichtgewond, 4,2% raakte zwaargewond en niemand liet het leven.

Het aantal gepleegde criminele feiten nam in 2000 af. In Leuven worden 10,1 misdrijven per 1.000 inwoners per maand geregistreerd. Dat is veel in vergelijking met Vlaanderen (5,7) maar het aantal situeert zich evenwel rond het gemiddelde in de centrumsteden (8,8). De Leuvense delicten bestaan net als in de rest van de steden voor het merendeel uit diefstallen en afpersing.

Aan het algemene onveiligheidsgevoel in Leuven kende de Veiligheidsmonitor in 1998 een score van 2,4 op 10 toe waarbij een hogere score wijst op een groter onveiligheidsgevoel. Hiermee scoort Leuven 0,12 punten lager dan het Vlaamse gemiddelde. Dat plaatst Leuven in de middenmoot wat de scores van de steden betreft.

In 2000 voelde 75% van de Leuvenaren zich zelden of nooit onveilig. Over het algemeen voelde 62,8% van de Vlamingen zich zelden of nooit onveilig.

Mijdingsgedrag doet zich in Leuven net als in de rest van Vlaanderen vooral voor met betrekking tot de kinderen. Zij mogen vaak ergens niet naartoe omdat men vreest voor hun veiligheid. Over het algemeen is het mijdingsgedrag afgenomen sinds 1997.

De Leuvense vrouwen sterven opvallend minder ten gevolge van ziekte dan andere Vlaamse vrouwen. Ook in het aantal vervoersongevallen met dodelijke afloop zijn de Leuvense vrouwen ondervertegenwoordigd.

De mortaliteitsratio's van de Leuvense mannen verschillen van de Vlaamse gemiddelden. Maagdarmkanker komt onder Leuvenaren significant vaker voor dan bij de rest van de Vlamingen.

Een studie naar het druggebruik bij Leuvense jongeren bracht aan het licht dat 40% van de jongeren occasioneel of regelmatig rookt. Het drinken van alcohol of het gebruik van medicatie komen respectievelijk bij ongeveer 75% en 70% van de Leuvense jongeren wel eens voor. Ongeveer 22% gebruikt occasioneel of regelmatig drugs. Verder bracht de studie aan het licht dat er verschillen bestaan naargelang leeftijd, onderwijsvorm en geslacht.

4 1 Evolutie van het aantal verkeersongevallen, 1991–2000

Bron: NIS

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1991	708	511	11.213	36.908
1992	700	519	10.214	35.968
1993	724	483	9.695	35.129
1994	711	472	9.487	34.179
1995	721	435	9.110	32.487
1996	739	384	8.857	31.505
1997	837	438	9.127	33.050
1998	816	467	9.160	33.581
1999	864	515	9.138	34.353
2000	771	459	8.282	33.023

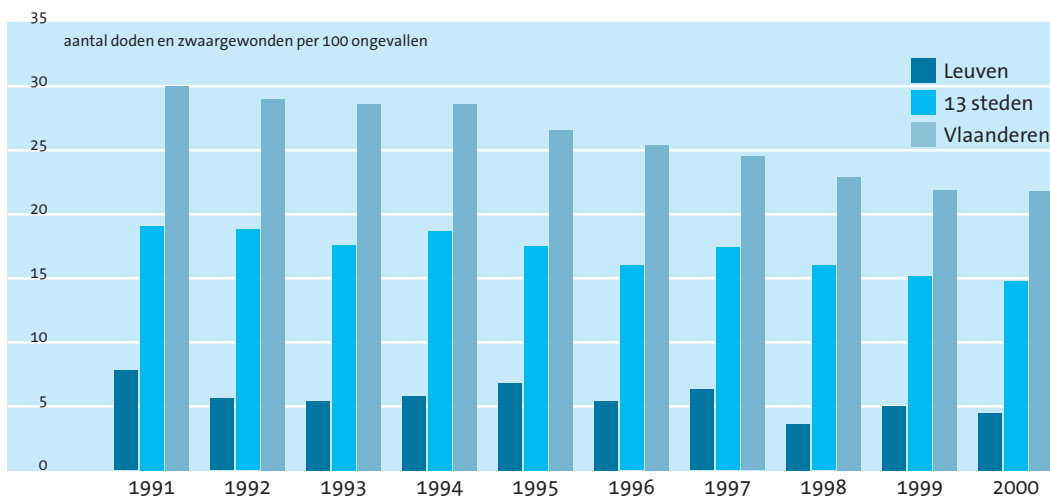
4 2 Evolutie van het aantal doden en zwaargewonden per 100 ongevallen, 1991–2000

Bron: NIS

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1991	7,8	37,8	19,1	30,0
1992	5,6	29,9	18,8	29,0
1993	5,4	27,3	17,6	28,6
1994	5,8	30,7	18,7	28,6
1995	6,8	32,0	17,5	26,6
1996	5,4	23,2	16,0	25,4
1997	6,3	24,0	17,4	24,5
1998	3,6	19,1	16,0	22,9
1999	5,0	21,7	15,2	21,9
2000	4,5	19,4	14,8	21,8

4 3 Aantal doden en zwaargewonden per 100 ongevallen, 1991–2000

Bron: NIS

Verkeersveiligheid

In het hoofdstuk over de bereikbaarheid van de stad maakten we al een schets van de verkeersinfrastructuur in Leuven. Hier stellen we ons de vraag of Leuven er in de afgelopen tien jaar verkeersveiliger op geworden is. We schetsen achtereenvolgens het aantal ongevallen, de ernst van de ongevallen en de gevolgen voor de zachte weggebruiker.

Ongevallen

In 2000 gebeurden er in Vlaanderen 333.023 ongevallen waarvan 8.282 in de centrumsteden. Bijna één ongeval op vier vindt dus plaats in de steden. Het totaal aantal ongevallen in Vlaanderen daalde met 14,6% tussen 1991 en 1996. In de tijdspanne van 1996 tot 1999 kende het aantal ongevallen opnieuw een stijgende trend: in drie jaar tijd steeg het aantal ongevallen met 9,0%. Van 1999 tot 2000 daalde het aantal ongevallen evenwel opnieuw.

Na een lichte stijging na 1996 bleef het aantal ongevallen in de centrumsteden tot en met 1999 nagenoeg gelijk. In 2000 kende het aantal verkeersongevallen een daling van bijna 10% in vergelijking met het jaar ervoor. Wanneer we de evolutie gedurende het laatste decennium bekijken, noteren we in de centrumsteden een daling van 26,1% wat het aantal ongevallen betreft.

In tegenstelling tot in Vlaanderen en de centrumsteden is er in Leuven geen sprake van een minimum aan verkeersongevallen tijdens het jaar 1996. Het aantal ongevallen vertoont een stijgende lijn: het steeg tussen 1991 en 1999 met 22%. Van 1999 tot 2000 daalde het aantal ongevallen echter met meer dan 10%.

In 2000 gebeurden er in Leuven 771 ongevallen. Dat zijn er meer dan twee per dag.

4 Een verkeersdode is elke persoon die binnen de 30 dagen na een verkeersongeval waarin hij betrokken geraakte, overlijdt.

5 Een zwaargewonde is elke persoon die in een verkeersongeval gewond geraakt en waarbij een opname van meer dan 24 uur in een ziekenhuis noodzakelijk is.

Doden⁴ en zwaargewonden⁵

Het aantal doden en zwaargewonden per 100 ongevallen is in Vlaanderen sterk gedaald. In heel Vlaanderen vielen er in 1991 30 doden en zwaargewonden per 100 ongevallen. In 2000 was dit aantal gedaald tot 21,8, dat is een daling van 27,3%.

In de steden vallen relatief minder doden en zwaargewonden bij verkeersongevallen. In 2000 waren dat er 14,8 per 100 ongevallen. Dat is bijna een derde minder dan in heel Vlaanderen. In de centrumsteden deed zich ook een dalende trend voor sinds 1991 maar in minder sterkere mate dan in Vlaanderen.

De dalende trend die Vlaanderen en de centrumsteden kenden, komt in Leuven heel sterk tot uiting. In 1991 was er sprake van 7,8 doden en zwaargewonden per 100 ongevallen. Tijdens de periode 1991–2000 daalde het aantal doden en zwaargewonden per 100 ongevallen met 41,8%. Anno 2000 zijn dit er nog slechts 4,5. Dit aantal ligt ruimschoots onder het Vlaamse gemiddelde en het gemiddelde van de centrumsteden met respectievelijk 21,8 en 14,8 doden en zwaargewonden per 100 ongevallen.

- ▶ Het aantal doden en zwaargewonden per 100 ongevallen ligt in Leuven aanzienlijk lager dan het stedelijke gemiddelde. In Leuven noteerde men in 2000 4,5 doden en zwaargewonden per 100 ongevallen terwijl dat er in de centrumsteden 14,8 waren.

4 4 Evolutie van het aantal lichtgewonden, 1991–2000*Bron: NIS*

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1991	857	518	12.707	40.350
1992	862	542	11.685	39.948
1993	865	510	11.061	38.927
1994	843	460	10.895	37.939
1995	883	438	10.559	36.626
1996	893	390	10.337	35.691
1997	987	485	10.840	38.367
1998	1.011	530	10.939	39.446
1999	1.055	577	10.936	40.295
2000	933	556	10.064	39.086

4 5 Evolutie van het aantal zwaargewonden, 1991–2000*Bron: NIS*

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1991	42	177	1.931	9.973
1992	28	143	1.733	9.456
1993	32	124	1.567	9.061
1994	30	130	1.604	8.819
1995	45	134	1.472	7.873
1996	36	79	1.273	7.204
1997	49	97	1.453	7.358
1998	27	84	1.306	6.838
1999	40	99	1.250	6.714
2000	34	82	1.099	6.334

4 6 Evolutie van het aantal verkeersdoden (binnen 30 dagen), 1991–2000*Bron: NIS*

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1991	13	16	213	1.097
1992	11	12	187	990
1993	7	8	140	987
1994	11	15	170	966
1995	4	5	122	771
1996	4	10	140	787
1997	4	8	132	751
1998	2	5	161	855
1999	3	13	137	806
2000	1	7	130	871

6 Een lichtgewonde is elke persoon die in een verkeersongeval gewond geraakt zonder dood of opname van meer dan 24 uur in een ziekenhuis tot gevolg.

Aantal lichtgewonden⁶

Tussen 1991 en 1996 daalde het aantal lichtgewonden zowel in Vlaanderen als in de centrumsteden. De daling van het aantal ongevallen in die periode is hier niet vreemd aan. Maar net als het aantal ongevallen is ook het aantal lichtgewonden sinds 1996 opnieuw beginnen stijgen. In Vlaanderen benaderde dit aantal in 1999 zelfs het niveau van 1991. In 2000 lag het aantal lichtgewonden evenwel 3,1% lager dan in 1991. De situatie in de centrumsteden ziet er beter uit. In 2000 lag het aantal lichtgewonden 20,8% lager dan het niveau van 1991.

In tegenstelling tot in Vlaanderen en de centrumsteden steeg het aantal lichtgewonden in Leuven over de periode 1991–2000 met 8,9%. In 2000 raakten 933 mensen lichtgewond bij een ongeval.

Aantal zwaargewonden

In Vlaanderen en in de centrumsteden lag het aantal zwaargewonden in 2000 aanzienlijk lager dan in 1991. Vlaanderen en de centrumsteden kenden een afname van respectievelijk 36,5% en 43,1%. Deze afnamen gebeurden vrij geleidelijk over de jaren heen.

In Leuven is dit echter niet zo. Het aantal zwaargewonden vertoonde de afgelopen jaren enkele schommelingen zonder trend. Het aantal ligt weliswaar zeer laag: in 2000 raakten slechts 34 personen zwaargewond. Dit is slechts 3% van het totale aantal zwaargewonden in de centrumsteden.

Aantal verkeersdoden

Ook het aantal verkeersdoden daalde in Vlaanderen. In 2000 lag dit aantal ruim een vijfde lager dan in 1991. In de centrumsteden is deze evolutie nog sterker merkbaar. Hier is sprake van een daling met 39%. Toch is deze trend zowel in Vlaanderen als in de steden vooral het gevolg van een daling in de eerste helft van de jaren '90.

Leuven telde in het afgelopen decennium 60 verkeersdoden. Dat zijn er gemiddeld 6 per jaar. Hierin is een dalende trend waarneembaar: het aantal verkeersdoden daalde van 13 in het jaar 1991 tot 1 in het jaar 2000.

- ▶ In tegenstelling tot Vlaanderen en de centrumsteden steeg het aantal lichtgewonden in Leuven.
- ▶ Het aantal verkeersdoden vertoont een dalende trend. In 2000 raakte 1 persoon dodelijk gewond.

4 7 Evolutie van de ernstigheidsgraad van de ongevallen, 1991-2000

Bron: NIS

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1991	6,0	27,1	14,4	21,5
1992	4,3	22,2	14,1	20,7
1993	4,3	20,6	13,4	20,5
1994	4,6	24,0	14,0	20,5
1995	5,3	24,1	13,1	19,1
1996	4,3	18,6	12,0	18,3
1997	5,1	17,8	12,8	17,5
1998	2,8	14,4	11,8	16,3
1999	3,9	16,3	11,3	15,7
2000	3,6	13,8	10,9	15,6

4 8 Aantal verkeersslachtoffers per 100 ongevallen, 2000

Bron: NIS

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
Lichtgewonden	121,0	121,1	121,5	118,4
Doden en zwaargewonden	4,5	19,4	14,8	21,8
Totaal	125,6	140,5	136,4	140,2

4 9 Evolutie van het aantal zachte verkeersslachtoffers, 1991-2000

Bron: NIS

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1991	409	264	6.048	17.256
1992	383	284	5.375	16.238
1993	417	255	5.122	15.829
1994	426	232	5.131	15.730
1995	439	230	5.105	15.413
1996	471	195	4.889	14.844
1997	570	206	5.066	15.845
1998	567	222	5.073	16.093
1999	616	278	5.170	16.959
2000	523	248	4.358	15.084

4 10 Aandeel van de zachte verkeersslachtoffers in het totale aantal slachtoffers, 2000

Bron: NIS

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
Lichtgewonden	53,7	36,0	38,4	31,8
Doden en zwaargewonden	62,9	53,9	40,1	37,1
Totaal	54,0	38,4	38,6	32,6

Ernst van de ongevallen

Samen met het aantal doden en zwaargewonden per 100 ongevallen, daalt ook de ernstigheidsgraad van de ongevallen. Deze graad meet het aantal doden en zwaargewonden per 100 verkeersslachtoffers.

Voorals in Vlaanderen daalde de ernstigheidsgraad van de ongevallen sterk tot 15,6. Deze daling van een kwart sinds 1991 is vooral te danken aan het feit dat het aantal doden en zwaargewonden gevoelig daalde terwijl het aantal lichtgewonden dat niet deed.

In de centrumsteden daalde zowel het aantal doden en zwaargewonden als het aantal lichtgewonden. Daardoor kennen zij een minder sterke daling (24,4%) van het ernstigheidsgraad dan heel Vlaanderen, ook al daalde het totale aantal slachtoffers sterker. In 2000 lag de gemiddelde ernstigheidsgraad in de centrumsteden (10,9) gevoelig lager dan de Vlaamse ernstigheidsgraad (15,6).

Leuven volgt de dalende trend van de centrumsteden. De Leuvense ernstigheidsgraad van 3,6 ligt zowel beneden die van de centrumsteden als die van Vlaanderen. De ernstigheidsgraad in Leuven behoort tot de een van de laagste van de dertien centrumsteden. Dit komt doordat er naast het zeer lage aantal doden en zwaargewonden relatief veel mensen lichtgewond raakten bij de Leuvense ongevallen. In Leuven vielen in 2000 per 100 ongevallen 125,6 slachtoffers waarvan 121,0 lichtgewonden en 4,6 doden en zwaargewonden.

- ▶ Leuven kent een ernstigheidsgraad van 3,6. Deze ligt onder het gemiddelde van de centrumsteden en onder het Vlaamse gemiddelde.

De zachte weggebruiker

Tot de zachte weggebruikers rekenen we een zestal groepen: de fietsers, de voetgangers, de bestuurders van bromfietsen van het A- en B-type en de bestuurders van motorfietsen van zowel minder als meer dan 400cc.

Wanneer we kijken naar het aantal zachte weggebruikers dat het slachtoffer werd van een ongeval, zien we dat hun aantal in Vlaanderen licht daalde in het begin van de jaren '90. In 1999 werden 16.959 zachte weggebruikers het slachtoffer van een ongeval. Eén jaar later is dit aantal gedaald met 11,1%. In 2000 raakten bijgevolg 15.084 zachte weggebruikers betrokken bij een ongeval. 82,3% onder hen was lichtgewond, 15,8% geraakte zwaargewond en 1,9% liet het leven. Over de periode 1991–2000 daalde het aantal zachte weggebruikers dat betrokken raakte bij een ongeval met 12,6%.

In de steden merken we wel een daling van het aantal zachte weggebruikers dat betrokken raakte bij een ongeval, al steeg hun aantal licht tijdens de tweede helft van de jaren negentig. Al bij al ligt het aantal in 2000 27,9% lager dan in 1991. In 2000 werden 4.358 zachte weggebruikers het slachtoffer van een ongeval in de steden. Dat is 28,9% van het Vlaamse totaal.

Leuven kende een stijging van het aantal zachte weggebruikers als slachtoffer van een ongeval. Van 1991 tot 2000 steeg hun aantal met 27,9%. In 2000 werden 523 zachte weggebruikers het slachtoffer van een ongeval. 95,8% raakte hierbij lichtgewond en 4,2% raakte zwaargewond. In 2000 raakten geen zachte weggebruikers dodelijk gewond.

In Leuven vormen de zachte weggebruikers een aanzienlijk aandeel in het totaal aantal slachtoffers. In 2000 was 54,0% van alle verkeersslachtoffers in Leuven zachte weggebruiker. In Vlaanderen was dat 32,6% en in de centrumsteden 38,6%. 53,7% van alle lichtgewonden is zachte weggebruiker. In Vlaanderen is dat 31,8% en in de centrumsteden 38,4%. Het aandeel van dode en zwaargewonde zachte weggebruikers in het totaal aantal slachtoffers ligt in vergelijking met de situatie in Vlaanderen of de centrumsteden in Leuven hoger. 62,9% van de doden en zwaargewonden in het Leuvense verkeer was zachte weggebruiker tegenover 40,1% in de centrumsteden en 37,1% in Vlaanderen.

4 11 Evolutie van het aantal fietsslachtoffers, opgesplitst naar licht-, zwaargewonden en doden, 1991–2000

Bron: NIS

	Leuven				Mechelen			
	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood
1991	156	150	4	2	93	74	16	3
1992	155	150	4	1	115	94	20	1
1993	168	161	7	0	104	85	19	0
1994	192	189	2	1	102	70	27	5
1995	176	172	4	0	98	72	23	3
1996	205	202	3	0	94	66	25	3
1997	236	227	8	1	97	76	21	0
1998	207	204	3	0	87	70	14	3
1999	217	214	3	0	104	78	24	2
2000	202	196	6	0	94	84	9	1

	13 steden				Vlaanderen			
	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood
1991	2.144	1.819	294	31	6.799	5.235	1.420	144
1992	1.943	1.674	247	22	6.465	5.011	1.330	124
1993	1.875	1.626	241	8	6.438	5.007	1.309	122
1994	2.000	1.727	249	24	6.531	5.114	1.286	131
1995	2.025	1.780	232	13	6.490	5.166	1.226	98
1996	1.888	1.672	192	24	6.115	5.006	1.004	105
1997	1.898	1.666	210	22	6.471	5.306	1.069	96
1998	1.747	1.570	159	18	6.163	5.096	954	113
1999	1.779	1.592	169	18	6.375	5.317	954	104
2000	1.603	1.454	125	24	5.953	5.000	834	119

4 12 Evolutie van de slachtoffers onder de voetgangers, opgesplitst naar licht-, zwaargewonden en doden, 1991–2000

Bron: NIS

	Leuven				Mechelen			
	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood
1991	72	67	4	1	42	19	21	2
1992	92	79	8	5	50	28	19	3
1993	79	74	4	1	63	35	27	1
1994	67	56	11	0	43	21	19	3
1995	65	60	4	1	34	18	16	0
1996	61	57	4	0	32	23	7	2
1997	74	69	3	2	34	20	13	1
1998	68	64	4	0	29	19	9	1
1999	53	48	4	1	54	31	20	3
2000	64	62	2	0	45	28	17	0

	13 steden				Vlaanderen			
	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood
1991	1.093	805	245	43	2.619	1.701	774	144
1992	908	664	212	32	2.335	1.527	688	120
1993	871	665	177	29	2.188	1.484	607	97
1994	830	621	192	17	2.110	1.412	605	93
1995	801	632	148	21	1.971	1.382	515	74
1996	774	620	133	21	1.947	1.380	486	81
1997	696	527	149	20	1.852	1.331	465	56
1998	682	549	111	22	1.950	1.454	417	79
1999	645	521	112	12	1.895	1.403	411	81
2000	556	450	90	16	1.743	1.330	331	82

Fietsers

Het totale aantal fietsers dat in Vlaanderen gewond geraakte of de dood vond in een verkeersongeval daalde licht in het voorbije decennium met 12,4%. De centrumsteden kenden een behoorlijke daling met 25,2%. Leuven daarentegen kende een sterke stijging van 29,5%.

In Vlaanderen daalde vooral het aantal fietsers die zwaargewond raakten (daling van 41,3%) of de dood vonden (daling van 17,4%). Het aantal lichtgewonde fietsers daalde met 4,5%.

In de centrumsteden daalde het aantal lichtgewonden wel significant met 20,1%. Het aantal zwaargewonden en doden onder de fietsers daalde sterker dan in Vlaanderen, respectievelijk met 57,5% en 22,6%.

De verkeersveiligheid wordt echter in grote mate bepaald door de ernst van de ongevallen. Wanneer het absolute aantal verkeersslachtoffers nagenoeg gelijk blijft maar het aantal lichtgewonden stijgt ten koste van het aantal zwaargewonden en doden, dan boekt men vooruitgang inzake verkeersveiligheid. In Leuven steeg het aantal fietsers die lichtgewond raakten met 30,7%. De procentuele wijziging van het aantal zwaargewonde fietsers bedroeg over de periode 1991–2000 50,0%. Dit percentage dienen we echter te relativiseren. Het absolute aantal zwaargewonden en doden ligt in Leuven bijzonder laag. Het afgelopen decennium raakten in Leuven jaarlijks gemiddeld 4,4 fietsers zwaargewond en lieten gemiddeld 0,5 fietsers het leven. De cijfers van de centrumsteden geven een heel ander beeld: in de 13 centrumsteden raakten tijdens het afgelopen decennium jaarlijks gemiddeld 212 fietsers zwaargewond en lieten gemiddeld 20 fietsers het leven.

Voetgangers

In Vlaanderen merken we sinds 1991 bijna ieder jaar een daling van het aantal voetgangers dat gewond raakt in een verkeersongeval. Tussen 1991 en 2000 daalde dit aantal met 33,4% tot 1.743 gewonde en dode voetgangers per jaar. In de centrumsteden daalde dit aantal nog sterker met 49,1%. Leuven doet het minder goed dan het Vlaamse gemiddelde en dat van de centrumsteden: Leuven kende een daling van 11,1%.

In Vlaanderen is de daling van de verkeersslachtoffers onder voetgangers het sterkst in de categorie zwaargewonden en doden. Deze dalen met meer dan 40%. Het aantal lichtgewonden daalde minder sterk met 21,8%.

Ook in de centrumsteden is de daling van het aantal zwaargewonden en doden het sterkst. Bij de verkeersongevallen in 2000 raakten 90 voetgangers zwaargewond en lieten 16 voetgangers het leven. In 1991 daarentegen raakten 245 voetgangers zwaargewond. 43 voetgangers, betrokken bij verkeersongevallen, lieten in 1990 het leven. Het aantal doden en zwaargewonden liep tussen 1991 en 2000 dus terug met meer dan 60%. Het aantal lichtgewonden liep minder sterk terug maar de daling van 44,1% is groter dan die in Vlaanderen.

De daling van de verkeersslachtoffers onder voetgangers in Leuven is minder spectaculair dan de daling die we registreerden in de centrumsteden en Vlaanderen. Het aantal voetgangers dat lichtgewond raakte, daalde tijdens het laatste decennium met 7,5%. In 2000 raakten 62 voetgangers lichtgewond. Slechts 2 voetgangers raakten zwaargewond en geen enkele voetganger liet in 2000 ten gevolge van een ongeval het leven. Procentueel gezien betekent dit dat in 2000 96,9% van de voetgangers betrokken bij een ongeval, lichtgewond raakte. Daarnaast raakte 3,1% van hen zwaargewond.

4 13 Verdeling van het aantal zachte verkeersslachtoffers over vervoerstype, 2000*Bron: NIS, SEIN-bewerking*

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
Voetganger	12,2	18,1	12,8	11,6
Fietser	38,6	37,9	36,8	39,5
Bromfietser	39,4	33,9	40,6	36,3
Motorrijder	9,8	10,1	9,8	12,7

4 14 Ernstigheidsgraad van ongevallen met zachte weggebruikers volgens vervoerstype, 2000*Bron: NIS, SEIN-bewerking*

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
Voetganger	3,1	37,8	19,1	23,7
Fietser	3,0	10,6	9,3	16,0
Bromfietser	2,4	17,9	8,4	13,9
Motorrijder	17,6	24,0	20,8	28,7
Totaal	4,2	19,4	11,3	17,7

4 15 Evolutie van het aantal criminele feiten, 1999–2000*Bron: APSD*

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1999	12.472	10.313	172.249	426.793
2000	10.702	10.177	154.842	405.144

4 16 Criminaliteitsgraad, 1999–2000*Bron: APSD*

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1999	11,8	11,4	9,8	6,0
2000	10,1	11,2	8,8	5,7

Alle categorieën onder de loep

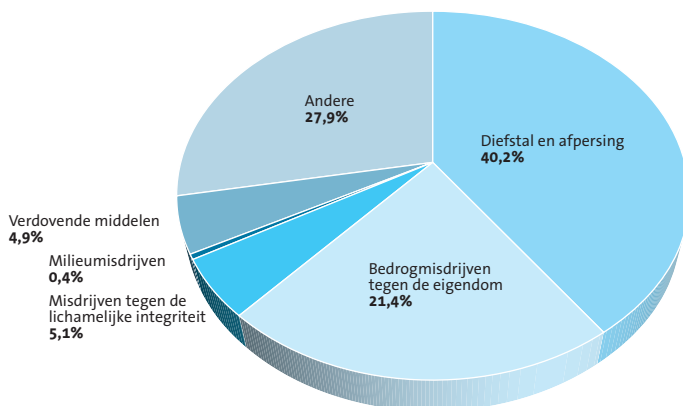
Binnen de groep zachte weggebruikers zijn vooral de fietsers en bromfietsers het slachtoffer van ongevallen. In Vlaanderen zijn de fietsers het meest kwetsbaar: in 2000 vertegenwoordigde deze groep 39,5% van de zachte verkeersslachtoffers. De bromfietsers vertegenwoordigden 36,3% ervan. In de centrumsteden zijn het vaker bromfietsers en minder fietsers: 40,6% van de zachte verkeersslachtoffers in de centrumsteden zijn bromfietsers. De situatie in Leuven stemt overeen met deze van de centrumsteden. In Leuven vormen fietsers en bromfietsers respectievelijk 38,6% en 39,4% van het totale aantal zachte verkeersslachtoffers.

Maar deze cijfers zeggen niet veel zonder de ernst van de ongevallen te beschouwen. We zetten de ernstigheidsgraad per type van zachte weggebruiker op een rijtje. Ongeveer één op vijftientig oftewel 4,2% van de zachte weggebruikers die in Leuven het slachtoffer zijn van een ongeval, is zwaar of dodelijk gewond. In Vlaanderen is dat 17,7%, in de centrumsteden 11,3%. Zowel de ernstigheidsgraad voor voetgangers, als die voor fietsers en bromfietsers situeert zich ver onder het Vlaamse gemiddelde en het gemiddelde van de centrumsteden.

- ▶ In 2000 werden in Leuven 523 zachte weggebruikers het slachtoffer van een ongeval.
- ▶ Onder de verkeersslachtoffers zijn er in Leuven relatief veel zachte weggebruikers (54,0%). In Vlaanderen is dit 32,6% en in de centrumsteden 38,6%.
- ▶ Ongeveer 4% van de zachte weggebruikers die in Leuven het slachtoffer worden van een verkeersongeval is zwaargewond of komt om het leven.

4 17 Criminele feiten in Leuven, opgesplitst in de voornaamste rubrieken, 2000

Bron: APSD

4 18 Aantal misdriven en criminaliteitsgraden, opgesplitst in de voornaamste misdrijfsubrubrieken, 1999–2000

Bron: APSD

Diefstal en afpersing

	Aantal				Graad			
	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1999	5.660	5.310	88.133	191.767	5,3	5,9	5,0	2,7
2000	4.298	5.570	85.278	192.600	4,1	6,2	4,9	2,7

Misdriven tegen de lichamelijke integriteit

	Aantal				Graad			
	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1999	657	614	13.292	32.866	0,6	0,7	0,8	0,5
2000	548	539	10.147	28.127	0,5	0,6	0,6	0,4

Bedrogmisdriven tegen de eigendom

	Aantal				Graad			
	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1999	2.403	568	9.766	27.380	2,3	0,6	0,6	0,4
2000	2.295	692	7.935	23.793	2,2	0,8	0,5	0,3

Verdovende middelen

	Aantal				Graad			
	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1999	348	278	6.736	24.387	0,3	0,3	0,4	0,3
2000	526	265	5.996	22.508	0,5	0,3	0,3	0,3

Milieumisdriven

	Aantal				Graad			
	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1999	58	537	3.264	/	0,1	0,6	0,2	/
2000	48	233	1.699	/	0,0	0,3	0,1	/

Criminaliteit

Gegevens over criminaliteit in een stad moeten met de nodige omzichtigheid geanalyseerd worden. Cijfergegevens over het aantal gepleegde misdrijven zijn immers nooit volledig overeenkomstig de realiteit. Enkel misdrijven die de politiediensten effectief vaststellen, kunnen geregistreerd worden. Er is steeds een “dark number” van misdrijven dat de politiediensten niet kennen. Dit dark number zou wel eens in de grootte van één op twee misdrijven kunnen liggen.

In deze paragraaf schetsen we eerst het aantal geregistreerde feiten en de algemene criminaliteitsgraad. Daarna bekijken we het aantal gepleegde misdrijven per categorie.

Geregistreerde feiten

We baseren ons op de meest recente gegevens die onderling vergelijkbaar zijn. Onder andere ten gevolge van regelmatige veranderingen in de nomenclatuur zijn enkel de jaartallen 1999 en 2000 met mekaar vergelijkbaar. We nemen 1999 als vergelijkingsjaar. Verder is het erg belangrijk dat we kritisch zijn wanneer we steden onderling vergelijken op basis van criminaliteitscijfers. Het is belangrijk om de cijfers te plaatsen in de juiste context. Zo kunnen schommelingen bijvoorbeeld het gevolg zijn van het plaatselijk gevoerde beleid, gedragswijzigingen, proactieve oriëntatie, ...

Rekening houdend met deze bemerkingen kunnen we vaststellen dat het aantal criminele feiten in 2000 zowel in Vlaanderen als in de centrumsteden kleiner is dan in 1999. In de centrumsteden daalde het aantal criminele feiten met 10,1%. In Vlaanderen was de procentuele daling van een kleinere orde: het aantal criminele feiten daalde met 5,1%.

In Leuven daalde het aantal criminele feiten met 14,2%. In 2000 registreerde men in Leuven 10.702 criminele feiten, het jaar ervoor waren dit er nog 12.472.

Criminaliteitsgraad

De criminaliteitsgraad beschrijft het gemiddelde aantal criminele feiten per 1.000 inwoners per maand. Vlaanderen had in 2000 een criminaliteitsgraad van 5,7. De criminaliteit in de steden ligt beduidend hoger met een graad van 8,8. De stadsvlucht in combinatie met de grote dagelijkse instroom van mensen in de steden omwille van hun centrumfunctie zijn hier niet vreemd aan.

Leuven ligt met een criminaliteitsgraad van 10,1 boven het Vlaamse gemiddelde en het gemiddelde van de centrumsteden.

Het aantal criminele feiten of de criminaliteitsgraad zeggen weinig over welke soorten misdrijven het gaat. Zo kunnen twee steden met dezelfde criminaliteitsgraad onterecht met mekaar vergeleken worden. Daarom deelden we het aantal feiten in zes categorieën in. We bespreken de categorieën volgens orde van grootte in de centrumsteden.

Diefstal en afpersing

‘Diefstal en afpersing’ vertegenwoordigen het grootste aandeel van de misdrijven in de steden en in Vlaanderen. In 2000 kon men meer dan de helft van de misdrijven in de centrumsteden toeschrijven aan deze categorie. In de centrumsteden ligt de criminaliteitsgraad opmerkelijk hoger dan in Vlaanderen: er gebeurden gemiddeld 4,9 diefstallen per 10.000 inwoners. In Vlaanderen zijn dat er gemiddeld 2,7.

In Leuven registreerde men in 2000 4.298 criminele feiten behorende tot de categorie diefstal en afpersing. Dit soort misdrijven vertegenwoordigen 41% van alle criminele feiten. Het aantal daalde met ongeveer een kwart ten opzichte van het jaar ervoor. Anno 2000 kende Leuven in deze categorie een criminaliteitsgraad van 4,1. Deze graad situeert zich beneden het gemiddelde van de centrumsteden.

Misdrijven tegen de lichamelijke integriteit

De categorie ‘Misdrijven tegen de lichamelijke integriteit’ omvat opzettelijke en onopzettelijke slagen en verwondingen, aanrandingen van de eerbaarheid, verkrachtingen, moord en doodslag.

Ten opzichte van 1999 daalde in Vlaanderen het aantal misdrijven behorende tot deze categorie met 14,4%. In de centrumsteden daalde het aantal zelfs met 23,7%. De criminaliteitsgraad van deze categorie bedroeg in 2000 voor de centrumsteden 0,6 en voor Vlaanderen 0,4.

In de loop van 2000 registreerde men in Leuven 548 misdrijven behorende tot deze categorie. Dat is 16,6% minder dan het jaar voordien. De Leuvense criminaliteitsgraad van deze categorie bedroeg in 2000 0,5 en ligt daarmee tussen het stedelijke gemiddelde en het Vlaamse gemiddelde in.

Misdrijven tegen de eigendom

Onder deze misdrijven vallen verduistering en bedrieglijke verberging, oplichting en bedriegerij, misbruik van vertrouwen en aanverwante misdrijven, heling, postcheque zonder dekking, bankbreuk en misbruik van voorkennis. Deze misdrijven worden in de centrumsteden net iets minder geregistreerd dan misdrijven tegen lichamelijke integriteit.

Het aantal feiten binnen deze categorie daalde in Vlaanderen met 13,1% en in de centrumsteden met 18,7%. In de centrumsteden registreerde men in 2000 7.935 misdrijven tegen de eigendom.

21% van de Leuvense criminele feiten behoorde in 2000 tot deze categorie. In Leuven daalde het aantal misdrijven tegen de eigendom in 2000 met 4,5% ten opzichte van 1999. Deze procentuele daling is gevoelig kleiner dan de gemiddelde daling in Vlaanderen of de centrumsteden. Bijna 30% van alle misdrijven tegen de eigendom in de centrumsteden gebeurt in Leuven. De criminaliteitsgraad van deze categorie ligt in Leuven bijgevolg gevoelig hoger dan de graad van de gemiddelde centrumsteden: 2,2 versus 0,5.

Verdovende middelen

Tot deze categorie behoren bezit, gebruik, fabricage en handel in verdovende middelen. Deze cijfers dienen met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd te worden. Deze soort delicten wordt immers zelden of nooit bij de politie aangegeven maar voornamelijk pro-actief door de politie opgespoord. Daardoor zijn de cijfers voornamelijk een weerspiegeling van de activiteiten van de politiediensten.

In Vlaanderen daalde het aantal misdrijven met betrekking tot verdovende middelen met 7,7%. De daling in de centrumsteden was iets groter: 10,9%. In 2000 werd meer dan een kwart van de misdrijven in de categorie 'Verdovende middelen' in de centrumsteden geregistreerd.

In tegenstelling tot de gemiddelde situatie in Vlaanderen en in de centrumsteden nam het aantal criminele feiten in deze categorie toe in Leuven. Op één jaar tijd steeg het aantal criminele feiten van 348 naar 526, een stijging van 51,1%. De bijbehorende criminaliteitsgraad steeg van 0,3 in 1999 tot 0,5 in 2000.

Milieuovertredingen

Onder deze rubriek vallen de overtredingen op het vlak van afvalstoffen, geluidshinder, water, luchtruim en algemene preventie.

Amper 1% van de misdrijven in de centrumsteden wordt ingenomen door milieuovertredingen.

In Leuven is deze categorie praktisch onbestaand. In 1999 registreerde men 58 milieuovertredingen. In 2000 registreerde men er 48. Deze categorie van misdrijven heeft het kleinste aandeel binnen de totale groep van misdrijven in Leuven.

4 19 Globale score onveiligheidsgevoel, 1997–1998

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

	Leuven	Mechelen	Vlaanderen
1997	2,43	3,9	2,2
1998	2,38	4,21	2,5

4 20 Voorkomen van algemeen onveiligheidsgevoel, opgesplitst volgens frequentie, 1997–2000

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

		Leuven	Mechelen	Vlaanderen
1997	altijd	2,2	5,4	1,9
	vaak	3,0	8,2	5,1
	soms	21,0	27,8	19,6
	zelden	31,9	32,4	29,2
	nooit	42,0	26,3	44,2
1998	altijd	2,6	9,9	2,1
	vaak	3,2	16,7	5,7
	soms	21,0	31,4	20,9
	zelden	31,2	18,9	27,1
	nooit	42,0	23,1	44,2
2000	altijd	1,6	4,8	2,0
	vaak	4,9	19,8	8,3
	soms	20,5	32,6	26,9
	zelden	37,6	22,7	32,3
	nooit	35,4	20,2	30,5

Onveiligheidsgevoel

Criminaliteit en onveiligheid worden vaak in één adem genoemd. Nochtans zijn beide concepten verschillend. Criminaliteit verwijst naar een objectief gegeven: het bestaan van misdrijven in de samenleving. Onveiligheid verwijst naar een subjectief gegeven: een gevoel dat leeft onder de mensen. Niemand ontkenst het verband tussen beide begrippen maar analyse leert dat onveiligheid niet alleen voortkomt uit de criminaliteit die men ervaart. Vandaar dat we in dit hoofdstuk ook aandacht besteden aan het onveiligheidsgevoel van de burgers.

8 Dit bevolkingsonderzoek werd op initiatief van de Minister van Binnenlandse Zaken uitgevoerd door de Algemene Politie-steundienst, afdeling Politie-beleidssteuning in samenwerking met de provincie-gouverneurs. De resultaten die hier gebruikt worden, vloeien voort uit de telefonische enquêtes van 1997, 1998 en 2000. De federale enquêtes omvatten telkens een steekproef van 6.000 mensen. Deze steekproef is representatief voor de Belgische bevolking van 15 jaar en ouder.

De Veiligheidsmonitor⁸ is het belangrijkste onderzoek dat peilt naar de gevoelens van onveiligheid. In deze enquête is een algemene vraag opgenomen naar het algemene onveiligheidsgevoel. De antwoorden worden omgezet in een score tussen 0 en 10 waarbij een hogere score een groter onveiligheidsgevoel aanduidt. Hierbij scoorde Vlaanderen in 1998 2,5. Leuven scoorde als stad lager met een score van 2,4. Uit de Veiligheidsmonitor blijkt dat vooral jongeren en ouderen zich onveilig voelen.

Verder is in de Veiligheidsmonitor aan de respondenten ook de volgende vraag voorgelegd: “Gebeurt het dat u zich onveilig voelt?”. De respondenten konden antwoorden met “altijd”, “vaak”, “soms”, “zelden” of “nooit”.

Ruim 10,0% van de Vlamingen zegt zich altijd of vaak onveilig te voelen. Drie jaar daarvoor was dat nog 7,0%. Tegelijkertijd voelen ook steeds minder mensen zich zelden of nooit onveilig. In 1997 waren er dat nog 73,4%. In 2000 nog 62,8%. Het onveiligheidsgevoel in Vlaanderen neemt dus toe.

Leuven kent deze evolutie van toenemende onveiligheid eveneens. Gedurende de periode 1997–2000 is het aantal Leuvenaren dat zich altijd of vaak onveilig voelt, gestegen met 25%. Momenteel situeert Leuven zich onder het Vlaamse gemiddelde: 6,5% voelt zich altijd of vaak onveilig en 73% zelden tot nooit.

- ▶ Aan het algemene onveiligheidsgevoel in Leuven kende de Veiligheidsmonitor een score van 2,4 op 10 toe.
- ▶ Zowel in Leuven als in Vlaanderen is het onveiligheidsgevoel de laatste jaren gestegen.
- ▶ 6,5% van de Leuvenaren voelt zich vaak tot altijd onveilig. Dit percentage ligt lager dan het Vlaamse gemiddelde.

Mijdingsgedrag

Een groot onveiligheidsgevoel heeft tot gevolg dat mensen onveilige plaatsen, gewoonten en situaties zullen trachten te vermijden. De Veiligheidsmonitor legde de respondenten vijf stellingen voor en vroeg de respondenten of ze altijd, vaak, soms, zelden of nooit het volgende gedrag vertoonden:

- ▶ bepaalde plekken in de gemeente mijden omdat men het er niet veilig vindt
- ▶ vermijden om open te doen voor onbekenden omdat men het niet veilig vindt
- ▶ waardevolle spullen wegbrengen naar een plaats die men veiliger vindt dan het eigen huis
- ▶ bij duisternis vermijden weg te gaan van huis
- ▶ vermijden om de kinderen ergens naartoe te laten gaan omdat men vreest voor hun veiligheid

We laten nu bovenstaande stellingen rond mijdingsgedrag de revue passeren in orde van voorkomen in Vlaanderen.

4 21 Voorkomen van mijdingsgedrag, opgesplitst volgens frequentie, 1997–2000

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

Vermijden om de kinderen ergens naartoe te laten gaan omdat men vreest voor hun veiligheid

	1997			1998			2000		
	Leuven	Mechelen	Vlaanderen	Leuven	Mechelen	Vlaanderen	Leuven	Mechelen	Vlaanderen
altijd/vaak	20,6	59,6	45,2	33,3	47,3	38,5	31,1	44,3	34,9
soms	30,5	16,8	23,9	30,2	28,2	26,8	26,0	19,5	27,4
zelden/nooit	42,1	26,8	30,9	36,5	24,4	34,8	42,9	36,2	37,7

Waardevolle spullen wegbrengen naar een plaats die men veiliger vindt dan het eigen huis

	1997			1998			2000		
	Leuven	Mechelen	Vlaanderen	Leuven	Mechelen	Vlaanderen	Leuven	Mechelen	Vlaanderen
altijd/vaak	25,9	29,5	28,1	24,7	39,6	30,6	23,3	33,8	30,9
soms	19,3	15,7	18,6	15,7	11,9	16,4	13,8	14,1	15,7
zelden/nooit	54,8	54,8	53,3	59,6	48,5	53,0	62,9	52,1	53,4

Vermijden om open te doen voor onbekenden omdat men het niet veilig vindt

	1997			1998			2000		
	Leuven	Mechelen	Vlaanderen	Leuven	Mechelen	Vlaanderen	Leuven	Mechelen	Vlaanderen
altijd/vaak	38,1	55,6	49,1	40,7	51,0	46,4	22,1	33,6	25,9
soms	11,4	8,8	9,0	10,2	9,9	12,6	17,0	19,6	20,0
zelden/nooit	50,5	35,7	41,9	49,1	39,1	41,0	60,9	46,8	54,2

Bij duisternis vermijden weg te gaan van huis

	1997			1998			2000		
	Leuven	Mechelen	Vlaanderen	Leuven	Mechelen	Vlaanderen	Leuven	Mechelen	Vlaanderen
altijd/vaak	19,0	31,8	20,7	15,0	31,1	15,9	14,4	28,3	16,5
soms	11,6	13,3	9,7	10,2	14,3	12,0	10,9	16,9	12,4
zelden/nooit	69,5	55,0	69,6	74,9	54,6	72,2	74,6	54,8	71,1

Bepaalde plekken in de gemeente mijden omdat men het er niet veilig vindt

	1997			1998			2000		
	Leuven	Mechelen	Vlaanderen	Leuven	Mechelen	Vlaanderen	Leuven	Mechelen	Vlaanderen
altijd/vaak	11,9	32,1	9,5	11,0	40,8	10,6	10,5	38,9	12,9
soms	18,3	24,2	15,7	13,3	22,8	15,2	13,0	20,8	13,2
zelden/nooit	69,8	43,7	74,9	75,7	36,3	74,2	76,5	40,3	73,9

Vermijden om de kinderen ergens naartoe te laten gaan uit vrees voor hun veiligheid

Vlamingen vertonen het grootste mijdingsgedrag met betrekking tot hun kinderen. Ze beschermen ze tegen onveiligheid. Bijna 35% van de Vlamingen vermijdt altijd of vaak de kinderen ergens naartoe te laten gaan omdat ze vrezen voor hun veiligheid. Opvallend is dat dit cijfer sinds 1997 sterk is afgenomen. Toen vermeerde nog 45,2% altijd of vaak om de kinderen ergens naartoe te laten gaan als men het niet veilig vond.

In 1997 vermeden 20,6% van de Leuvenaren altijd of vaak de kinderen ergens naartoe te laten gaan uit vrees voor hun veiligheid. In 2000 is dit percentage met ongeveer de helft toegenomen tot ruim 31%.

Waardevolle spullen wegbrengen naar een plaats die men veiliger vindt dan het eigen huis

Dat Vlamingen bang zijn voor inbraken, blijkt uit het feit dat ruim 30% onder hen altijd of vaak waardevolle spullen op een veilige plaats buitenshuis opbergt. Eén op vijf doet dit zelfs altijd. Dit mijdingsgedrag is constant gebleven doorheen de laatste jaren.

Ruim 23% van de Leuvenaren vertoont dit mijdingsgedrag vaak of altijd. Het aantal is lichtjes gedaald (met 10%) over de periode 1997–2000.

Vermijden om open te doen voor onbekenden omdat men het niet veilig vindt

In 1997 deed 40% van de Vlamingen de deur nooit open voor onbekenden. Ondertussen is dat aantal teruggelopen tot 16%. Toch houdt anno 2000 nog steeds één op vier Vlamingen de deur altijd of vaak gesloten voor onbekenden. In 1997 was dat nog de helft. Dit mijdingsgedrag is de laatste jaren dus ongeveer met de helft teruggelopen. In Leuven doet zich identiek dezelfde trend voor. In 2000 houdt 22,2% van de Leuvense bevolking de deur gesloten. In 1997 was dit nog 38,1%.

Bij duisternis vermijden weg te gaan van huis

Het merendeel van de Vlamingen is niet te bang om zich na zonsondergang nog op straat te begeven. Slechts 16,5% zegt altijd of vaak binnen te blijven na het vallen van de avond.

Voor de Leuvenaren gelden ongeveer dezelfde verhoudingen als voor de Vlamingen. 74,7% vermijdt zelden of nooit om 's avond weg te gaan van huis. Sinds 1997 is er ook een daling merkbaar. Toen vermeerde nog bijna één vijfde van de Leuvenaren het huis te verlaten na zonsondergang.

Bepaalde plekken in de gemeente mijden omdat men het er niet veilig vindt

Bijna 13% van de Vlamingen mijdt vaak of altijd plekken in de gemeente omdat men het er onveilig vindt. Dat is een stijging met ruim 35% sinds 1997.

In Leuven komt dit mijdingsgedrag minder vaak voor: 11,9% van de Leuvenaren mijden vaak of altijd plekken die men gevaarlijk vindt.

- ▶ In het algemeen is het mijdingsgedrag afgenomen sinds 1997.
- ▶ Mijdingsgedrag doet zich vooral voor met betrekking tot de kinderen. Zij mogen vaak ergens niet naartoe omdat men vreest voor hun veiligheid. Hier steeg het mijdingsgedrag met 51% over de periode 1997–2000.

4 22 Mortaliteitsratio's voor de periode 1990-1999, opgesplitst volgens geslacht en oorzaak

Bron: WVC

Ziekte: Standardized Mortality Rate bij vrouwen	Leuven	Mechelen
Alle oorzaken	85,2	96,6
Borstkanker	88,8	113,4
Alle kwaadaardige kankers	95,1	105,6
Maag- en darmkanker	96,3	102,6
Hart- en vaatziekten	70,8	87,9
Ziekten ademhalingsstelsel	96,9	93,3
Kanker luchtwegen en longen	102,0	119,7
Ziekten maag, darm, lever en pancreas	78,0	90,9
Vervoersongevallen	50,7	88,2

Ziekte: Standardized Mortality Rate bij mannen	Leuven	Mechelen
Alle oorzaken	96,6	105,0
Alle kwaadaardige kankers	107,1	102,0
Maag- en darmkanker	111,6	91,5
Hart- en vaatziekten	88,8	98,7
Ziekten ademhalingsstelsel	83,1	119,7
Kanker luchtwegen en longen	97,8	100,8
Ziekten maag, darm, lever en pancreas	101,4	126,0
Vervoersongevallen	65,1	86,4

4 23 Rookgedrag bij Leuvense jongeren

Bron: VAD

	Totaal	Graad 1	Graad 2	Graad 3	Jongens	Meisjes
Niet-roker	60,0	84,2	54,9	49,1	56,4	62,5
Occasionele roker	11,5	7,9	15,1	10,5	10,0	12,5
Regelmatige roker	28,6	7,9	29,9	40,5	33,6	25,0
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

	ASO	TSO	BSO	KSO	Deeltijds
Niet-roker	67,5	51,8	50,1	41,6	26,8
Occasionele roker	13,5	10,3	6,3	9,7	5,4
Regelmatige roker	18,9	37,9	43,6	48,6	67,9
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Een gezonde stad?

We gaan de gezondheid van de inwoners van Leuven na aan de hand van enkele mortaliteitsratio's. De standardized mortality rate (SMR) geeft de verhouding weer van het waargenomen aantal sterfgevallen in een bepaalde stad tot het aantal sterfgevallen dat men verwacht op basis van de gegevens van het Vlaamse Gewest.

We splitsen de resultaten op volgens geslacht. Eerst komen de vrouwen aan bod, daarna de mannen. Na de bespreking van de mortaliteitsratio's schetsen we drugs, alcohol, medicatie en rookgedrag bij jongeren.

Mortaliteitsratio

Vrouwen

Wanneer we alle mogelijke oorzaken van overlijden beschouwen, zien we dat er in Leuven ongeveer 15% minder vrouwen sterven dan we verwachten op basis van de leeftijdsspecifieke sterfte in Vlaanderen.

Voor elke tien Vlaamse vrouwen met borstkanker zijn er nog geen negen Leuvense. Ook ziekten aan maag, darm, lever en pancreas en hart- en vaatziekten komen bij de Leuvense vrouwen minder frequent voor. Hetzelfde geldt voor andere kwaadaardige kankers en hart- en vaatziekten.

De enige ratio die boven 100 ligt, betreft kanker aan luchtwegen en longen. De ratio hiervan bedraagt 102,0.

- ▶ De Leuvense vrouwen sterven opvallend minder dan andere Vlaamse vrouwen ten gevolge van ziekte. Ook in het aantal vervoersongevallen met dodelijke afloop zijn de Leuvense vrouwen ondervertegenwoordigd.

Mannen

Het grootste aantal overlijdens bij de Leuvense mannen is een gevolg van maag- en darmkanker. Voor elke tien Vlamingen met maag- en darmkanker zijn er elf Leuvenaren. Ook ziekten aan maag, darm en pancreas komen onder Leuvense mannen iets vaker voor dan gemiddeld in Vlaanderen (ratio van 101,4). Hart- en vaatziekten en ziekten aan het ademhalingsstelsel komen bij de Leuvense mannen minder frequent voor dan bij de rest van de mannelijke Vlamingen. Net zoals de Leuvense vrouwen, sterven de mannen het minst vaak ten gevolge van vervoersongevallen.

- ▶ De mortaliteitsratio's van de Leuvense mannen verschillen van de Vlaamse gemiddelden. Maag- en darmkanker komt bij mannelijke Leuvenaren significant vaker voor dan bij de rest van de Vlamingen.

Drugs, alcohol, medicatie en rookgedrag bij jongeren

Voor de bespreking van het gebruik van deze middelen door Leuvense jongeren deden we een beroep op de gegevens uit het onderzoek van de Vereniging voor Alcohol en andere Drugproblemen (VAD). Deze vereniging organiseerde in februari 2000 een bevraging bij 3.884 leerlingen uit negen scholen in Leuven. De jongens en meisjes komen uit de zes (of zeven) leerjaren van het ASO, TSO, BSO, KSO en het deeltijds onderwijs.

Rookgedrag

60,0% van de Leuvense jongeren rookt niet. 11,5% behoort tot de categorie van occasionele roker en 28,6% rookt regelmatig. Wanneer we deze cijfers opsplitsen naar de drie graden van het middelbaar onderwijs, merken we dat het rookgedrag verandert. Het percentage niet-rokers neemt gevoelig af bij een stijging van de eerste graad naar de tweede graad. In de eerste graad zegt 84,2% van de jongeren niet te roken. In de tweede graad geeft 54,9% aan niet-roker te zijn. In de derde graad behoort minder dan de helft van de Leuvense jongeren tot de groep van niet-rokers. Naast de verschillen volgens graad bestaan er tevens verschillen naar onderwijsvorm. Het ASO telt proportioneel het kleinste aandeel rokers. In het ASO rookt 32,4% van de leerlingen. In het TSO, BSO en KSO is dit respectievelijk 48,2%, 49,9% en 58,3%. Ten slotte bestaan er verschillen naar gelang het geslacht. Verhoudingsgewijs roken jongens meer dan meisjes. 43,6% van de jongens rookt, in tegenstelling tot 37,5% van de meisjes.

4 24 Alcoholgebruik bij jongeren

Bron: VAD

	Totaal	Graad 1	Graad 2	Graad 3	Jongens	Meisjes
Niet-drinker	26,1	56,3	21,2	10,6	23,4	27,9
Occasionele drinker	45,9	36,5	54,0	44,7	38,0	51,7
Regelmatige drinker	28,1	7,2	24,8	44,8	38,6	20,4
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

	ASO	TSO	BSO	KSO	Deeltijds
Niet-drinker	29,1	19,0	28,1	14,2	16,4
Occasionele drinker	49,3	43,5	36,3	47,4	39,3
Regelmatige drinker	21,6	37,5	35,6	38,4	44,3
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

4 25 Medicatiegebruik bij jongeren

Bron: VAD

	Totaal	Graad 1	Graad 2	Graad 3	Jongens	Meisjes
Niet-gebruiker	31,2	45,0	31,5	21,5	40,9	24,1
Occasionele gebruiker	58,5	46,5	58,7	66,6	50,1	64,5
Regelmatige gebruiker	10,3	8,5	9,8	11,9	9,0	11,3
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

	ASO	TSO	BSO	KSO	Deeltijds
Niet-gebruiker	31,2	27,2	38,0	26,2	29,3
Occasionele gebruiker	60,9	59,1	48,6	59,2	56,9
Regelmatige gebruiker	7,9	13,7	13,4	14,7	13,8
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

4 26 Illegaal druggebruik bij jongeren

Bron: VAD

	Totaal	Graad 1	Graad 2	Graad 3	Jongens	Meisjes
Niet-gebruiker	77,8	93,8	76,4	69,0	72,2	81,9
Occasionele gebruiker	12,9	3,9	15,1	17,1	14,0	12,1
Regelmatige gebruiker	9,3	2,2	8,5	13,9	13,8	6,0
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

	ASO	TSO	BSO	KSO	Deeltijds
Niet-gebruiker	82,4	72,4	74,8	65,1	37,5
Occasionele gebruiker	11,4	16,2	11,4	21,5	17,9
Regelmatige gebruiker	6,2	11,4	13,7	13,3	44,6
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Alcoholgebruik

26,1% van de Leuvense jongeren drinkt geen alcohol. 45,9% behoort tot de categorie van occasionele drinkers en 28,1% drinkt regelmatig. Wanneer we deze cijfers opsplitsen naar de drie graden van het middelbaar onderwijs merken we dat de consumptie van alcohol toeneemt naarmate men stijgt in graad. Het percentage niet-drinkers neemt gevoelig af bij een stijging van de eerste graad naar de tweede graad. In de eerste graad zegt 56,3% van de jongeren geen alcohol te drinken. In de tweede graad geeft nog slechts 21,2% aan niet-drinker te zijn. In de derde graad behoort 10,6% van de Leuvense jongeren tot de groep van niet-drinkers. Naast de verschillen volgens graad bestaan er tevens verschillen naar onderwijsvorm. Het ASO en BSO tellen de meeste jongeren die het afgelopen jaar geen alcohol dronken. In het ASO en BSO behoren respectievelijk 29,1% en 28,1% tot de categorie van niet-drinkers. In de overige onderwijsvormen ligt dit percentage gevoelig lager. Ten slotte bestaan er verschillen naar gelang het geslacht. Het aandeel meisjes dat het afgelopen jaar geen alcohol dronk ligt iets hoger dan het aandeel jongens. Meisjes drinken ook meer occasioneel terwijl jongens eerder regelmatig drinken.

Medicatiegebruik

Bijna 60% van de jongeren gebruikt occasioneel medicatie. Jongeren gebruiken vooral pijnstillers. Net zoals bij alcohol- en tabaksgebruik zijn het ook hier de jongste leerlingen die het minst medicatie gebruiken. In tegenstelling tot het alcohol- en tabaksgebruik zijn bij medicatiegebruik de meisjes opvallend in de meerderheid. 75,8% van de meisjes en 59,1% van de jongens geeft aan medicatie te gebruiken. Wat de onderwijsvormen betreft, kan men op het gebied van medicatiegebruik dezelfde conclusies trekken als bij het alcoholgebruik: in het ASO en BSO gebruiken leerlingen minder medicatie dan in het KSO en TSO.

Illegale drugs

77,8% van de Leuvense jongeren heeft het afgelopen jaar geen illegale drugs gebruikt. 12,9% gebruikte occasioneel drugs en 9,3% behoorde tot de groep van regelmatige gebruikers. De jongeren in Leuven die drugs gebruiken, gebruiken meestal cannabis. De meest bekende uitgaansdrugs worden minder door de jongeren gebruikt. Het aandeel van illegale druggebruikers ligt in de tweede en derde graad gevoelig hoger dan in de eerste graad. Wat de verschillende onderwijsvormen betreft, scoort het ASO opmerkelijk beter inzake illegaal druggebruik. Ten slotte zijn het vooral jongens die illegale drugs gebruiken. 27,8% van de jongens ten opzichte van 18,1% van de meisjes gebruikt wel eens drugs.

5 Een leefbare stad?

In dit hoofdstuk stellen we ons de vraag hoe leefbaar Leuven is. Deze leefbaarheid gaan we na aan de hand van een aantal indicatoren. We onderzoeken hoe duur het wonen is in Leuven, hoe hoog het inkomen van de Leuvenaren ligt, de werkloosheid onder jongeren, hoe groen Leuven is, wat Leuven aan historisch erfgoed te bieden heeft en hoe leefbaar de verschillende buurten zijn.

De Leuvense bouwgronden behoren tot de duurdere binnen de groep van dertien centrumsteden. De verkoopprijs van 90,3 euro per m² is hiervan een duidelijke indicatie. Daarnaast zijn ook kleine en middelgrote woningen duur in Leuven. Hiervoor betaal je gemiddeld ruim 108.000 euro. In Leuven zelf betaal je het minste geld voor een appartement. De prijs ervan ligt wel ongeveer 9.000 euro boven de gemiddelde prijs in de centrumsteden.

Leuven is een heel nette stad om in te wonen. Uit een enquête van Test-Aankoop kwam Leuven met een score van 8 op 10 als een propere Vlaamse stad naar voor.

Het mediaaninkomen in Leuven bedraagt 20.273 euro. Dat is het hoogste van alle Vlaamse centrumsteden. Dit bedrag ligt 1.413 euro boven de Vlaamse mediaan.

De interkwartiele coëfficiënt is in waarde gestegen tijdens de periode 1991–1999. Dit wil zeggen dat de inkomensspreiding groter geworden is. De waarde van de interkwartiele asymmetrie is ook gestegen. Door deze twee evoluties te combineren, kan men besluiten dat de grotere inkomensspreiding vooral toe te schrijven is aan een verdere spreiding van de inkomens boven het mediaaninkomen. Deze vaststellingen gelden tevens voor Vlaanderen.

Deze bevindingen worden ondersteund door een analyse van de relatieve grootte van de verschillende inkomensgroepen. De hoogste en laagste inkomensgroepen nemen relatief in omvang toe.

In Leuven is het aantal werkloze jongeren tussen 1993 en 2002 fors gedaald met 35,8%. Leuven volgt hiermee de trend van Vlaanderen en de centrumsteden.

Leuven beschikt over 1.421,6 ha groene ruimte. Het grootste deel (52,9%) wordt ingenomen door natuurgebied. Leuven kent met 76,51 ha relatief weinig recreatief groen. Dit groen is gebied voor dagrecreatie. Sinds 1995 heeft de grafiek van het gemiddelde aantal kilogram huishoudelijk afval per inwoner een dalend verloop.

Het Leuven historisch erfgoed bestaat uit 206 beschermde eenheden. Dat is 6,7% van het cultureel erfgoed van de steden. Acht op tien beschermde eenheden zijn monumenten.

Net zoals in Vlaanderen worden verkeersproblemen als het meest problematisch ervaren. Onaangepaste snelheid in het verkeer is in deze categorie het voornaamste probleem. Vermogensdelicten komen op de tweede plaats. Fietsendiefstal wordt in Leuven als het meest problematische vermogensdelict ervaren.

In 2001 was St.-Maartensdal de buurt met het laagste gemiddelde inkomen. Het gemiddelde inkomen in deze buurt bedroeg 14.874 euro. De rijkste buurt anno 2001 was de buurt in de statistische sector 'Heverlee–Waverse Baan'. Hier bedroeg het gemiddelde inkomen 42.102 euro.

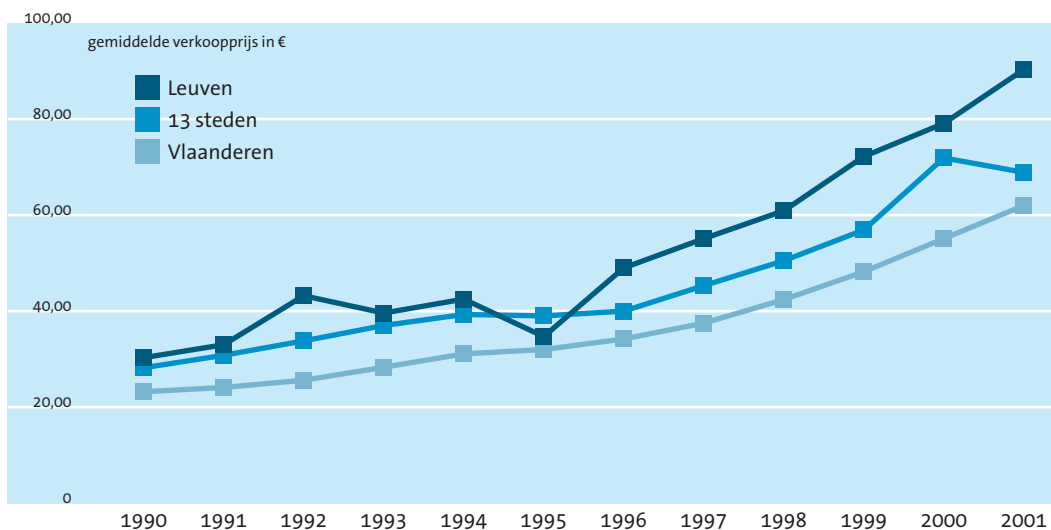
5 1 Evolutie van de gemiddelde verkoopprijs van een m² bouwgrond (in euro), 1990, 2001

Bron: STADIM

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1990	30,3	27,7	28,2	23,2
2001	90,3	37,8	68,9	62,0

5 2 Evolutie van de gemiddelde verkoopprijs van bouwgrond per vierkante meter (in euro), 1990–2001

Bron: STADIM

Wonen in de stad

Wonen is niet goedkoop. Maar bouwgronden en woningen kosten niet overal in Vlaanderen evenveel. Vooral in de steden kan de woningkost nogal oplopen. Soms zelfs zo erg dat wonen in de stad niet meer leefbaar wordt. In deze paragraaf nemen we de bouwgrond- en woningprijzen in Leuven onder de loep en gaan we na hoe proper Leuven is.

Bouwgrondprijzen

De bouwgronden zijn in Vlaanderen de laatste tien jaar meer dan verdubbeld in prijs. In 1990 betaalde iemand die een stuk grond wou kopen in Vlaanderen nog gemiddeld 23,2 euro per m². In 2001 is die prijs opgelopen tot 62,0 euro. Op één jaar tijd (2000–2001) stegen de bouwgrondprijzen in Vlaanderen met ruim 12%.

Ook de bouwgrondprijzen in de centrumsteden zijn de afgelopen jaren enorm gestegen. De prijzen liggen er bovendien gemiddeld hoger dan in de rest van Vlaanderen. Voor een vierkante meter bouwgrond betaalde je in 2001 gemiddeld 68,9 euro. Dat is 6,9 euro meer dan in de rest van Vlaanderen. In vergelijking met het jaar 2000 liggen in 2001 de gemiddelde bouwgrondprijzen in de steden ongeveer 4% lager.

De Leuvense bouwgrond behoort tot de duurdere van alle centrumsteden. Twaalf jaar geleden, in 1990, situeerde de prijs van de Leuvense bouwgrond zich met 30,3 euro per m² al ruim 30% boven het Vlaamse gemiddelde. In 1999 ligt de prijs in Leuven met 72,2 euro per m² bijna 50% boven het Vlaamse gemiddelde en meer dan 26% boven het stadsgemiddelde. De situatie anno 2001 is vergelijkbaar met deze van 1990: de Leuvense bouwgrond is opnieuw ongeveer 30% duurder dan de gemiddelde Vlaamse bouwgrond. De bouwgrondprijzen stegen in Leuven over de periode 1990–2001 spectaculairder dan in de rest van Vlaanderen: met 198% in plaats van met 167%.

- ▶ In 2001 betaalde men voor een stukje Leuvense bouwgrond 90,3 euro per m².

Woningprijzen

De gemiddelde woningprijzen in Vlaanderen stegen in het algemeen niet zo spectaculair als de bouwgrondprijzen. Er zijn wel verschillen waar te nemen tussen de verkoopprijzen van appartementen, van kleine en middelgrote woningen en van grote woningen. We zetten ze op een rijtje.

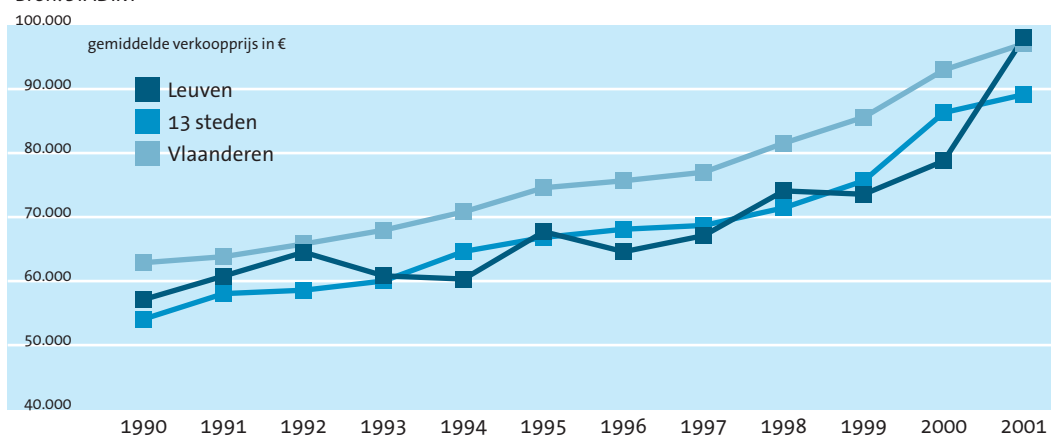
5 3 Evolutie van de gemiddelde verkoopprijzen van appartementen (in euro), 1990, 2001

Bron: STADIM

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1990	57.123	40.378	54.064	62.877
2001	98.024	64.697	89.136	97.082

5 4 Evolutie van de gemiddelde verkoopprijzen van appartementen (in euro), 1990–2001

Bron: STADIM

5 5 Evolutie van de gemiddelde verkoopprijzen van kleine en middelgrote woningen (in euro), 1990, 2001

Bron: STADIM

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1990	57.358	40.235	44.371	47.777
2001	108.273	73.438	85.577	95.692

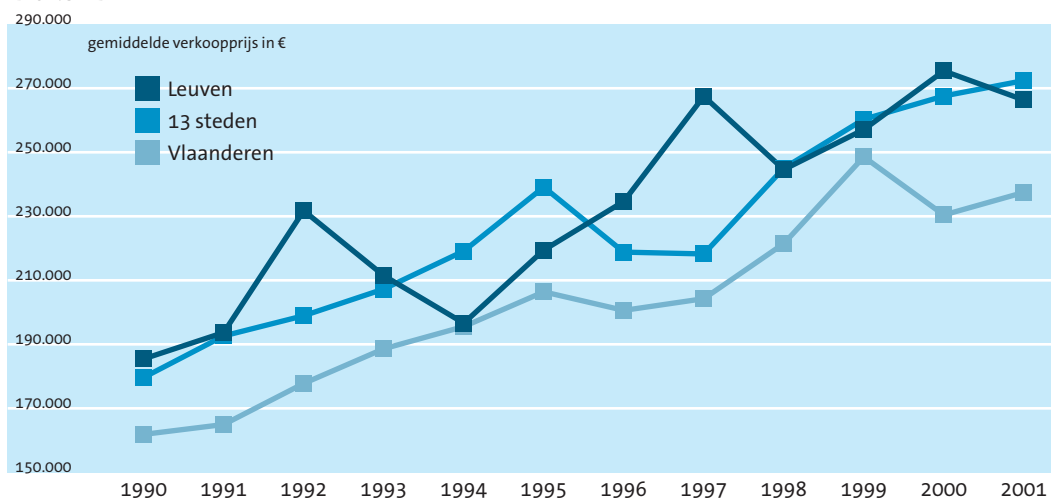
5 6 Evolutie van de gemiddelde verkoopprijzen van grote woningen (in euro), 1990, 2001

Bron: STADIM

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1990	185.448	132.397	179.654	161.865
2001	266.340	228.464	272.399	237.462

5 7 Evolutie van de gemiddelde verkoopprijzen van grote woningen (in euro), 1990–2001

Bron: STADIM

Appartementen

De gemiddelde verkoopprijs van appartementen in Vlaanderen steeg de laatste twaalf jaar (1990–2001) met 54% tot 97.082 euro. In de centrumsteden betalen kopers zo'n 8.000 euro minder.

De verkoopprijzen van Leuvense appartementen lagen de afgelopen jaren meestal onder de gemiddelde verkoopprijzen van de centrumsteden. De afgelopen twee jaren zijn ze echter gevoelig gestegen. Op twee jaar tijd steeg de prijs van appartementen met 33,3%. Hierdoor is Leuven nu 10,0% duurder dan het stedelijke gemiddelde. Een Leuvense appartement kost gemiddeld 98.028 euro.

- ▶ Een Leuvense appartement kost gemiddeld 98.028 euro. Deze prijs ligt boven het stedelijk gemiddelde.

Kleine en middelgrote woningen

De verkoopprijzen van kleine en middelgrote woningen stegen de laatste twaalf jaar het sterkst van de drie categorieën woningen. In Vlaanderen en de centrumsteden werden deze woningen respectievelijk 100,3% en 92,9% duurder. In Vlaanderen betaal je voor een kleine tot middelgrote woning gemiddeld 95.692 euro. In de centrumsteden is dat ongeveer 10.000 euro minder en betaal je 85.577 euro.

Leuven is wat de aankoop van kleine en middelgrote woningen betreft tijdens de periode 1990–2000 steeds de duurste centrumstad geweest. De meerprijs is een beetje afgenomen omdat de stijging in de afgelopen tien jaar minder sterker was dan in de rest van Vlaanderen (89% tegenover 100%). Een kleine of middelgrote woning kost in Leuven gemiddeld 108.273 euro. Dat is zo'n 22.700 euro meer dan het stedelijke gemiddelde.

- ▶ Een kleine of middelgrote woning kost in Leuven gemiddeld 108.273 euro. Dat is ongeveer 22.700 euro meer dan het stedelijke gemiddelde.

Grote woningen

In Vlaanderen steeg de prijs van de grote woningen met 47% sinds 1990. Een grote woning kost nu gemiddeld 237.462 euro. In de centrumsteden stegen de prijzen van grote woningen de afgelopen twaalf jaar sterker dan gemiddeld in Vlaanderen. Gemiddeld werden de grote woningen 52% duurder. Ze kosten nu 272.399 euro.

In Leuven stegen de prijzen voor grote woningen met 44% sinds 1990. Een grote woning kost in Leuven gemiddeld 266.340 euro. Daarmee situeert Leuven zich onder het gemiddelde van de centrumsteden.

- ▶ Een grote woning kost in Leuven gemiddeld 266.340 euro.

Anders bekeken

In Vlaanderen stegen de verkoopprijzen van kleine en middelgrote woningen het meest in de afgelopen twaalf jaar. Toch zijn kleine en middelgrote woningen er gemiddeld meer dan 2.500 euro goedkoper dan appartementen. De prijzen van grote woningen stegen het minst.

In de centrumsteden zijn de verschillen tussen de prijzen van appartementen en kleine en middelgrote woningen groter dan in Vlaanderen. Appartementen zijn bijna 4.000 euro duurder. De prijzen van een appartement of een kleine of middelgrote woning liggen in de steden lager dan het Vlaamse gemiddelde. Voor de verkoopprijs van grote woningen in de steden is het omgekeerde het geval. Deze woningen zijn zo'n 35.000 euro duurder dan in heel Vlaanderen.

In Leuven zijn de appartementen de goedkoopste woningvorm. Toch ligt de prijs ervan zo'n 9.000 euro boven de prijs in de centrumsteden. Ook voor kleine en middelgrote woningen is Leuven duurder dan Vlaanderen en de centrumsteden. Voor grote woningen betaalt men in Leuven iets minder dan de gemiddelde centriprijs.

- ▶ In Leuven zijn appartementen de goedkoopste woningvorm.

5 8 Netheid in de stad, 2001

Bron: Test-Aankoop, januari 2001

	Leuven	Mechelen	13 steden
Globaal	8	6	7
Openbare plaatsen	9	8	8
Residentiële wijken	8	6	7
Sociale wijken	7	4	6

1 = zeer slecht, 3 = slecht, 5 = middelmatig, 7 = goed, 9 = zeer goed, 0 = geen cijfer voorradig.

Netheid

De netheid van de openbare ruimte is een van de belangrijkste aspecten van de kwaliteit van het leven in de stad. Niet alle gemeenten bestrijden het vuil even doeltreffend. Groepjes enquêteurs van Test-Aankoop gingen in de 40 belangrijkste steden en gemeenten van België de netheid na. In elke gemeente onderzochten zij drie trajecten:

- ▶ een publiek parcours doorheen het drukste stadsgedeelte (openbare plaatsen)
- ▶ een weg doorheen een socio-economisch benadeelde buurt (sociale wijken)
- ▶ een weg doorheen een socio-economisch bevoordeelde buurt (residentiële wijken)

Een eerste vaststelling die Test-Aankoop deed, is dat de netheid van een agglomeratie afhangt van de bevolkingsdichtheid. Grotere agglomeraties moeten bijgevolg een grotere inspanning leveren om hetzelfde netheidsniveau te behalen dan kleinere gemeenten. Een tweede belangrijke vaststelling is dat wijken met inwoners van een hoger socio-economisch niveau gemiddeld schoner zijn dan kansarme buurten. Dat is vooral zo in de grote steden. Een derde vaststelling is dat het belangrijkste probleem in de steden het sluijkstorten is. Meer dan twee derde van de steden heeft ermee te maken. Graffiti, extreem verloederde plaatsen en hondenpoep zijn in de helft van de agglomeraties problematisch.

Op basis van de resultaten van de Test-Aankoopenquête kenden wij aan de steden een score toe op 10 punten. Een score van 5 is middelmatig, een score van 7 is goed en een score van 9 zeer goed.

De centrumsteden behalen een globale score van 7 punten. De openbare plaatsen zijn het propert: de score van 8 toont aan dat de steden de grootste inspanningen leveren om de binnenstad net te houden. Met een score van 7 volgen de residentiële wijken op de tweede plaats. De sociale achterstandswijken zijn het vuilst. Hier behalen de steden een score van 6. Dit is echter niet noodzakelijk het gevolg van minder dienstverlening.

Leuven komt uit de Test-Aankoopenquête als een propere Vlaamse stad naar voor. De openbare plaatsen krijgen een score van 9 toegekend. De residentiële wijken en sociale wijken scoren respectievelijk 8 en 7 op 10. In Leuven wordt de openbare netheid, net als in de meeste gemeenten, rechtstreeks verzekerd door de eigen milieudienst, uitgezonderd de ophaling van de PMD-zakken en het glas. Hiervoor is er een overeenkomst met Interleuven.

- ▶ Leuven behoort met een globale score van 8 op 10 tot de propere steden in Vlaanderen.

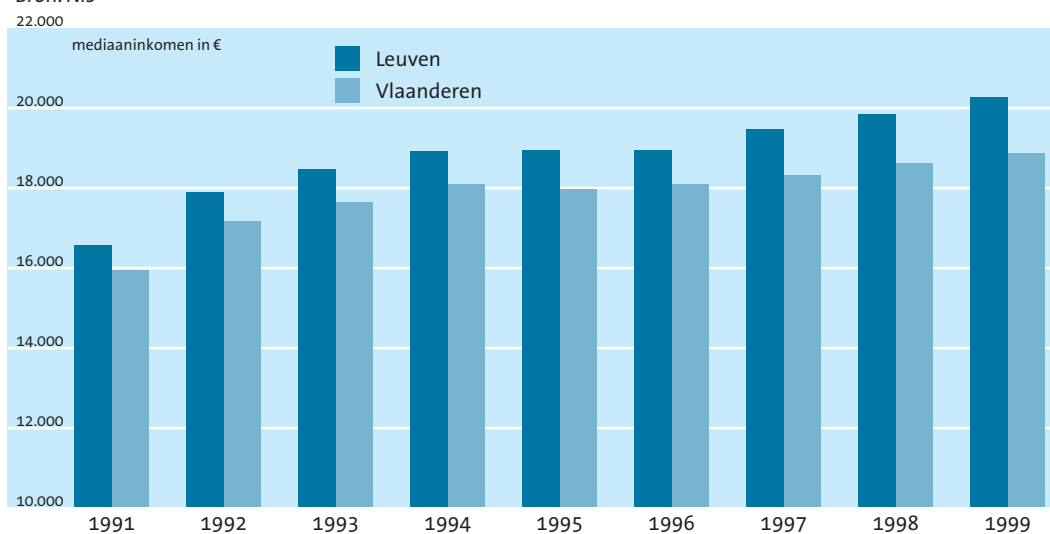
5 9 Evolutie van het mediaaninkomen in euro, 1991–1999

Bron: NIS

	Leuven	Mechelen	Vlaanderen
1991	16.570	16.090	15.954
1992	17.900	17.180	17.182
1993	18.460	17.440	17.638
1994	18.930	16.980	18.084
1995	18.940	16.150	17.977
1996	18.940	16.340	18.099
1997	19.470	16.150	18.314
1998	19.840	16.640	18.627
1999	20.273	16.951	18.860

5 10 Evolutie van het mediaaninkomen in euro, 1991–1999

Bron: NIS

5 11 Evolutie van het interkwartiel verschil in euro, 1991, 1999

Bron: NIS

	Leuven	Mechelen	Vlaanderen
1991	15.000	14.000	13.976
1999	19.177	18.005	17.965

5 12 Evolutie van de interkwartiele coëfficiënt, 1991, 1999

Bron: NIS

	Leuven	Mechelen	Vlaanderen
1991	90,4	86,8	87,6
1999	94,6	101,8	95,3

Een rijke stad?

In deze paragraaf beschouwen we het inkomen van Leuvense bevolking. Eerst nemen we het mediaaninkomen onder de loep. Daarna onderzoeken we de inkomensspreiding rond deze mediaan. Ten slotte gaan we kort in op het aantal leefloontrekkers.

Mediaaninkomen

Het mediaaninkomen is het middelste inkomen van alle inwoners. In Vlaanderen bedroeg dat inkomen in 1999 18.860 euro. Dat is een stijging met 18,2% tegenover 1991. Leuven bevindt zich al jaren boven de Vlaamse mediaan. Het mediaaninkomen bedraagt in Leuven 20.273 euro. Ook hier deed zich een stijging voor van 22,3% sinds 1991.

- ▶ Het mediaaninkomen in Leuven bedraagt 20.273 euro. Dit bedrag ligt 1.413 euro boven de Vlaamse mediaan.

Inkomensverdeling

De waarde van het mediaaninkomen is slechts een beperkte aanduiding van het inkomen van de bevolking in een stad. Het is belangrijk te weten hoe de inkomens gespreid liggen rond deze mediaan. Deze spreiding gaan we eerst na aan de hand van een aantal spreidingsmaten. Vervolgens nemen we de inkomensspreiding onder de loep aan de hand van inkomensgroepen.

Enkele spreidingsmaten

Het interkwartiel verschil geeft een idee over de spreiding van de inkomens rond de mediaan. Hoe kleiner dat verschil is, hoe dichter de inkomens rond het mediaaninkomen gegroepeerd zijn. In Vlaanderen neemt dit interkwartiel verschil jaarlijks toe, behalve van 1994 op 1995, een periode met een zekere stabiliteit. Het mediaaninkomen steeg in Vlaanderen met ruim 18%. Het interkwartiel verschil daarentegen kende een toename van 28,5%.

In Leuven steeg het mediaaninkomen in dit decennium met 22,3%. Het interkwartiel verschil bedroeg in 1999 19.177 euro. Dat is boven het Vlaamse gemiddelde van 17.965 euro. De interkwartiele coëfficiënt van 94,6% (de verhouding tussen het interkwartiel verschil en de mediaan) ligt iets lager dan het Vlaamse gemiddelde. Deze maat is niet afhankelijk van de grootte van de mediaan zodat hij over verschillende jaren vergelijkbaar is. Hier zien we duidelijk dat de spreiding van de inkomens de laatste tien jaar toegenomen is. De toename in Leuven is kleiner dan gemiddeld in Vlaanderen. In Leuven bedraagt deze toename 4,2 procentpunt, de toename in Vlaanderen bedraagt 7,7procentpunt. De ongelijkheid van inkomens neemt in Leuven bijgevolg minder sterk toe dan gemiddeld in Vlaanderen.

- ▶ Een vergelijking van de interkwartiele coëfficiënt gedurende het afgelopen decennium toont dat de inkomensongelijkheid in Leuven minder snel toeneemt dan gemiddeld in Vlaanderen.

5 13 Evolutie van het totale aantal aangiften per inkomenscategorie, 1992, 1999

Bron: NIS

		Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
< 2.478,94 euro	1992	951	834	16.401	62.100
	1999	1.319	2.042	28.080	86.819
2.478,94 euro – 6.197,34 euro	1992	2.068	1.581	33.844	122.124
	1999	1.960	2.047	35.491	118.852
6.197,34 euro – 12.394,68 euro	1992	7.499	7.322	149.289	516.816
	1999	6.970	10.043	159.678	510.707
12.394,68 euro – 17.352,55 euro	1992	7.981	7.139	141.775	515.320
	1999	7.237	7.167	139.123	520.910
17.352,55 euro – 24.789,35 euro	1992	8.085	6.957	132.407	489.994
	1999	9.556	7.938	155.220	591.855
> 24.789,35 euro	1992	11.998	9.515	171.128	696.387
	1999	16.438	12.281	220.238	941.100
Totaal	1992	38.582	33.348	644.844	2.402.741
	1999	43.480	41.518	737.830	2.770.243

5 14 Evolutie van het aandeel aangiften per inkomenscategorie, 1992, 1999

Bron: NIS

		Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
< 2.478,94 euro	1992	2,5	2,5	2,5	2,6
	1999	3,0	4,9	3,8	3,1
2.478,94 euro – 6.197,34 euro	1992	5,4	4,7	5,3	5,1
	1999	4,5	4,9	4,8	4,3
6.197,34 euro – 12.394,68 euro	1992	19,4	22,0	23,2	21,5
	1999	16,0	24,2	21,6	18,4
12.394,68 euro – 17.352,55 euro	1992	20,7	21,4	22,0	21,5
	1999	16,6	17,3	18,9	18,8
17.352,55 euro – 24.789,35 euro	1992	21,0	20,9	20,5	20,4
	1999	22,0	19,1	21,0	21,4
> 24.789,35 euro	1992	31,1	28,5	26,5	29,0
	1999	37,8	29,6	29,8	34,0

5 15 Aandeel van de aangiften per inkomenscategorie, 1999

Bron: NIS

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
< 6.197,34 euro	7,5	9,8	8,6	7,4
6.197,34 euro – 17.352,55 euro	32,6	41,5	40,5	37,2
> 17.352,55 euro	59,8	48,7	50,8	55,4

Inkomensgroepen

Een andere manier om de inkomensverdeling in een stad te schetsen, is aan de hand van inkomensgroepen. We deelden de bevolking in zes groepen in naargelang de grootte van hun netto belastbaar inkomen.

In Vlaanderen vulden in 1999 2.770.243 mensen hun belastingaangifte in. Dat is een stijging van 15,3% tegenover 1992. Opvallend hierbij is dat deze stijging niet gelijk verdeeld is over de verschillende inkomensgroepen heen. Het valt op dat de laagste en de hoogste inkomensgroepen sterker groeiden dan de groepen met middelgrote inkomens. De groep met het laagste inkomen groeide met 39,8%, de groep met het hoogste inkomen met 35,1%. De groep met de op één na hoogste inkomens kende eveneens een stijging van ongeveer 20%. De groepen met de middelgrote inkomens bleven nagenoeg even groot ondanks de toename van het aantal aangiften. Proportioneel nemen de extreme inkomens dus toe terwijl de middelgrote inkomens in verhouding afnemen.

In Vlaanderen vormen de 'hogere inkomens' de grootste groep. 55,4% van de Vlamingen kan rekenen op een netto belastbaar inkomen van meer dan 17.352,55 euro per jaar. De inkomensgroep tussen 6.197,34 euro en 17.352,55 euro vertegenwoordigt 37,2% van de Vlamingen. De lagere inkomens vertegenwoordigen 7,4%.

In de centrumsteden is het aantal aangiften tussen 1992 en 1999 met 14,4% gestegen. Ook hier is sprake van een toenemende spreiding van de inkomens. Maar waar in Vlaanderen de uitbreiding van de groep met het laagste inkomen nog gelijke tred houdt met de uitbreiding van de groep met het hoogste inkomen, is dat in de steden niet het geval. De groep met een inkomen kleiner dan 6.197,34 euro werd in de steden op zeven jaar tijd maar liefst 71,2% groter. De groep met het hoogste inkomen groeide met 28,7%. Ook hier doet zich dus een polarisering voor naar de extreme inkomens toe. De groep met de middelgrote inkomens wordt relatief kleiner.

In de centrumsteden is de groep met de hogere inkomens iets kleiner dan in heel Vlaanderen: 50,8%. Het aandeel middelgrote inkomens is in de centrumsteden iets groter dan in Vlaanderen: 40,5% van de inwoners van de centrumsteden heeft een gemiddeld inkomen ten opzichte van 37,2% van de Vlaamse inwoners. De groep met de lagere inkomens is eveneens iets groter in de centrumsteden dan in Vlaanderen: 8,6% versus 7,4%.

In Leuven steeg het aantal aangiften tussen 1992 en 1999 met 12,7%. Ook hier groeiden de hoogste en laagste inkomensgroepen het sterkst. De hoogste inkomensgroep werd 37,0% groter en de laagste 38,7%. De groep met de middelgrote inkomens nam in omvang af en verloor ook in Leuven proportioneel aan belang.

In Leuven is het overwicht van de hogere inkomensgroepen nog groter dan in Vlaanderen. 59,8% van de Leuvenaren heeft een inkomen van meer dan 17.352,55 euro. De middelgrote inkomens vertegenwoordigen 32,6% van de bevolking. De groep met de lagere inkomens vertegenwoordigt 7,5% en situeert zich daarmee op het Vlaamse niveau.

- ▶ De hoogste en de laagste inkomensgroepen groeien in Leuven, net als in de rest van Vlaanderen, sterker dan de groepen met middelgrote inkomens.

5 16 Evolutie van het aantal leefloontrekkers, 1990–2000

Bron: APS-databank

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
jan. '90	761	638	12.527	21.900
jan. '91	709	630	12.065	21.643
jan. '92	691	658	12.218	22.109
jan. '93	715	688	13.652	24.592
jan. '94	811	770	14.995	26.799
jan. '95	870	781	15.667	28.060
jan. '96	974	846	16.120	29.217
jan. '97	987	781	16.464	29.487
jan. '98	950	796	16.488	29.394
jan. '99	900	852	15.598	27.659
jan. '00	841	784	15.598	27.659

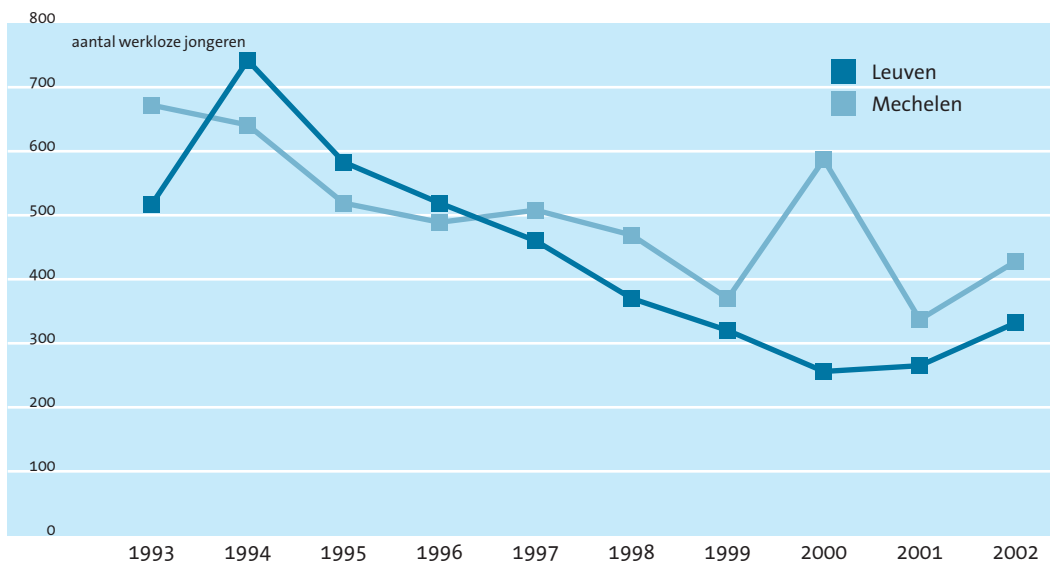
5 17 Evolutie van het aantal werkloze jongeren, 1993–2002

Bron: APS-databank

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
jun. '93	517	672	13.272	39.579
jun. '94	742	641	13.739	40.749
jun. '95	583	519	11.331	34.021
jun. '96	519	489	11.425	33.635
jun. '97	460	508	11.190	32.072
jun. '98	370	469	9.455	25.997
jun. '99	320	370	8.752	23.824
jun. '00	256	587	7.059	18.309
jun. '01	265	337	7.227	17.929
jun. '02	332	428	8.670	22.680

5 18 Evolutie van het aantal werkloze jongeren, 1993–2002

Bron: APS-databank

Leefloontrekkers

Het bestaansminimum, of leefloon sinds juni 2001, is een sociale uitkering die een minimuminkomen waarborgt aan personen met weinig of geen bestaansmiddelen. Het bedrag is afhankelijk van de categorie waartoe de leefloontrekker behoort (samenwonend persoon, alleenstaand persoon, alleenstaand persoon met kinderen of samenwonende echtgenoten). In 1991 varieerde dit van 297,5 euro tot 595 euro. In 2000 schommelde dit bedrag tussen 359,6 en 719,3 euro.

Tijdens het afgelopen decennium steeg het aantal leefloongerechtigden zowel in Vlaanderen als in de centrumsteden met ongeveer een kwart.

Leuven volgt deze trend maar de stijging is minder groot: een stijging van 10,5% in Leuven in vergelijking met 26,3% in Vlaanderen en 24,5% in de centrumsteden. In 2000 waren er 841 leefloontrekkers in Leuven.

- ▶ Het aantal leefloontrekkers is gedurende het afgelopen decennium met 10,5% gestegen. In 2000 waren er 841 leefloontrekkers in Leuven.

Werkloze jongeren

In dit onderdeel wordt de werkloosheid onder jongeren besproken. Dit zijn werklozen jonger dan 25. De centrumsteden en Vlaanderen kennen een forse daling van het aantal werkloze jongeren. In vergelijking met 1993 registreerde men een daling van respectievelijk 34,7% en 42,7%.

Ook in Leuven is het aantal tussen 1993 en 2002 gedaald met 35,8%. Deze daling gaat echter gepaard met enkele fluctuaties. De periode 1994–2000 wordt gekenmerkt door een absoluut dalend verloop waarin het aantal werkloze jongeren in totaal met 65,5% afneemt. De twee volgende jaren (2001–2002) vertonen een stijgend verloop van het aantal werkloze jongeren. Op twee jaar tijd (2000–2002) steeg het aantal werkloze jongeren in Leuven met 29,7%. Absoluut zijn er in 2002 332 werkloze jongeren in Leuven.

Van het aantal werkloze jongeren woont 38,2% in een van de centrumsteden. In 1993 was dit percentage kleiner, namelijk 33,5%.

- ▶ Het aantal werkloze jongeren is fors gedaald in Leuven en volgt hiermee de trend van de centrumsteden en Vlaanderen.
- ▶ In 2002 zijn er minder werkloze jongeren dan in 1993, maar ze wonen wel meer in een van de centrumsteden.

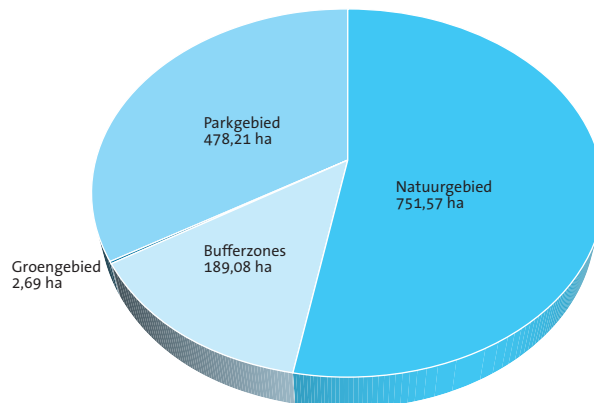
5 19 Aantal hectare recreatief groen, 2000

Bron: AROHM

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
Dagrecreatie	76,51	189,94	1.609	6.847
Verblijfrecreatie	0	0	249	5.802
Recreatiepark	0	0	381	762
Dag & verblijfrecreatie	0	0	107	117
Jeugdcamping	0	0	12	105
Toeristische recreatieparken	0	0	48	216
Golfterreinen	0	0	64	852
Recreatief parkgebied	0	0	35	117
Reservegebied voor recreatie	0	0	44	140
Totaal	76,51	189,94	2.549	15.087

5 20 Verdeling van de groene ruimte in Leuven, opgesplitst in de aanwezige categorieën, in ha, 2000

Bron: AROHM

Een groene stad?

Openbaar groen

Bij een doorsnede van gewestplannen met gemeentegrenzen kunnen we de oppervlakte groen achterhalen. Onder publiek groen verstaan we natuur-, groen-, park- en bosgebieden. Ook natuurgebieden met een wetenschappelijke waarde of natuurreservaten, golfterreinen, speelbossen of speelweiden vallen hieronder.

Zowel voor Vlaanderen als voor de centrumsteden komt natuurgebied op de eerste plaats. In Vlaanderen komt bosgebied op de tweede plaats en groen- en parkgebied op de derde plaats. Voor de centrumsteden is dit net omgekeerd.

In Leuven treffen we 1.421,6 ha groene ruimte aan. Dat is ongeveer een kwart van de totale oppervlakte van Leuven. Natuurgebieden nemen meer dan de helft van de totale groenruimte in, gevolgd door parkgebieden.

- ▶ Ongeveer 25% van het Leuvense grondgebied bestaat uit openbaar groen.

Recreatief groen

In een leefbare stad is plaats voor recreatie in de open lucht. Recreatief groengebied omvat gebieden voor sportterreinen, volkstuinen, parken, enz.

In 2000 was er in Vlaanderen ruim 15.000 ha voorzien als recreatief groengebied. Ruim drie vierde van deze oppervlakte wordt ingenomen door gebieden voor dag- en verblijfrecreatie.

De centrumsteden beschikken over bijna 2.550 ha recreatief groengebied. Gemiddeld is dat ongeveer 196 ha per stad. Opnieuw nemen gebieden voor dag- en verblijfrecreatie bijna drie vierde van deze oppervlakte in. Verder zijn hier ook de recreatieparken vermeldenswaardig, zij nemen 15% van de oppervlakte voor groene recreatie in.

Leuven heeft relatief weinig recreatief groen. Met slechts 76,51 ha situeert de stad zich in de laagste regionen van de centrumsteden. De volledige oppervlakte van dit groengebied is gebied voor dagrecreatie.

- ▶ Leuven bezit relatief weinig recreatief groengebied. Het aanwezige groen is gebied voor dagrecreatie.

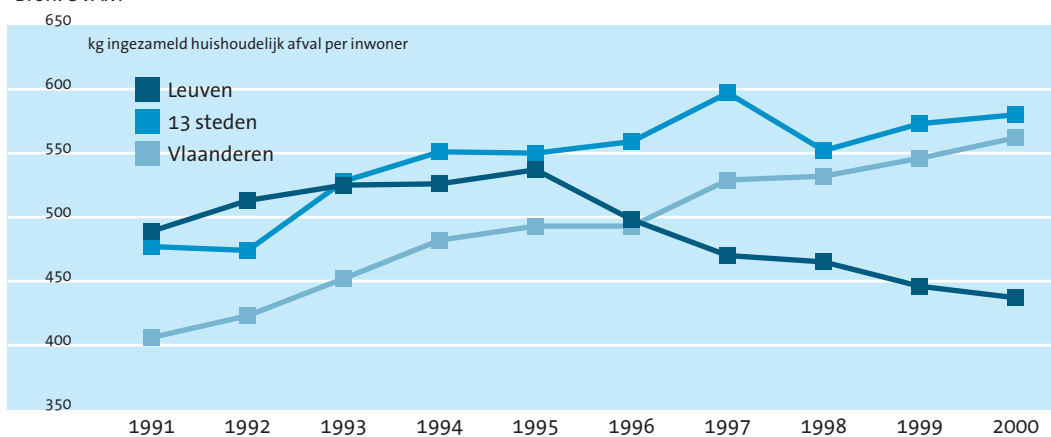
5 21 Evolutie van de totale hoeveelheid (selectief en niet-selectief) ingezameld huishoudelijk afval (kg/inw), 1991-2000

Bron: Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM)

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1991	489	456	477	406
1992	513	480	474	423
1993	525	490	528	452
1994	526	480	551	482
1995	537	562	550	493
1996	498	446	559	493
1997	470	492	597	529
1998	465	532	552	532
1999	446	512	573	546
2000	437	459	580	562

5 22 Evolutie van de totale hoeveelheid ingezameld huishoudelijk afval (kg/inw), 1991-2000

Bron: OVAM

Afval

Het huishoudelijk afval kan ingedeeld worden in twee groepen, nl. het selectief en het niet-selectief huishoudelijk afval. De eerste groep omvat glas, papier & karton, kunststoffen, metalen, GFT, groenafval, bouw- en sloopafval, houtafval, kringloopvuil, tot en met klein gevaarlijk afval (KGA). Tot het niet-selectief afval behoort het algemene huisvuil, het grofvuil en het gemeentevuil (straatvuil, veegvuil, marktafval, opruiming van sluikstorten, zwerfvuil e.d.). Deze huishoudelijke afvalstoffen worden via gemeentelijke inzamelkanalen verzameld.

De tabel geeft de evolutie weer van de totale hoeveelheid (selectief en niet-selectief) ingezameld huishoudelijk afval van 1991 tot 2000 in kg per inwoner voor Leuven, Mechelen, de centrumsteden en Vlaanderen. In 2000 werd 562 kg afval per inwoner ingezameld in Vlaanderen, zo'n 2,9% meer dan het jaar voordien. We zien een continue toename van het ingezameld afval in Vlaanderen. In 2000 werd 38,4% meer huishoudelijk afval ingezameld dan in 1991. In de centrumsteden steeg het aantal kilo huishoudelijk afval per inwoner met 21,6%.

Leuven vertoont een ander verloop dan Vlaanderen en de centrumsteden. Gedurende de eerste helft van de jaren negentig steeg de ingezamelde hoeveelheid afval in Leuven, net zoals in de centrumsteden en in Vlaanderen. Vanaf 1996 neemt de hoeveelheid afval in Leuven echter continu af. Dit is niet zo in de centrumsteden of in Vlaanderen. Over de periode 1991-2000 daalde de totale hoeveelheid ingezameld afval per inwoner met 10,6%.

In 2000 werd 437 kg per inwoner ingezameld. In vergelijking met het gemiddelde voor de centrumsteden ligt dit vrij laag. De grafiek laat zien dat de centrumsteden gemiddeld meer afval inzamelen dan Vlaanderen.

- ▶ De hoeveelheid huishoudelijk afval in Leuven neemt gestaag af. Dit is niet het geval in de centrumsteden en Vlaanderen.
- ▶ In 2000 werd in Leuven 437 kg afval per inwoner ingezameld. Dit is bijna 150 kg minder dan het stedelijke gemiddelde per inwoner.

5 23 Overzicht van het cultureel erfgoed, 2001

Bron: AROHM

	Leuven	Mechelen	13 steden
Monument	165	348	2.745
Landschap	10	12	109
Stadsgezicht	24	7	143
Dorpsgezicht	7	5	72
Roerend patrimonium	0	0	2
Totaal	206	372	3.071

Cultureel erfgoed

Het cultureel erfgoed in Vlaanderen is een uiting van de Vlaamse identiteit uit het verleden. Men wil daarom waardevolle monumenten, landschappen, stads- en dorpsgezichten en ook roerend patrimonium bewaren voor de toekomst door ze te beschermen. Dit betekent niet de bestaande toestand bevriezen maar het erfgoed integreren in de hedendaagse maatschappij. Om beschermd te kunnen worden, moeten er twee voorwaarden vervuld zijn. Ten eerste moet het erfgoed van algemeen belang zijn. Dit betekent dat het een waarde moet hebben voor het hele Vlaamse gewest. Ten tweede moet het erfgoed één of meer van de cultuurhistorische waarden bezitten. Beschermd erfgoed moet door de nodige onderhoudswerken in goede staat gehouden worden.

In Vlaanderen bestond het totale erfgoed op 31 december 2000 uit 8.687 beschermde eenheden. 78,2% van deze zijn beschermde monumenten. De stadsgezichten nemen 11,1% in, dorpsgezichten 7,6%, landschappen 3,1% en roerend patrimonium 0,1%.

Van al deze beschermde eenheden stonden er anno 2000 3.009 in de centrumsteden. Dat is 34,6%. Negen op tien beschermde eenheden in de steden zijn monumenten. In 2001 nam het aantal beschermde eenheden in de centrumsteden toe met 57. Dat betekent een totaal van 3.071 beschermde eenheden.

Leuven heeft in 2001 206 beschermde eenheden, vier eenheden meer dan het jaar ervoor. Dat is 6,7% van het cultureel erfgoed in de steden. Net als in de andere steden zijn het vooral monumenten (80,1%) maar Leuven kent ook 10 beschermde landschappen, 24 stadsgezichten en 7 dorpsgezichten.

- ▶ Het Leuvense historisch erfgoed bestaat uit 206 beschermde eenheden. Dat is 6,7% van het cultureel erfgoed van de steden.

5 24 Kerncijfers van de rubriek verkeersproblemen (buurtproblemen), 1997, 1998 en 2000. In 1997 en 1998: % dat zegt dat het voorgelegde item vaak voorkomt. In 2000: % dat zegt het item als een probleem te ervaren.

Bron: Federale Veiligheidsmonitor.

	Vlaanderen			Centrumsteden		
	vaak		helemaal wel	vaak		helemaal wel
	1997	1998	2000	1997	1998	2000
Aanrijdingen	10,3	10,9	5,5	11,9	12,8	7,8
Agressief verkeersgedrag	25,4	23,1	16,7	34,3	30,1	21,9
Geluidsoverlast door verkeer	21,1	24,5	11,5	30,2	28,1	15,6
Onaangepaste snelheid in het verkeer	41,6	42,1	22,8	38,6	44,4	26,6

	Leuven			Mechelen		
	vaak		helemaal wel	vaak		helemaal wel
	1997	1998	2000	1997	1998	2000
Aanrijdingen	15,0	15,4	6,0	10,9	10,1	5,4
Agressief verkeersgedrag	27,3	28,8	14,2	29,1	28,0	26,0
Geluidsoverlast door verkeer	29,4	29,5	10,0	29,1	30,2	15,6
Onaangepaste snelheid in het verkeer	43,2	42,6	20,9	43,2	45,5	27,4

5 25 Kerncijfers van de rubriek vermogensdelicten (buurtproblemen), 1997, 1998 en 2000. In 1997 en 1998: % dat zegt dat het voorgelegde item vaak voorkomt. In 2000: % dat zegt het item als een probleem te ervaren.

Bron: Federale Veiligheidsmonitor.

	Vlaanderen			Centrumsteden		
	vaak		helemaal wel	vaak		helemaal wel
	1997	1998	2000	1997	1998	2000
Diefstal uit auto's	9,5	9,0	12,5	13,2	14,3	17,1
Inbraak in woningen of andere gebouwen	24,6	23,4	20,6	18,7	19,9	23,9
Fietsendiefstal	15,1	16,1	11,7	11,5	17,5	12,4
Autodiefstal	/	/	8,9	/	/	12,7

	Leuven			Mechelen		
	vaak		helemaal wel	vaak		helemaal wel
	1997	1998	2000	1997	1998	2000
Diefstal uit auto's	13,2	10,1	9,7	21,0	29,7	24,3
Inbraak in woningen of andere gebouwen	15,0	13,5	11,5	26,0	29,5	26,0
Fietsendiefstal	37,5	34,5	17,5	22,3	26,2	19,7
Autodiefstal	/	/	4,3	/	/	17,0

Leefbaarheid van wijken en buurten

Totnogtoe bespreken we steeds Leuven als geheel en schetsten we deze stad tegen de achtergrond van de centrumsteden en Vlaanderen. We mogen hierbij niet uit het oog verliezen dat Leuven op zich ook uit verschillende regionale sectoren bestaat die erg van elkaar kunnen verschillen. Daarom gaan we in deze paragraaf dieper in op enkele gegevens met betrekking tot de wijken en buurten van Leuven. Eerst gaan we in op enkele gegevens van de Veiligheidsmonitor met betrekking tot buurtproblemen. Daarna gaan we de inkomensverdeling in de verschillende wijken van Leuven na.

Buurtproblemen

Om zicht te krijgen op de problemen die de burgers ervaren in hun buurt werd in de Veiligheidsmonitor een vragenbatterij opgenomen die peilt naar buurtproblemen. In 2000 was de vraagstelling echter enigszins anders dan in 1997 en 1998. Beide resultaten kunnen dus niet vergeleken worden. In 1997 en 1998 werd gevraagd naar de frequentie waarmee een bepaalde situatie zich in een buurt manifesteerde, terwijl in 2000 werd gevraagd in welke mate een situatie als een probleem werd ervaren. Ook de antwoordcategorieën vertonen verschillen tussen de verschillende registratiemomenten. Daarom bespreken we enkel de toestand van 2000. Voor de volledigheid vermelden we eveneens de resultaten van 1997 en 1998.

Verkeersproblemen

Volgens de Vlamingen is onaangepaste snelheid in het verkeer buurtprobleem nummer één: 22,8% van de respondenten zegt dat dit in hun buurt vaak voorkomt. Vooral de centrumsteden hebben te kampen met een frequent voorkomen van verkeersproblemen. 26,6% van de inwoners van centrumsteden ervaart onaangepaste snelheid als een probleem. Naast het probleem van onaangepaste snelheid, scoort ook het probleem van agressief rijgedrag hoog. In de centrumsteden ervaart meer dan een vijfde van de inwoners agressief rijgedrag als problematisch. Vlamingen ondervinden over het algemeen minder verkeersproblemen dan inwoners van centrumsteden. Het aandeel 'helemaal wel' is in Vlaanderen voor alle categorieën van verkeersproblemen kleiner dan het aandeel in de centrumsteden.

De situatie in Leuven leunt eerder aan bij de situatie in Vlaanderen dan bij deze in de centrumsteden. Over het algemeen ervaren Leuvenaars zelfs minder verkeersproblemen dan de gemiddelde Vlaming. Onaangepaste snelheid in het verkeer wordt door inwoners van Leuven het vaakst als verkeersprobleem ervaren.

- ▶ Onaangepaste snelheid in het verkeer wordt als voornaamste verkeersprobleem ervaren in Leuven. Leuven scoort voor alle categorieën lager dan het gemiddelde van de centrumsteden en zelfs lager dan het Vlaamse gemiddelde.

Vermogensdelicten

In 2000 vinden zowel Vlamingen als bewoners van de centrumsteden wat betreft vermogensdelicten 'inbraken in woningen of andere gebouwen' het meest problematisch. Bewoners van centrumsteden ervaren vermogensdelicten over het algemeen meer dan bewoners van Vlaanderen. Over heel de lijn liggen de percentages in de centrumsteden hoger dan deze in Vlaanderen.

In de categorieën 'inbraken in woningen of andere gebouwen' en 'autodiefstal' liggen de percentages voor Leuven gevoelig lager dan het Vlaamse gemiddelde. Fietsendiefstal is in Leuven de rubriek met het hoogste percentage. 17,5% van de Leuvenaars ervaart fietsendiefstallen als problematisch.

- ▶ Leuven scoort voor alle categorieën, uitgezonderd fietsendiefstal, lager dan Vlaanderen en de centrumsteden. Fietsendiefstal wordt in Leuven als het meest problematische vermogensdelict ervaren.

5 26 Kerncijfers van de rubriek bedreiging (buurtproblemen), 1997, 1998 en 2000. In 1997 en 1998: % dat zegt dat het voorgelegde item vaak voorkomt. In 2000: % dat zegt het item als een probleem te ervaren.

Bron: Federale Veiligheidsmonitor.

	Vlaanderen			Centrumsteden		
	vaak		helemaal wel	vaak		helemaal wel
	1997	1998	2000	1997	1998	2000
Mensen worden op straat lastiggevalen	1,8	1,6	5,6	3,1	2,5	7,6
Geweld	2,3	2,7	6,4	4,8	5,2	9,1
Bedreiging	2,2	2,3	4,8	3,7	2,8	4,4
Overlast van groepen jongeren	5,3	6,2	4,2	10,6	9,4	8,0
Overlast verbonden aan druggebruik	/	/	5,6	/	/	7,0

	Leuven			Mechelen		
	vaak		helemaal wel	vaak		helemaal wel
	1997	1998	2000	1997	1998	2000
Mensen worden op straat lastiggevalen	2,5	2,6	4,0	7,3	7,3	12,2
Geweld	2,8	2,4	3,1	5,4	12,3	13,5
Bedreiging	1,2	1,3	2,9	6,3	7,8	8,1
Overlast van groepen jongeren	7,8	7,8	2,8	15,1	17,2	12,5
Overlast verbonden aan druggebruik	/	/	4,3	/	/	7,4

5 27 Kerncijfers van de rubriek buurtverloedering (buurtproblemen), 1997, 1998 en 2000. In 1997 en 1998: % dat zegt dat het voorgelegde item vaak voorkomt. In 2000: % dat zegt het item als een probleem te ervaren.

Bron: Federale Veiligheidsmonitor.

	Vlaanderen			Centrumsteden		
	vaak		helemaal wel	vaak		helemaal wel
	1997	1998	2000	1997	1998	2000
Andere vormen van geluidsoverlast	11,5	11,8	8,0	16,4	13,4	10,7
Rommel op straat	15,3	16,6	12,3	23,3	23,8	17,4
Bekladding van muren of gebouwen	3,2	3,7	4,1	6,6	7,4	7,2
Vernieling van telefooncellen, bushokjes	4,7	6,6	7,4	12,3	11,6	14,2

	Leuven			Mechelen		
	vaak		helemaal wel	vaak		helemaal wel
	1997	1998	2000	1997	1998	2000
Andere vormen van geluidsoverlast	13,5	14,5	8,2	15,1	13,7	8,5
Rommel op straat	18,0	16,9	11,2	28,0	32,6	20,7
Bekladding van muren of gebouwen	6,5	5,0	5,5	8,2	10,3	10,9
Vernieling van telefooncellen, bushokjes	7,7	8,5	4,8	7,2	10,4	9,6

Bedreiging

In vergelijking met de overige categorieën van buurtproblemen worden mensen minder vaak geconfronteerd met 'bedreiging' dan met de overige buurtproblemen. In Vlaanderen en de centrumsteden ervaart men 'geweld' als de meest problematische vorm van bedreiging. 6,4% van de Vlamingen en 9,1% van de bewoners van de centrumsteden geven aan geweld als een probleem te ervaren.

De percentages in Leuven liggen voor alle categorieën lager dan deze in Vlaanderen en de centrumsteden. Het item dat in Leuven als het meest problematisch wordt ervaren is 'overlast verbonden aan druggebruik'. 4,3% van de Leuvenaars geeft aan dit als een probleem te ervaren.

- ▶ Dit soort buurtproblemen heeft een minder problematisch karakter dan de voorgaande categorieën van buurtproblemen.
- ▶ Overlast verbonden aan druggebruik vormt het grootste probleem in Leuven.

Buurtverloedering

In de centrumsteden komen problemen in verband met buurtverloedering frequenter voor dan in Vlaanderen. Bovendien zijn ze in de centrumsteden problematischer dan in Vlaanderen. In 1997 en 1998 kwam zowel in Vlaanderen als in de centrumsteden 'hondenpoep op straat' het meest frequent voor. Dit item is weggelaten in de enquête van 2000. In 2000 ervaren bewoners van Vlaanderen en van de centrumsteden 'rommel op straat' als het grootste probleem.

Ook in Leuven ervaart men rommel op straat als belangrijkste item in de verloedering van de buurt. 11,2% van de Leuvenaars is het helemaal eens met de stelling dat dit een probleem is. Het problematische karakter van buurtverloedering is in Leuven aanzienlijk minder uitgesproken dan gemiddeld in de centrumsteden.

- ▶ In Leuven zijn er minder problemen in verband met buurtverloedering dan gemiddeld in de centrumsteden.

Inkomensverdeling

Eerder in dit hoofdstuk bespraken we al het mediaaninkomen in Leuven en vergeleken we het met andere steden. Nu bekijken we de inkomensverdeling binnen Leuven.

In Leuven zijn er 41 statistische sectoren met een mediaaninkomen onder de 20.000 euro. Daarnaast zijn er 69 statistische sectoren met een mediaaninkomen tussen de 20.000 euro en de 40.100 euro. In de statistische sector St.-Maartensdal is het mediaaninkomen, met een waarde van 13.159 euro, het laagst. De statistische sectoren met een mediaaninkomen beneden de 20.000 euro situeren zich voornamelijk binnen de Leuvense ring en het gebied parallel aan de Dijle en de Vaart. De statistische sector Booleeg kent met een waarde van 32.944 euro het hoogste mediaaninkomen in Leuven.

In 2001 bedroeg het gemiddelde inkomen per aangifte in Leuven centrum 19.031 euro. Het statistische gebied Heverlee – Waverse Baan is op basis van het gemiddelde inkomen in 2001 de rijkste buurt. Het gemiddelde inkomen bedraagt er 42.102 euro. De tweede rijkste buurt is de statistische sector 'De Jacht'. Dit gebied kende in 2001 een gemiddeld inkomen van 40.481 euro. Onderaan het lijstje vinden we St.-Maartensdal en Vesalius met een gemiddeld inkomen van respectievelijk 14.874 euro en 15.680 euro.

6 Een leidinggevende stad?

In dit hoofdstuk gaan we na in hoeverre Leuven een leidinggevende stad is. We evalueren haar centrumfunctie op twee vlakken: het onderwijs en de economie.

Op het vlak van onderwijs beschouwen we de aantrekkingskracht van de Leuvense scholen op leerlingen van buiten Leuven. Op economisch vlak brengen we de omzet, de investeringen en de toegevoegde waarde die de Leuvense bedrijven genereren in kaart.

Op het vlak van het secundair onderwijs vervult Leuven een belangrijke centrumfunctie. Leuven kent voor de 12 tot 18-jarigen een 'School Enrolment Rate' van 198,7. 49,7% van de leerlingen die in Leuven schoollopen, is dus afkomstig van buiten de stad. Deze ratio ligt hoger dan het gemiddelde in de centrumsteden (157,7).

In het schooljaar 2001–2002 volgden 1.428 Leuvense jongeren hoger onderwijs aan een hogeschool. Het academiejaar 2000–2001 kon rekenen op de deelname van 1.311 Leuvense jongeren.

De Leuvense economie realiseerde in 1998 een totale omzet van 2.085 miljard euro. Dit bedrag is 2,4% van de totale omzet in de centrumsteden.

Leuven had in tegenstelling tot de andere steden niet te lijden onder de investeringscrisis in 1997. Het investeringsniveau daalde echter in 1998 terwijl het in de andere centrumsteden al opnieuw steeg. In 1998 investeerden de Leuvense bedrijven 72 miljard euro.

De in Leuven gegenereerde toegevoegde waarde steeg in 1998 sterker dan in de rest van de centrumsteden. De toegevoegde waarde bedroeg in Leuven in 1998 434 miljard euro. Dat is 2,5% van de toegevoegde waarde die de centrumsteden samen genereren.

6 1 School Enrolment Rate 12-18 jarigen, in %, opgesplitst volgens soort onderwijs, schooljaar 1997-1998 – schooljaar 2000-2001
Bron: Departement Onderwijs
School Enrolment Rate – Totaal secundair onderwijs

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1997-1998	199,1	164,6	158,1	93,3
1998-1999	198,2	162,1	157,5	93,3
1999-2000	199,0	159,2	159,8	93,6
2000-2001	198,7	155,5	157,7	91,4

School Enrolment Rate – Voltijds secundair onderwijs

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1997-1998	195,5	155,8	149,3	89,4
1998-1999	194,0	153,3	148,5	89,3
1999-2000	194,5	150,7	147,4	89,5
2000-2001	193,6	146,7	148,3	87,2

School Enrolment Rate – Deeltijds beroepssecundair onderwijs

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1997-1998	1,0	4,3	2,9	1,0
1998-1999	1,4	3,9	2,9	1,1
1999-2000	1,4	3,8	2,9	1,1
2000-2001	2,4	6,1	4,9	1,7

School Enrolment Rate – Buitengewoon secundair onderwijs

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1997-1998	2,5	4,6	6,0	2,9
1998-1999	2,8	5,0	6,1	2,9
1999-2000	3,1	4,8	6,2	3,0
2000-2001	3,5	4,7	6,2	3,1

6 2 School Enrolment Rate in % voor het schooljaar 2000-2001, opgesplitst volgens leeftijd

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
12-jarigen	174,9	103,8	116,3	78,0
13-jarigen	197,4	141,4	150,5	94,8
14-jarigen	194,1	154,9	162,8	96,3
15-jarigen	206,5	166,5	167,1	95,0
16-jarigen	206,8	175,6	174,2	93,2
17-jarigen	211,7	191,8	175,2	91,2

Onderwijs

Een eerste sector waarin een stad een leidinggevende rol speelt, is onderwijs. We stellen ons de vraag in hoeverre Leuven deze centrumfunctie vervult. Eerst beschouwen we de gegevens voor het secundair onderwijs. Daarna komt het hoger onderwijs aan bod.

Secundair onderwijs

Een van de belangrijkste centrumfuncties die steden uitoefenen, is de verstrekking van onderwijs aan jongeren uit de streek. Hoe meer jongeren van buiten de gemeente onderwijs volgen in de centrumstad, hoe meer de stad een centrumfunctie vervult. De grootte van deze centrumfunctie gaan we na aan de hand van de "School Enrolment Rate" (SER). Deze ratio meet de verhouding van de schoolgaande jeugd in de scholen van de stad tegenover het aantal schoolplichtige jongeren in een stad. Wanneer deze ratio groter is dan 100 betekent dit dat veel jongeren van buiten de stad in de centrumstad onderwijs komen volgen.

De School Enrolment Rate voor het secundair onderwijs in Vlaanderen (12-18 jaar) bedraagt 91,4; m.a.w. 91,4% van alle jongeren tussen 12 en 18 volgt secundair onderwijs. Bij de 12-jarigen is dit slechts 78,0% omwille van een percentage kinderen dat het zesde jaar lager onderwijs overdoet. Bij de 13 tot 15-jarigen volgt meer dan 94,5% secundair onderwijs. Bij de 16- en 17-jarigen loopt dit percentage lichtjes terug tot respectievelijk 93,2% en 91,2%.

De centrumsteden kennen een School Enrolment Rate van 157,7 voor de 12 tot 18-jarigen in het secundair onderwijs. Dit betekent dat 57,7 van de 157,7 oftewel 36,6% van de leerlingen die in de steden schoollopen, afkomstig zijn van buiten de stad. Bij de 12-jarigen is de leerlingengroep van buiten de stad het kleinst (SER=116,3) maar met de leeftijd neemt de SER toe tot 175,2 bij de 17-jarigen. Het is duidelijk dat de centrumsteden een enorme centrumfunctie vervullen met betrekking tot de verstrekking van secundair onderwijs.

Leuven neemt een nog meer toonaangevende plaats in wat het onderwijsaanbod in de streek betreft. Bij de 12 tot 18-jarigen kent Leuven een SER van 198,7. 49,7% van de leerlingen in Leuvense scholen zijn afkomstig van buiten Leuven. Ook in Leuven is de SER bij de 12-jarigen het kleinst (174,9) en neemt de ratio toe met de leeftijd tot 211,7 bij de 17-jarigen. Meer dan de helft van de 17-jarige leerlingen die in Leuven schoollopen, zijn dus niet-Leuvenaars.

- ▶ Leuven kent voor de 12 tot 18-jarigen een School Enrolment Rate van 198,7. Deze ratio ligt hoger dan het gemiddelde in de centrumsteden (157,7).

6 3 Aantal personen die hogere studies volgden aan hogescholen, schooljaar 2001–2002*Bron: Departement Onderwijs*

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
Totaal	1.428	1.028	21.117	99.339
Mannen	677	464	9.698	45.775
Vrouwen	751	564	11.419	53.564

6 4 Aantal personen die hogere studies volgden aan universiteiten, schooljaar 2000–2001*Bron: Departement Onderwijs*

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
Totaal	1.311	565	13.656	56.118
Mannen	637	272	6.506	25.656
Vrouwen	674	293	7.150	30.462

6 5 Verhouding jongens/meisjes aan hogescholen, 2001–2002*Bron: Departement Onderwijs*

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
Meisjes	52,6%	54,9%	54,1%	53,9%
Jongens	47,4%	45,1%	45,9%	46,1%

6 6 Verhouding jongens/meisjes aan universiteiten, 2000–2001*Bron: Departement Onderwijs*

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
Meisjes	51,4%	51,9%	52,4%	54,3%
Jongens	48,6%	48,1%	47,6%	45,7%

Hoger onderwijs

In het schooljaar 2000–2001 studeerden ruim 56.000 Vlamingen aan een universiteit. De hogescholen telden in het schooljaar 2001–2002 een totaal aantal van 99.339 inschrijvingen. Ondanks het feit dat beide gegevens betrekking hebben op een verschillende periode kan men stellen dat Vlamingen zich meer aangetrokken voelen tot hoger onderwijs aan hogescholen. Meisjes studeren vaker dan jongens. Dit is een vaststelling die zowel geldig is op hogeschoolniveau als op universitair niveau. 53,9% van de Vlaamse studenten aan hogescholen is vrouw en 54,3% van de Vlaamse universiteitsstudenten is vrouw.

In Leuven liggen de absolute aantallen van hogeschoolstudenten en universiteitsstudenten dicht bij mekaar. Voor het schooljaar 2001–2002 schreven 1.428 Leuvense jongeren zich in aan een hogeschool. In het schooljaar 2000–2001 schreven 1.311 Leuvense jongeren zich in aan een universiteit. Daarnaast zijn in Leuven, net zoals in Vlaanderen en gemiddeld in de centrumsteden, vrouwen lichtjes in de meerderheid.

6 7 Omzet (in miljard euro), 1996–1998*Bron: Goethals, M.*

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1996	1.948	3.886	88.002	200.406
1997	2.076	3.711	89.848	206.402
1998	2.085	3.736	87.163	208.674

6 8 Investerings (in miljard euro), 1996–1998*Bron: Goethals, M.*

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1996	95	214	4.779	10.863
1997	101	331	3.495	8.601
1998	72	386	3.521	8.805

Economie

Ook op economisch vlak vervullen steden een leidinggevende rol. In deze paragraaf gaan we de economische slagkracht van Leuven na. We baseren ons hierbij op de jaarrekeningen die de bedrijven bij de Nationale Bank neerleggen. Eerst schetsen we de omzetcijfers, daarna gaan we in op de investeringsgraad en ten slotte schetsen we de evolutie van de toegevoegde waarde die in de steden gegenereerd wordt.

Omzet

De omzet is het resultaat van de verkoop van goederen en/of diensten aan derden in het kader van de normale activiteiten van het bedrijf.

In 1998 bedroeg de totale omzet in Vlaanderen 208.674 miljard euro. Dat is 4% meer dan twee jaar voordien.

De omzet in de centrumsteden bedroeg in 1998 87.163 miljard euro. Dat is een daling met bijna 1.000 miljard tegenover 1996. In 1998 maakte de omzet in de centrumsteden 42% uit van de totale omzet in Vlaanderen.

Leuven realiseerde tussen 1996 en 1998 een lichte omzetstijging van 7%. Deze bedroeg in 1998 2.085 miljard euro. Dit is 2,4% van de totale omzet in de dertien centrumsteden.

- ▶ De Leuvense economie realiseerde in 1998 een totale omzet van 2.085 miljard euro. Dit bedrag is 2,4% van de totale omzet in de centrumsteden.

Investerings

Wil men als bedrijf groeien, dan zijn investeringen noodzakelijk. Maar investeringen zijn enkel gerechtvaardigd indien ze in de toekomst in voldoende mate meeropbrengsten resulteren. De mate van investeren is dan ook afhankelijk van de verwachtingen omtrent de toekomstige economische evolutie. Investeringszullen groter zijn wanneer men verwacht als bedrijf te kunnen groeien en de investeringen terug te verdienen. Wanneer men verwacht dat de marktvraag minder sterk zal groeien of zelfs dalen, zal men voorzichtiger zijn en minder investeren.

Wij bestuderen de investeringsgegevens van drie jaren: 1996, 1997 en 1998. Uit deze gegevens blijkt duidelijk hoe erg de investeringen kunnen fluctueren van jaar tot jaar. 1997 was een jaar waarin een vertrouwenscrisis leidde tot een daling van de investeringen ten gevolge van de crisis op de Aziatische markten. De investeringen in Vlaanderen daalden in 1997 met 21%. In 1998 stabiliseerden de investeringen zich op een waarde van 8.805 miljard euro. Vlaanderen besteedde in 1998 dus 4,2% van zijn omzet aan investeringen. In 1996 was dat nog 5,4%

In de centrumsteden deed zich hetzelfde fenomeen voor, zij het nog meer uitgesproken. In 1997 daalden de investeringen met maar liefst 27%. In 1998 bleven ze op nagenoeg hetzelfde peil met een bedrag van ruim 3.520 miljard euro. Dit bedrag maakt 40% uit van alle investeringen in Vlaanderen. De ratio investeringen/omzet bedraagt in de centrumsteden 4,0%. Dit is vergelijkbaar met Vlaanderen.

In Leuven deed deze trend zich met enige vertraging voor. In tegenstelling tot de situatie in Vlaanderen en in de centrumsteden stegen de investeringen in 1997 met 6,3%. In 1998 daarentegen daalde het investeringsniveau met 28,7%. De Leuvense investeringen bedragen 2,0% van alle investeringen in de centrumsteden.

- ▶ De Leuvense bedrijven investeerden in 1998 72 miljard euro.

6 9 Bruto toegevoegde waarde (in miljard euro), 1996–1998*Bron: Goethals, M.*

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1996	381	947	16.877	39.376
1997	433	961	17.137	40.131
1998	434	979	17.645	41.269

Toegevoegde waarde

Bedrijven genereren met hun werkzaamheden een toegevoegde waarde. Theoretisch gezien is de toegevoegde waarde het verschil tussen de waarde van de productie (omzet) en die van de intermediaire verbruiken; oftewel de waarde van de geproduceerde goederen en diensten, verminderd met de waarde van de in het productieproces gebruikte goederen en diensten. De toegevoegde waarde laat toe de bijdrage van ondernemingen aan de nationale welvaart te meten.

Vlaanderen realiseerde in 1998 een toegevoegde waarde van 41.269 miljard euro. Dat is een stijging van 5% tegenover 1996. De toegevoegde waarde bedraagt in Vlaanderen bijna 20% van de totale omzet.

De centrumsteden realiseerden in 1998 een toegevoegde waarde van 17.645 miljard euro. Dit is net als in Vlaanderen een stijging van 5% tegenover 1996. De toegevoegde waarde bedraagt in de centrumsteden, net als in de rest van Vlaanderen, 20% van de omzet. Ten slotte realiseren de centrumsteden 43% van de totale toegevoegde waarde in Vlaanderen.

Leuven kende in tegenstelling tot Vlaanderen en de centrumsteden een sterkere stijging van de toegevoegde waarde. In 1998 lag de toegevoegde waarde 13,9% hoger dan in 1996. Deze stijging in de toegevoegde waarde in combinatie met een nagenoeg constante omzet, zorgt ervoor dat de toegevoegde waarde nu 20,8% van de omzet bedraagt. Dat is iets meer dan in Vlaanderen en de centrumsteden. De Leuvense toegevoegde waarde maakt 2,5% uit van de toegevoegde waarde van de centrumsteden.

- ▶ De toegevoegde waarde bedroeg in Leuven in 1998 434 miljard euro. Dat is 2,5% van de toegevoegde waarde die de centrumsteden samen genereren.

7 Een participatieve stad?

In dit laatste hoofdstuk gaan we kort de participatie na van de Leuvense bevolking aan de politieke besluitvorming. Enerzijds richten we onze aandacht op de participatie bij verkiezingen. Anderzijds schetsen we de participatie van vrouwen aan de besluitvorming. Ten slotte gaan we in op het partijpolitieke landschap in Leuven.

Wat betreft het aantal blanco stemmen voor de wetgevende verkiezingen, ligt het percentage in Leuven lager dan in de centrumsteden. In Leuven stemt 3,8% van de stemgerechtigden blanco voor de Senaat en 4,2% voor de Kamer. Het percentage blanco stemmen voor de gemeenteraadsverkiezingen bedraagt 2,8%. In de centrumsteden bedragen de percentages aan blanco stemmen voor de Senaat, de Kamer en de gemeenteraad respectievelijk 4,6%, 4,5% en 3,5%.

Wat de participatie van vrouwen aan de besluitvorming betreft, zijn in de Leuvense administratie 45 vrouwen en 50 mannen tewerkgesteld in niveau A. Binnen de groep van statutairen zijn vrouwen nog steeds in de minderheid maar binnen de groep van contractuelen kennen ze een ruime oververtegenwoordiging.

De gemeenteraad telt 18 vrouwen, wat neerkomt op 41,9%. De OCMW-raad kent minder vrouwelijke inbreng: de raad telt 4 vrouwen op 13 raadsleden.

De sp.a is in 2000 de grootste partij in Leuven. Tweede en derde grootste zijn CD&V (voormalig CVP) en VLD.

7 1 Blanco stemmen: gemeenteraad - Aandeel t.o.v. kiesgerechtigden, 1994, 2000*Bron: Jo Buelens*

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1994	4,4	4,5	4,7	4,3
2000	2,8	3,3	3,5	3,9

7 2 Blanco stemmen: Kamer - Aandeel t.o.v. kiesgerechtigden, 1991, 1995, 1999*Bron: Jo Buelens*

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1991	6,2	4,8	5,3	5,5
1995	5,5	5,3	5,4	6,5
1999	4,2	3,7	4,5	5,2

7 3 Blanco stemmen: Senaat - Aandeel t.o.v. kiesgerechtigden, 1991, 1995, 1999*Bron: Jo Buelens*

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1991	5,6	5,1	5,8	6,8
1995	5,3	5,1	5,7	7,4
1999	3,8	3,6	4,6	5,3

7 4 Geldige stemmen: gemeenteraad - Aandeel t.o.v. kiesgerechtigden, 1994, 2000*Bron: Jo Buelens*

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1994	87,5	87,3	86,3	89,1
2000	87,2	88,1	87,2	89,7

7 5 Geldige stemmen: Kamer - Aandeel t.o.v. kiesgerechtigden, 1991, 1995, 1999*Bron: Jo Buelens*

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1991	86,8	89,1	87,9	87,9
1995	85,5	86,6	85,8	86,0
1999	86,0	87,7	86,3	86,9

7 6 Geldige stemmen: Senaat - Aandeel t.o.v. kiesgerechtigden, 1991, 1995, 1999*Bron: Jo Buelens*

	Leuven	Mechelen	13 steden	Vlaanderen
1991	87,2	88,8	87,3	87,4
1995	85,9	86,8	85,4	85,1
1999	86,3	87,8	86,2	86,8

Verkiezingen

Vermits in België stemplicht bestaat, is de enige manier om de participatie van de bevolking aan verkiezingen te meten, het tellen van de blanco stemmen bij verkiezingen. Blanco stemmen zijn stembiljetten waarop geen stem uitgebracht is.

Bij parlementsverkiezingen wordt vaker blanco gestemd dan bij gemeenteraadsverkiezingen. De kennisfactor van de lokale politiek en politici speelt hierin een belangrijke rol.

In Vlaanderen ligt het aantal blanco stemmers voor het parlement iets boven de 5%. Voor de gemeenteraad is dat 3,9%.

In de steden wordt in het algemeen minder blanco gestemd dan in de rest van Vlaanderen. Voor het parlement stemt 4,5% van de kiesgerechtigden blanco, voor de gemeenteraad 3,5%. Ondanks dit lagere percentage blanco stemmen ligt het aantal geldige stemmen wel ongeveer gelijk met het Vlaamse gemiddelde. Er zijn twee mogelijke verklaringen. Ofwel stemmen stedelingen vaker ongeldig ofwel verzaken ze vaker aan de stemplicht. Ongeldige stemmen zijn meestal stembiljetten waarop de kiezer commentaar gegeven heeft. Doorgaans gaat het om kiezers die geen stem wilden uitbrengen. Ongeldige stemmen kunnen echter ook stembiljetten zijn waarop verkeerdelijk stemmen uitgebracht worden (bijvoorbeeld een stem voor twee partijen tegelijkertijd).

In Leuven ligt het aandeel van mensen die blanco stemmen, lager dan het stedelijke en het Vlaamse gemiddelde: 3,8% van de stemgerechtigden stemt blanco voor de Senaat, 4,2% voor de Kamer en 2,8% voor de gemeenteraad.

- ▶ Het aandeel van blanco stemmen ligt in Leuven over de hele lijn lager dan in andere Vlaamse regio's.
- ▶ Bij parlementsverkiezingen stemt ongeveer 4% van de Leuvenaren blanco.

7 7 Aantal leidinggevende vrouwen in stedelijke diensten, 2001*Bron: Stad Leuven*

		N	%
<i>Statutairen</i>	Mannen	41	66,1
	Vrouwen	21	33,9
<i>Contractuelen</i>	Mannen	9	27,3
	Vrouwen	24	72,7
Totaal	Mannen	50	52,6
	Vrouwen	45	47,4

Participatie van vrouwen

Een belangrijk aspect van participatie waaraan we meer aandacht willen besteden, is de participatie van vrouwen aan de besluitvorming in de stad. Om deze participatie te meten, tellen we het aantal vrouwen op beleidsniveau. Eerst gaan we het aantal leidinggevende vrouwen in stedelijke diensten na. Daarna tellen we het aantal vrouwen in de gemeentepolitiek.

Leidinggevende vrouwen in stedelijke diensten

Om een idee te krijgen van de participatie van vrouwen aan de leiding van de stedelijke administratie, gingen we na hoeveel vrouwen in de stadsdiensten tewerkgesteld zijn in niveau A. Ambtenaren in niveau A zijn personen met een universitair of daarmee gelijkgesteld diploma. Het komt wel voor dat personeelsleden met een lager diploma op een hoger niveau werken en omgekeerd. Bovendien hebben niet alle personeelsleden in niveau A een leidinggevende functie. Maar het aantal vrouwen in niveau A is alleszins een aanduiding van de participatie van vrouwen in de leiding van de stadsdiensten.

In Leuven zijn er, afhankelijk van het statuut, verschillen tussen het aandeel mannelijke en vrouwelijke leidinggevendenden. In totaal zijn er 62 mensen van het niveau A die behoren tot het statutaire personeel. Bijna twee derde hiervan is man. Bij de contractuelen is de situatie anders. In totaal zijn er 33 contractuelen met een A niveau. Bijna drie kwart van deze contractuelen zijn vrouw. In totaal is de verhouding tussen mannen en vrouwen bijgevolg ongeveer in evenwicht.

- ▶ 47,4% van de tewerkgestelden in niveau A (statutairen en contractuelen samen) in de Leuvense stadsdiensten zijn vrouwen.

Vrouwen in de gemeentepolitiek

Naast het aantal leidinggevende vrouwen in stedelijke diensten nemen we ook de vertegenwoordiging van vrouwen in de politieke organen onder de loep. Eerst beschouwen we de vrouwen in de gemeenteraad, daarna gaan we dieper in op de vertegenwoordiging van vrouwen in de OCMW-raad.

Gemeenteraad

De Leuvense gemeenteraad telt momenteel 43 raadsleden. Na de gemeenteraadsverkiezingen van 1988 telde de Leuvense gemeenteraad 13 vrouwen op 42 leden. De gemeenteraadsverkiezingen van 2000 brachten een heuse verbetering. Momenteel bedraagt het aantal vrouwen in de gemeenteraad 18. Dat is een stijging van bijna 40%.

- ▶ De gemeenteraad telt 18 vrouwen op 43 gemeenteraadsleden. Dat is 41,9%.

OCMW-raad

In de OCMW-raad zijn de vrouwen niet zo sterk vertegenwoordigd. In Leuven zijn 4 van de 13 raadsleden vrouwen.

- ▶ De OCMW-raad telt 4 vrouwen op 13 raadsleden.

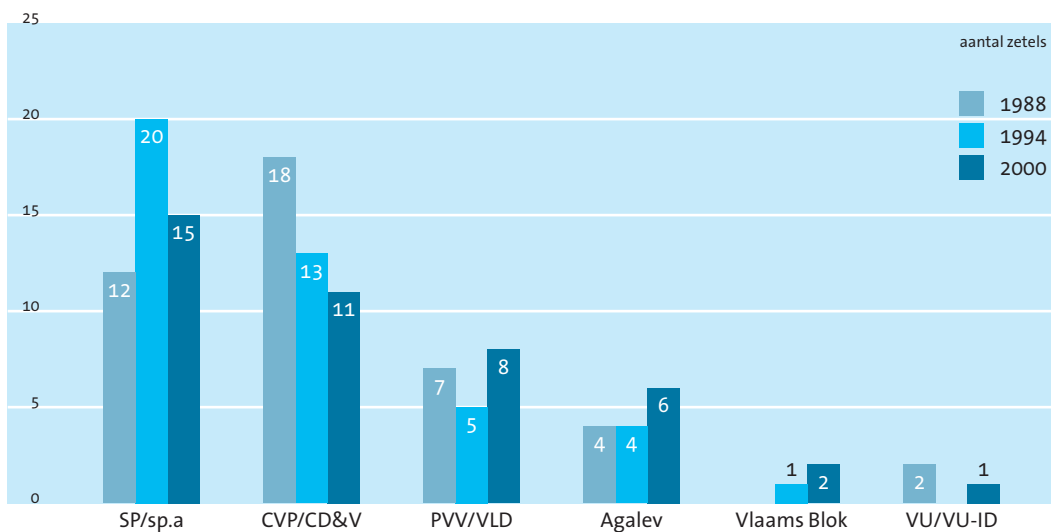
7 8 Percentage stemmen per partij voor de gemeenteraadsverkiezingen in Leuven, 1988, 1994 en 2000.

Bron: www.vub.ac.be

	1988	1994	2000
SP/sp.a	25,4	40,5	31,7
CVP/CD&V	35,9	26,8	22,7
PVV/VLD	16,5	12,2	19,9
VU/VU-ID	6,4	3,5	4,4
AGALEV	10,4	9,3	13,9
VL. BLOK	2,3	5,1	7,5
Andere	3,1	2,7	0,8

7 9 Zetelverdeling voor de gemeenteraadsverkiezingen in Leuven, 1988, 1994 en 2000.

Bron: www.vub.ac.be

Samenstelling van de gemeenteraad

In de tabel zijn de uitslagen van de gemeenteraadsverkiezingen in Leuven voor 1988, 1994 en 2000 weergegeven. Enkel de zes grootste partijen worden gegeven, de andere kleinere partijen worden gezamenlijk onder 'andere' ondergebracht. Enkel de PVDA houdt van 1988 tot 2000 stand als kleinere partij. Tegelijk zien we ook een afname van het aantal stemmen voor deze kleinere partijen over de periode 1988–2000.

In 1988 was de CVP (de huidige CD&V) met 35,9% van de stemmen de grootste partij in Leuven. Vanaf 1994 werd de SP (de huidige sp.a) de grootste partij met 40,5% van de stemmen. Ondanks een daling van bijna 22% van het aantal stemmen bleef de sp.a ook in 2000 de grootste partij (31,7% van de stemmen). Na de gemeenteraadsverkiezingen van 2000 heeft de SP nog 15 zetels.

Het Vlaams Blok nam in 2000 7,5% van de stemmen voor zijn rekening. Hiermee komt het op de vijfde plaats terecht en krijgt het twee zetels toegewezen. Ook de VU (die later VU-ID werd) kende een stijging van 3,5% in 1994 naar 4,4% in 2000 en kreeg daardoor opnieuw één zetel toegewezen. De VLD (vroeger PVV) zag in 2000 het aantal stemmen en het aantal zetels stijgen. Dit na een lichte daling in 1994. Ze blijft derde grootste partij.

- ▶ De sp.a is in 2000 de grootste partij in Leuven. Tweede en derde grootste zijn CD&V en VLD.
- ▶ Het Vlaams Blok kende een grote toename van het aantal stemmen, de grootste afname staat op naam van de CD&V (voormalige CVP).

Verklarende woordenlijst

Een bruisende stad?

Geboortesaldo

Het aantal geboortes per 1000 inwoners over een periode van één kalenderjaar.

Sterftesaldo

Het aantal overlijdens per 1000 inwoners over een periode van één kalenderjaar.

Natuurlijke aangroei

Het geboortesaldo, verminderd met het sterftesaldo.

Migratiesaldo

Het aantal inwijkingen verminderd met het aantal uitwijkingen per 1000 inwoners over een periode van één kalenderjaar.

Groene druk

De verhouding tussen het aantal 0 tot 19-jarigen en het aantal 20 tot 59-jarigen. Het is een indicatie voor de verhouding tussen de actuele en de toekomstige beroepsbevolking.

Grijze druk

De verhouding tussen het aantal 60-plussers en het aantal 20 tot 59-jarigen.

Afhankelijkheidsratio

Geeft de verhouding weer tussen het aantal 0 tot 19-jarigen plus het aantal 60-plussers, en de actieve bevolking (20 tot 59-jarigen).

Doorstromingscoëfficiënt

Geeft de verhouding weer tussen het aantal jongeren (10 tot 24 jaar) en het aantal ouderen (50 tot 64 jaar).

Conveniencegoederen

Goederen die zeer frequent aangekocht worden, zoals algemene voeding.

Shoppinggoederen

Goederen zoals kleding, huishoudartikelen, parfumerie, geschenkartikelen, artikelen voor doe-het-zelf, sport en vrije tijd.

Specialitygoederen

Goederen zoals meubelen, elektro en juwelen.

Een veilige en gezonde stad?

Verkeersdode

Elke persoon die binnen de 30 dagen na een verkeersongeval waarin hij betrokken geraakte, overlijdt.

Zwaargewonde

Elke persoon die in een verkeersongeval gewond geraakt en waarbij een opname van meer dan 24 uur in een ziekenhuis noodzakelijk is.

Lichtgewonde

Elke persoon die in een verkeersongeval gewond geraakt zonder dood of opname van meer dan 24 uur in een ziekenhuis tot gevolg.

Ernstigheidsgraad

Deze graad meet het aantal doden en zwaargewonden per 100 verkeersslachtoffers.

Zachte weggebruikers

De fietsers, de voetgangers, de bestuurders van bromfietsen van het A- en B-type en de bestuurders van motorfietsen van zowel minder als meer dan 400 cc.

Criminaliteitsgraad

Deze graad beschrijft het gemiddelde aantal criminele feiten per 1000 inwoners per maand.

Diefstal en afpersing

De categorie diefstal en afpersing omvat zowel diefstallen zonder als met geweld en bedreiging. Diefstallen zonder geweld worden opgedeeld in gewone diefstal, zakkenrollerij, huisdiefstal en gebruiksdiefstal. Huisdiefstal is de gewone diefstal maar met een bijkomend element. De dader pleegt namelijk de diefstal in dienstverband (als bediende, dienstbode of werkman) in de woning waar hij werkt of waar hij zijn werkgever vergezelt. Bij een gebruiksdiefstal wordt de diefstal gepleegd om het gestolen goed te gebruiken. Beullens, M., Devroe, E., Ponsaers, P., *Een vergelijkend jaaroverzicht van de criminaliteit in 1996–1997*, op basis van geïntegreerde interpolitiële criminaliteitsstatistiek (GICS), handboek Politiediensten, dossier, uitgeverij Kluwer, 1998.

Misdrijven tegen de lichamelijke integriteit

Hieronder vallen opzettelijke en onopzettelijke slagen en verwondingen, aanrandingen van de eerbaarheid, verkrachtingen, moord en doodslag.

Bedrogsmisdrijven tegen de eigendom

Onder deze misdrijven vallen verduistering en bedrieglijke verberging, oplichting en bedriegerij, misbruik van vertrouwen en aanverwante misdrijven, heling, postcheque zonder dekking, bankbreuk en misbruik van voorkennis.

Milieuovertredingen

Onder deze rubriek vallen de overtredingen op het vlak van afvalstoffen, geluidshinder, water, lucht-ruim en algemene preventie.

Verdovende middelen

Het gaat hier om bezit, gebruik en handel in verdovende middelen. Bij bezit gaat het zowel om onrechtmatig bezit als om aanschaffing door vervalsing van geneeskundige voorschriften. Het gebruik slaat niet enkel op de eigen persoon. Gebruik in groep, maar ook het gebruik voor anderen vergemakkelijken, aanzetten tot gebruik en onrechtmatig gebruik. Onder in- en uitvoer, fabricatie en handel vallen zowel in- en uitvoer zonder machtiging, onwettige bewerking en vervaardiging als verkopen zonder machtiging en vereniging of overeenkomst voor de zwendel.

Mijdingsgedrag

Mensen die we omschrijven als mensen met mijdingsgedrag zijn degenen die in een bepaalde situatie altijd of vaak mijdingsgedrag vertonen. Degenen die we omschrijven als mensen zonder mijdingsgedrag zijn degenen die zelden of nooit een situatie proberen te vermijden.

Veiligheidsmonitor

Het belangrijkste onderzoek dat peilt naar de gevoelens van onveiligheid. Dit bevolkingsonderzoek werd op initiatief van de Minister van Binnenlandse Zaken uitgevoerd door de Algemene Politie-eenheid, afdeling Politiebeleidsondersteuning, in samenwerking met de provinciegouverneurs. De resultaten die hier gebruikt worden, vloeien voort uit de telefonische enquêtes van 1997, 1998 en 2000. De federale enquêtes omvatten telkens een steekproef van 6.000 mensen. Deze steekproef is representatief voor de Belgische bevolking van 15 jaar en ouder.

Mortaliteitsratio

Een waarde van 100 geeft aan dat er tijdens de aangegeven periode in de aangegeven stad evenveel waargenomen sterfgevallen waren door een bepaalde ziekte als men verwacht op basis van de gegevens van het Vlaamse Gewest. Er werd gestandaardiseerd voor leeftijdsstructuur.

Een leefbare stad?

Mediaaninkomen

Het inkomen van de middelste waarneming na rangschikking volgens toenemend inkomen.

Interkwartiel verschil

Het verschil tussen het hoogste en het laagste inkomen van de aangiffen die 50 % rond de mediaan beslaan. Deze maat geeft een idee van de spreiding van de inkomens rond de mediaan.

Interkwartiele coëfficiënt

De verhouding tussen het interkwartiel verschil en de mediaan.

Bestaansminimum (of leefloon)

Een sociale uitkering die een minimuminkomen waarborgt aan personen met weinig of geen bestaansmiddelen. Het bedrag is afhankelijk van de categorie waartoe de leefloontrekker behoort (samenwonend persoon, alleenstaand persoon, alleenstaand persoon met kinderen of samenwonende echtgenoten).

Een leidinggevende stad?

School Enrolment Rate

Deze ratio meet de verhouding van de schoolgaande jeugd in de scholen van de stad tegenover het aantal schoolplichtige jongeren in een stad. Wanneer deze ratio groter is dan 100 betekent dit dat veel jongeren van buiten de stad in de centrumstad onderwijs komen volgen.

Omzet

Het resultaat van de verkoop van goederen en/of diensten aan derden in het kader van de normale activiteiten van het bedrijf.

Toegevoegde waarde

Theoretisch gezien is de toegevoegde waarde het verschil tussen de waarde van de productie (omzet) en die van de intermediaire verbruiken, ofwel de waarde van de geproduceerde goederen en diensten verminderd met de waarde van de in het productieproces gebruikte goederen en diensten. De toegevoegde waarde laat toe de bijdrage van ondernemingen aan de nationale welvaart te meten.

Bibliografie

- Bogaerts, S., Cornet, S., Renders, E., Van Meerbeeck, A. & De Coninck, G. (eindred.)
Veiligheidsmonitor 2000. Analyse van de federale enquête
Federale Politie, Directie van de geïntegreerde werking van de politie, Departement 'Politieondersteuning' Brussel.
- Centrummanagement Leuven
Imago-onderzoek voor groot Leuven als handelscentrum
Leuven, 2002.
- Claes, A.
Evaluatierapport van de interne evaluator
Preventiedienst Leuven, 2001.
- Debourse, X. & Heyerick, A.
Enquête over de netheid van steden en gemeenten
Test-Aankoop magazine, 439 (2001/1), p. 6-10.
- De Lijn
Busplan Leuven 1994-2000
De Lijn Vlaams Brabant, 2002.
- Dienst Ruimtelijke Planning
Startnota voor het structuurplan van Leuven
Leuven, 2001.
- Dienst Toerisme, Verdijck, A.
Leuven 2002
Leuven, 2002.
- Diriken, P.
Geogids Leuven. Toeristisch-recreatieve atlas van Vlaams-Brabant, het Hageland
Averbode, Geotoerisme / De Blauwe Vogel, 1986.
- Diriken, P.
Geogids Leuven. Toeristisch-recreatieve atlas van Vlaams-Brabant, het Hageland
Kortesseem, Georeto, 1998.
- Groep Planning
Stad Leuven Mobiliteitsplan
Brugge, 2002.
- Matthijs, K., Van Bavel, J. & Van de Velde, I.
Leuven in de negentiende eeuw. De bevolking. Een spiegel van het dagelijkse leven
Leuven, 1997.
- Ombudsdienst
Jaarverslag 2001
Leuven, 2002.
- Sportdienst
Sportgids sportjaar 2002-2003
Leuven, 2002.
- Stad Leuven
Jaarverslagen 2000-2001
Schepencollege, 2002.
- Stad Leuven
Jaarverslag Cultureel Centrum 2001
Stadsbestuur Leuven, 2002.
- Stad Leuven
Leuven Profiel in Cijfers en Feiten
Leuven, 2000.
- Stad Leuven
Infogids 2002
Leuven, 2002.
- T'Seyen, P., Beernaert, W., Driessen, R., Danneels, S. & Desmet, L.
Stad Leuven & Citymarketing
Leuven, 2000.
- Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen
Bevraging van leerlingen in het kader van een Drugbeleid Op School: Stedelijk Rapport Leuven 2000
Brussel, 2000.
- Website van de stad Leuven, 2002*
<http://www.leuven.be>

Project Stedenbeleid

Administratie Binnenlandse Aangelegenheden
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

Administratie Planning en Statistiek
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

